

Anul 61. Noembrie—Decembrie 1930. Nr. 11-12.

TRANSILVANIA

Organul societății culturale „Astra“.

M. S. Regele Carol II.
Președintele de onoare al „Astrei“.

Discursurile

rostitute la adunarea generală dela Caransebeș.

(13 și 14 Noemvrie 1930).

Cuvântul M. Sale Regelui.

Când președintele vostru, a cărui absență mai mult ca oricine o regret, căruia ca și Mine îi veți ura o cât mai grabnică însănătoșare, Mi-a propus să viu să prezidez azi această primă adunare a Astei ce se ține sub domnia Mea, am răspuns cu nesfârșită bucurie la această chemare, căci o asociație cu un trecut atât de glorios în răspândirea culturii și luptei pentru unitatea națională nu poate fi privită decât cu cea mai mare bucurie.

Ori ce instituție care-și face întreaga sa datorie, o consider ca un colaborator al fiecărei zile. Mai ales în aceste zile, când mijloacele restrânse ale Statului nu-i permit a-și îndeplini toată datoria către școală, asociațiile culturale în cap cu „Astra” au rol covârșitor.

Acolo unde nu poate pătrunde școala, să pătrundă asociațiile culturale. Chiar în timpuri normale rolul lor nu e să învețe buchile pe copii, ci să completeze rolul școlii în viața de Stat și de toate zilele, să aducă școala în viața cotidiană a mulțimei.

Trecutul atât de frumos al acestei Asociații nu poate fi decât cea mai mare cheazășie că-și înțelege rostul său în popor și Stat.

Cu această credință și în această zi solemnă, fac cele mai calde urări pentru propășirea acestei frumoase instituții de cultură, convins că toți veți fi alături de Mine în lupta pentru cultura românească.

Serisoarea Președintelui „Astrei“, a dlui Vasile Goldiș

SIRE,

Dezolat în fața implacabilei fatalități care mă împiedică a lua parte personal la sărbătoarea culturală ce azi, sub auspiciile Majestății Tale se desfășoară în vechea capitală a vitejilor grăniceri români, în orașul vlădicului Ioan Popazu și al neînfricatului general Traian Doda, țin măcar pe această cale să Vă rog, a primi repetata mea mulțumită pentru strălucirea ce a-Ți dat bătrânei Asociațiuni culturale dela Sibiiu, primind Președinția ei de onoare și acum mai vărtos pentru gestul împărătesc de a prezida personal, cea dintâia Adunare generală ce se ține sub glorioasă stăpânire a Majestății Tale, inaugurând astfel în istoria ei o nouă epocă de progres și înflorire

Ca un cheruvim, Majestatea Ta coborând din văzduhuri, ai adus darul și binecuvântarea ceriului asupra Țării reîntregite în hotarele ei etnice, prin înțelepciunea și vitejia Marelui Vostru August Părinte și numai după puține zile, iată Nația Românească exaltând de bucurie, ia în samă preludiile unei domnii, ce promite așezarea ei pe temeliiile culturei, singure cu adevărat dăinuitoare în concurențele omenești, pentru civilizațiune și ordine morală în lume.

Fixând în istoria Țării permanentul deasupra mizeriilor zilelor ce se scurg în alviile lor săpate de patimi, Majestatea Ta, dincolo de efemerele vrajbe, înalți stindarul trudei, pentru înfăptuirile seculare și readuci astfel în viața Neamului Românesc disciplina legendară a subordonării egoismelor particulare interesului obștesc, virtutea romană, prin care s'a înfăptuit, o singură dată în lume, pacea universală.

Ca un strălucit Craiu Nou ai răsărit în bezna disperării generale și iată nădejdi salvatoare incolțesc azi în sufletele mili-oanelor de români.

Cu trupul încă bolnav, dar cu sufletul luminat de o mare bucurie, mă asociez mulțimilor cari azi Vă aclamă la Caransebeș, unind prin uralele lor piscurile Semenicului cu înălțimile înzepe-zite ale bătrânului Țarcu și urez și eu: Trăiască bunul nostru Stăpân și Rege, nădejdea de glorie și mărire a Neamului Ro-mânesc, CAROL al II-lea.

Arad, 12 Noemvrie 1930.

V. Goldiș m. p.
Președintele „Astreii”.

Discursul

**rostit de Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul NICOLAE
la deschiderea Adunării generale a „Astrei“.**

SIRE,
DOMNILOR MINIȘTRI,
ONOR. ADUNARE GENERALĂ,

Sufletu-mi este cuprins de o fericită și firească emoție, având prilejul și onoarea să prezidez o adunare generală a „Astrei“ sub auspiciile Majestății Sale, iubitului nostru Rege Carol II, Președintele de onoare și patronul vechei și cu cinste incununatei noastre „Asociațiuni pentru literatura română și cultura poporului român“. Și sunt convins, că sufletul D-Voastre este covârșit de aceeași emoție și fericire, pentru că peste bucuria pe care o stârnește în inima unui frumos colț de țară — prezența Majestații Sale la această Adunare generală e una dintre cele mai elocvente dovezi, că slăvitul nostru Suveran, în care ne-am pus nădejtile noastre de mai bine, se găsește în fruntea celor mai aleși fii ai neamului și atunci când e vorba de silințele culturale ale acestuia. Momentul solemn este cu atât mai important, cu cât poporul nostru a învățat din trecutul său să prețuiască și să cinstească asemenea gesturi de măreție și frumusețe cu adevărat regală și să tragă concluziile și datoriile firești ce se desprind din ele: alipirea tot mai intimă și mai devotată către glorioasa noastră Dinastie și către înțelepții ei reprezentanți.

Emoționat și respectuos aduc deci salutul omagial, al meu și al D-Voastre, doamnelor și domnilor, Majestății Sale Regelui, pentru rara cinste și bucurie ce ne-o face participând la această adunare generală a „Astrei“.

SIRE,
DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Mă simt dator să fac cu acest prilej și o mărturisire de caracter mai personal: Prezidez această Adunare generală rugat din partea comitetului central al „Astrei“, a domnilor vicepreședinți

și a președintelui ei, dl V. Goldiș, care fiind bolnav nu poate fi de față pentru a-și face și de data aceasta datoria cu cinste și cu deplină conștiințiozitate.

Imi indeplinesc această onorifică sarcină cu plăcere, pentrucă însăși prezența D-voastre aici este o dovadă strălucită a interesului ce-l purtați problemelor culturale ale neamului, precum și instituțiunii menite să poarte, alături de alte așezăminte, grija acestor probleme.

Acest interes, care vă onorează, confirmă odată mai mult incontestabilul adevăr, că Societatea culturală întemeiată de luminații noștri înaintași nu și-a epuizat rostul deodată cu înfăptuirea unității noastre naționale, ci că steagul ei purtat în trecut prin atâtea izbânzi, trebuie să fie ridicat tot mai sus și purtat cu tot mai mare insuflecire pe drumul marilor lui destine. Sub cutele lui, binecuvântate de biserică încă dela primele începuturi, sunt chemați să-și adune entuziasmul și vrednicia toți fiii luminați ai neamului nostru, pentru realizarea treptată a marelui postulat al viitorului: disciplina morală și solidaritatea națională, întemeiată pe cultura națională — cheazășia sigură a biruințelor și gloriei din viitor a neamului nostru.

Dar datoria noastră față de problema culturalizării poporului o desprind și din alte realități ale prezentului.

Cunoaștem cu toții măsura în care doctrina democrației a pătruns ori tinde să pătrundă, după războiu, până în cele mai adânci straturi ale poporului. La noi, ca și aiurea. Firește, noi suntem departe de a vedea un rău în faptul acesta. Dimpotrivă, principal ne bucurăm; dar ne-am bucura îndeosebi mai ales atunci, când am vedea că doctrina democrației intră în conștiința poporului în accepțiunea ei autentică, în fondul ei cel mai genuin, care e de esență morală. Ne-am bucura nespuse de mult, când am putea face constatarea, că iubitul nostru popor nu este conștient numai de drepturile ce i le acordă democrația adevărată, ci și de superioarele îndatoriri pe care i le impune ea cu aceeași necesitate.

Ori această înțelegere a adevăratei democrații nu vine decât pe urma culturii, care trebuie coborâtă în conștiința poporului, dacă nu anticipat, cel puțin simultan cu democrația, care se popularizează așa de repede în sensul ei mai superficial, mai ispititor și deci mai primejdios.

De acest implacabil postulat sunt chemați să-și dea seama toți fiii luminați ai neamului nostru, inclusiv conducătorii lui politici, mari și mici. Ei nu trebuie să se adreseze poporului numai pentru a-i cere sufragiile, ci să se coboare cât mai des în mijlocul lui, pentru a-i risipi întunerecul și pentru a-i stămpăra setea după cultura sufletului și a inimii. Făcând acest lucru își

vor implini o sfântă datorie — și creștinească și românească — pentru că mai multă cultură nu poate aduce decât mai mult bine în toate domeniile vieții particulare și obștești, deopotrivă.

Holdele sunt coapte și își așteaptă secerătorii harnici.

Nu ne putem plânge — slavă Domnului — că nu-i avem. S'a scris doar și s'a vorbit atâta despre o realitate pe care n'o mai ignorează nimenea: România mare, după nu mai mult de zece ani de viață nouă, a ajuns să aibă un impresionant număr de proletari intelectuali. Acești intelectuali, în a căror dorință de muncă nu se îndoiește nimeni, trebuie să utilizeze pentru împlinirea și desființarea chiar a analfabeților noștri, al căror număr este încă cel puțin tot atât de impresionant ca al șomerilor intelectuali. Pe de altă parte ar fi deosebit de îmbucurător să pătrundă în conștiința publică adevărul că nu numai bugetul statului este în stare să dea teren de muncă, de activitate culturală pentru cei ce sunt în stare să o realizeze.

Incontestabil însă, că tot statului îi rămâne datoria și puțința să sprijinească în chip efectiv opera de luminare a poporului. Astfel strădanile factorilor vieții de stat din orice vreme trebuie să se concentreze cu toată atenția și cu tot interesul, asupra tuturor terenelor de activitate, cu preferință însă asupra problemelor culturale, care pe omul singuratic îl ridică la o interpretare superioară a rosturilor sale, iar pe un popor îl aduc în contact cu idealitățile pe cari se sprijinește în primul rând îndeplinirea misiunii sale în lume. Nu contestăm importanța factorului financiar-economic, care astăzi se găsește într-o criză a cărei excepțională acuitate nu o poate nega nimeni, — dar nu e mai puțin adevărat că această criză nu trebuie să ne abată dela îndatoririle ce le avem față de sufletul nostru național, pentru că la urma urmelor un stat și o națiune nu trăiește numai, ori nu în primul rând, prin bogățiile sale materiale și prin rostul de altfel foarte prețios al vieții sale gospodărești, ci trăiește mai ales prin belșugul bunurilor spirituale pe care este în stare să le adune și să le valorifice.

Porunca ce se desprinde în chip logic din această constatare și care trebuie să intre în conștiința noastră ca un crez permanent, este cea cuprinsă și în cuvintele sfintei Evanghelii: Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, — iar toate celelalte, prin muncă chibzuită, vi se vor adăuga vouă.

În silințele sale de a împlini porunca acestui cuvânt evanghelic, „Astră” și-a statornicit, de multă vreme, o frumoasă tradiție. Conducătorii, ca și ostașii ei de rând, și-au făcut datoria în vremi de cea mai cumplită vitregie. Totuși nu ne-am adunat aici nici de astădată ca să slăvim numai amintirea jertfelnicilor noștri înaintași întru luminarea poporului, ci ne-am adunat mai

vârtos ca să căutăm căi și mijloace nouă prin care să împrăștiem întunerecul și celor mai ascunse sate ale noastre, făcând să străbată în locul lui lumina izbăvitoare a cărții celei bune, a conștiinții creștine și a demnității naționale.

Căci numai dintr'o luminată conștiință creștină pot isori și faptele unui bun român, fapte menite să sporească prestigiul și fericirea întregii națiuni.

După cum e și firesc, am urmărit cu deosebit interes și activitatea mai recentă a Asociației noastre, activitate desfășurată mai ales pe pământul românesc de dincoace de Carpați. Am urmărit-o mai ales, sub ochii mei, în județul Sibiu. Am participat mai departe, cu o vădită mulțumire sufletească la interesantele și instructivele debateri ale Congresului cultural ținut astă primăvară în orașul de reședință al „Astrei” și al Nostriu, cu prezența activă a celor mai distinși și mai luminați fii ai neamului. Congresul acesta a dovedit cu o incontestabilă suficiență, că vremile de cumpănită criză economică și financiară prin care trecem, nu ne-au văduvit țara de oameni cu înalte idealuri și preocupări și cu cele mai bune intenții de a munci din tot sufletul, pentru ca ziua de mâine să devină mai bună decât cea de azi. E o constatare menită să ne umple sufletul de cea mai legitimă bucurie și să ne dea cele mai temeinice nădejdi pentru viitor.

„Mult pot pușinii-buni împreună”. Dar încă dacă cei buni sunt și mulți!

Suntem convinși că prin chibzuința, entuziasta și desinteresata împreună-lucrare în cadrele „Astrei” a bunilor fii ai neamului nostru vom ajunge să întărim tot mai mult temelile țării întregite prin atâtea jertfe, luminând și povățuind pe cetățenii ei să se iubească unii pe alții ca într'un gând să mărturisească și să lucreze în toate clipele mari ale istoriei neamului.

Această luptă patriotică și creștindască din viitor se va purta sub auspicii mai senine decât în trecutul mai îndepărtat, pentru că este patronată de însăși Majestatea Sa Regele nostru iubit, care a declarat cu prilejul unei solemnități în fața nației, că va fi un Voevod al culturii — cum a fost Vodă Brâncoveanu Constantin, boier vechi și Domn creștin. Încă un motiv pentru a ruga pe bunul Dumnezeu să ajute Majestății Sale să-și realizeze și acest măreț ideal al vieții. Cu aceste constatări, zămisliitoare de cele mai bune nădejdi, mulțumesc încă odată cu tot respectul Majestății Sale pentru înalta cinste de care a învrednicit „Astra” participând la lucrările acestei Adunări generale și pentru deosebita bucurie pe care ne-a prilejuit-o nouă, tuturor.

Mulțumesc tuturor celor prezenți pentru interesul ce-l dovedesc față de scumpa noastră Asociație culturală și, dela acest loc, după aproape 70 de ani împliniți, repet cuvintele Marelui Mitropolit Andrei Șaguna, rostite cu ocazia celei dintâi Adunări

generale de constituire a „Astrei”: „Ridicând simțemintele sufletului meu către Cer zic: Domnilor, masa dulcii maicei noastre este pregătită pentru oaspeți mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haina de nuntă și pofteste la masă pe toți fiii săi, ca să strălucească și ea în și cu casa sa și să înnoiască pe fiii săi, precum se înnoiesc tinerețele vulturului și se roagă lui Dumnezeu zicând: Doamne al puterilor, fii cu Asociațiunea aceasta acum și totdeauna, căci tot darul desăvârșit este de sus, dela Tine, Părintele luminilor. Amin“.

Declar Adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” din anul 1930 deschisă.

Vorbirea dlui Sever Bocu,

Director ministerial al Bănăţului.

MAJESTATE,

Să-mi permită Majestatea Voastră, ca împreună cu salutul plin de însufleţire al întregului popor din Banat, să exprim Majestăţii Voastre sentimentele noastre de profundă credinţă, de dragoste şi de devotament faţă de Majestatea Voastră şi faţă de Tron.

Văzută în cadrul asupririi noastre milenare, această simplă vizită a Majestăţii Voastre, aici, în capitala uitată a nobilimii se-verinene de altă dată, capătă sensul *aere perenius*, a lucrurilor ce au caracterul eternităţii....

După plecarea împăraţilor romani din această provincie, ce trebuia să fie mai apropiată de sufletul Romei, din Dacia Ripensis, până azi, Majestatea Voastră ne apare ca prima reîntropare a su-veranităţii latine pe aceste meleaguri. Fiindcă, deşi falnicii Huniazi, stăpânii acestor ţinuturi, purtau în vinele lor sânge românesc, victoriile lor au dus la triumful altor idealuri, ce se prefac mai curând în izvoare pregătitoare de umilinţi seculare, pentru propriul lor neam. Nobilimea română din Valea Haţegului şi Carpaţii Banatici dispare şi ea în fumul de glorie, ce îi va şterge pe Cor-vini din destinele poporului român.

Dar vizita Majestăţii Voastre mai are şi o altă surprinzătoare revelaţie. Ea are loc aproape exact în ziua împlinirii a 600 de ani dela cunoscuta victorie a lui Ion Basarab asupra lui Carol Robert, Rege al Ungariei, care pleacă de aici cu oştile împotriva Domnului valah, dar este cumplit bătut, la 10 Noemvrie 1330, şi abia scapă cu viaţa, travestit în cioban, fugind pe valea Argeşului. Pură co-incidenţă? — sau un sens mai profund al lucrurilor omeneşti, lu-crare mistică de simboluri? — sau revanşă, în serie, a robiei noastre milenare, al cărei semnal l-a dat dorobanţul Regelui Ferdinand? Acestea sunt sentimentele, ce se trezesc în noi, în sufletele noastre, prin acest fapt, cu forţe ce covârşesc în mod sdrobitor actualitatea, micile noastre mizerii trecătoare ce alcă-tuiesc, totuşi, exageratele noastre griji, cari însă, puse alături de

acel teribil trecut, trăit de părinții noștri, nu pot conta decât cel mult ca un exercițiu de nemulțumiri, denaturând și scoborând vremea noastră în fața viitorimei. Fiindcă, — ce pot să însemneze aceste nemulțumiri, când azi Patria liberă și triumfătoare își întinde aripile sale protectoare asupra-ne, iar în frunte-ne se află Regele nostru, simbol al puterii și al gloriei, ce nu va putea să întârzie. Acum, când arborele vieții noastre naționale, ce-și înfige rădăcinile într'un sol atât de tragic muncit, se află degajat de toate piedicile de desvoltare, el trebuie — plin de sevă — să-și înmulțească roadele și să depășiască în prosperitate cele mai faimoase recolte din trecut. *Noi* trebuie să facem înfloritoare o forță și o spiritualitate, care să se reverse și peste frontiere, căci nu mai mult în funcție de arme, ci în funcție de prestigiu, de superioritate, stă hotărîrea în lupta angajată dintre cele două voinți — pe Tisa și Dunăre. Conduși de Majestatea Voastră, noi credem în steaua strălucitoare a dinastiei noastre, care duce neamul nostru de trei sferturi de veac din glorie în glorie.

Să trăiască Majestatea Voastră !

Să trăiască Augusta noastră Dinastie !

Să trăiască România Mare !

Cuvântarea

domnului Oct. Goga, în numele Academiei Române.

Academia Română își face deosebita cinste de-a transmite societății surori „Astra” salutul ei și urarea de muncă spornică prin care se continuă nobila tradiție a înaintașilor.

Prezența Majestății Voastre, Sire, dă o semnificare particulară și neobișnuită acestei adunări. E o sărbătoare nouă care luminează aici: un val sguđuitor de emoții necunoscute până azi. Clipa e atât de mișcătoare în marea ei simplitate, — Regele venit să stea în fruntea unei umile întruniri culturale dintr'un orașel al Bănățului, — încât mintea tuturor tresare și fibrele de simțire ale mulțimii se cutremură par'că de-un mister care n'a atins niciodată acest colț de pământ. Un tâlc voit vorbește țării întregi din acest gest, un îndreptar de domnie se dă conștiinței noastre obștești. Da, o lume nouă s'a zidit la noi, o simțim cu toții, triumful ei se deslușește azi. Nu e nici o mirare că amintiri din trecut și întrebări de viitor se amestecă acum într'o volbură cutropitoare, nu e nici o mirare că umbre de demult cu fâlăirea lor umedă încă de lacrimile noastre se scormonesc din depărtări și vin la praznic, Sire, să cadă biruite de muștrare în fața acestei târzii și curate scene de familie, când Suveranul și supușii săi sunt laolaltă și într'o sfântă comuniune de credință se închină aceluiaș altar.

Bănățenii cu ființa lor sensibilă, neam de artiști robiți de culoare și cântec, pătrund în elanul lor atât de bine această apropiere și se mândresc cu ea. După ce veacuri dearându-l au albit câmpiile Europei cu oasele unor grăniceri cari nu-și apărau granița lor, ei își dau seama azi că Tronul nu e prea înalt ca să-i audă și că Regele nu e prea departe ca să coboare la casa lor. Ascultându-Vă graiul, Sire, și pipăind cu vechea lor înțelepciune țărănească rostul cugetului Vostreu, o minunată punte de înțelegere se intruchipează aici. Țara proaspătă încă în alcătuirile ei la astfel de prilejuri primește botezul eternității. Mâna Voastră Augustă smulge ca prin farmec acest popor din obida vremilor, el pricepe în sfârșit că are o patrie și un Domn, pentru care atât viața cât și moartea își poate găsi suprema justificare. Se

rectifică astfel erezii moștenite, se alungă strigoi zidurilor dărâmate și în atmosfera purificată un principiu de sănătate robustă întărește inimile. E o neprețuită binefacere morală într'o asemenea spovedania reciprocă, Sire. Din fluidul ei miraculos s'a încheșat totdeauna în istorie blocul de granit al solidarității naționale care înfruntă ori-ce primejdii.

Dar dincolo de această operă de consolidare, întreagă misiunea noastră ca neam încheșat într'o liberă viață de stat, apare la lumina unor astfel de clipe rezumative. Se lămuresc ca la scripirea unui fulger argumentele diferențierii noastre de rasă ca și etapele unei evoluții în vederea elaborării pentru ziua de mâine. Sufletul românesc nu e ca al popoarelor îmbătrânite : o urnă plină în care dorm liniștit moaște străvechi înfășurate în glorii apuse. Încheși de curând noi avem tot neastâmpărul creator al energiilor nedospite încă. Ca în sânul ferbinte al pământului nostru unde fierb râuri de foc și se aud groaznice uruituri subterane, în noi clocotesc forțe virile pe cari vitregia trecutului nu ne-a îngăduit să le valorizăm. E o frământare sgomotoasă și informă uneori, totul merge însă spre o desfășurare logică, urmând legea implacabilă a deslipirii din haos. Istoria României moderne arată limpede treptele ascensiunii noastre. Într'o jumătate de veac și mai bine destinul românismului s'a încadrat într'un strălucitor triptic care spune totul și înlătură orice nedumerire. Priviți-l: Regele Carol I. autor al independenței Regatului, Regele Ferdinand făuritor al Unirii, Regele Carol II sortit să dea cultura națională a României.

Ce s'a câștigat în suprafața ieri, veți întări în adâncime, Sire !

Subt Scepstrul Vostru noi vom intra în tranșeele civilizației, acolo, unde se frâng rămășițele robiei intelectuale de ieri și se plămădește cu adevărat secretul de biruință al unui neam. Simfonia vastă a universalității se va complecta astfel cu accentele specifice ale geniului traco-roman. O bună rânduială a sorții V'a ridicat pe Majestatea Voastră să prezidați la această cotitură a istoriei. Inzestrat cu strălucite înclinări către toate ramurile frumosului, aveți mai ales acel dar al nașterii pe pământul nostru, singurul care desleagă taine și pricepe ascunse doruri. S'ar părea că Pronia milostivă, vrând să ne dăruiască după amare suferinți, suflând colbul de pe bătrâne pravili, a reînviat îndemnuri din sbuciumul lui Neagoie Basarab și le-a înscăunat din nou la domnie.

Să trăiți, Sire, Academia Română prin rostul meu, Vă exprimă recunoștința binemeritată a literelor românești.

Cuvântarea

P. Sf. Sale Episcopului Grigorie al Aradului.

SIRE,

INALT PREASFINȚITE PĂRINTE PREȘEDINTE,

Fericiți suntem noi astăzi că în numele bisericei ortodoxe române putem aduce „Astrei” omagiul nostru în prezența Majestății Sale, a prea iubitului nostru Rege Carol al II-lea.

Marele suflet al Majestății Sale s'a lămurit în mijlocul obuzelor dela Oituz, Predeal și Jiu, pe Cireșoaia, la Mărăști și Mărășești. Cu ochii luminați ai sufletului Său vede toate crucile de mesteacăn, brad și de stejar, ce străjuiesc la căpătâiul eroilor, cari cuminecați în potirul legii ortodoxe s'au adus pe sine jertfă pe Altarul înfrățirii tuturor Românilor.

Cu prilejul serbărilor culturale dela Cluj Majestatea Sa a spus că jertfele eroilor noștri trebuiesc întregite prin virtuți și cultură, ca să stăm cu mândrie alături de națiunile civilizate ale lumii. Sfântă este pentru biserica noastră această țință a Majestății Sale, și ne bucurăm că Majestatea Sa tot la Cluj a spus că munca nu e numai cheltuială de energie, ci și o credință.

Munca prin credință este idealul M. Sale și al neamului românesc căci cu prilejul suirii pe Tron M. Sa a zis: „idealurile neamului Meu au fost idealurile Mele”.

Biserica noastră ortodoxă sfințește cu suflet curat aceste idealuri ale culturii. Alexandru Cel Mare a spus odinioară că dorește să învețe dela Aristot înțelepciune, căci dela regele Filip, tatăl său, a avut destul prin nașterea trupească.

Majestatea Sa Regele Carol II. are dela gloriosul Rege Ferdinand și lumina înțelepciunii pe care acum o ține în mână ca Rege al Culturii. Biserica noastră Vă însoțește, Sire, și Vă binecuvintează pe acest drum, muncind în legătură cu „Astra”, în duhul lui Șaguna și în duhul strămoșesc. Dacă Alexandru cel Mare în tinerețe a făcut cuceriri, avem nădejdea neclintită că și M. Sa va birui muncind și patronând cultura românească.

Prin luptă la biruință, prin biruință la cununa, care să împodobească pe toți Românii, acum și pururea și în vecii vecilor.

Să trăiți, Sire!

Trăiască România!

Trăiască „Astra”!

Cuvântarea

Pr. Sf. Sale episcopului Alexandru al Lugojului.

SIRE,

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Când părăsind tronul strălucit, scoborâți pentru întâia dată în mândrul nostru Banat, ca să luați parte la adunarea generală a Astrei, convocată în acest oraș vechiu și nobil de grănițeri cari și-au înscris renumele și vâlva în atâtea răboaie ale trecutului, permiteți ca și episcopul Lugojului să-și exteriorizeze sentimentele ce-l copleșesc în fața persoanei auguste a Regelui său și să vorbească așa cum se cuvine să vorbească în numele bisericei pe care o reprezintă și a bunilor săi fii sufletești.

Sire! Când mă uit la figura radioasă a Majestății Voastre, plină de sănătate și vigoare juvenilă și investmântată cu aureola frumuseții, mă gândesc fără să vreau la legendarul Lohengrin care fusese trimis, spre izbăvirea unui suflet chinuit, din partea legendarului Gral, a sfântului Gral. El veni, spune legenda, într'o luntre trasă de o pasăre măiastră pe undele mării albastre și ajuns la țință își isprăvi din partea sa misiunea deplin.

Tot astfel și Majestatea Voastră ne a-Ți fost trimis sol al Cerului din partea sfântului Gral, din partea Proniei cerești ca un nou cavaler al luminii pe undele albastre ale atmosferei diafane inundate de raze de soare, călăuzindu-Vă și aducându-Vă în spre țărmurile fermecate ale țării noastre o altă pasăre măiastră care cu aripi vâjnoase de oțel despicaț-a valurile atmosferei, sfidând țăriile și obstacolele văzduhurilor dușmane spre a Vă depune, Sire, pe solul frumos al patriei noastre și a Voastre, unde trebuie de asemeni să învingeți duhul cel rău ce caută pierzarea mândrei fecioare intruchipate de țara noastră, frumoasă ca'n povești, și să-i chezașuiți fericirea din neam în neam.

Fie slăvită clipa, Sire, în care steaua norocoasă a neamului ni Te-a vrăjit nouă și ni Te-a dăruit neamului. Inceputurile activității publice a Majestății Voastre îndrituiesc cele mai frumoase nădejdi.

Felul cum cercați, Sire, să aplanati criza economică ce ne bântue, felul cum dela primele zile dați toată atențiunea armatei, acestei apărătoare vajnice a granițelor patriei noastre scumpe, întregite între vechile ei hotare, felul cum V-ați declarat de Vo-evod al culturii românești la mărețele serbări ale Universității din Cluj, electrizând toate sufletele, și faptul că a-Ți ținut să prezidați și această adunare generală a „Astrei“, cea mai veche societate de cultură și literatură a românilor de dincoace de munți, act într'adevăr simbolic pentru un Rege care vrea să fie el cel din-tăiu om al culturii țării sale, dând pildă strălucită de interesare și devotament pentru comorile sufletești ale neamului, toate acestea și multe altele sunt pentru noi o dovadă strălucită, că speranțele ce ni le-am pus în Regele nostru tânăr pentru mântuirea neamului și înălțarea țării sunt pe deplin îndreptățite. Țara simte că are în frunte un Rege care o iubește și o ocrotește, dându-și la nevoie și viața pentru ea.

Câți n'au vrut să ferească această țară, Sire, chemați și nechemăți, ca și odinioară Telramund pe fiica de rege Elsa de Brabant. Sunteți singurul chemat, Sire, să fericiți pe această fiică a marelui și divului Traian, care este țara noastră, grupând într'un singur mănunchiu forțele cele mai bune, forțele vii ale neamului.

Biserica mea, Sire, și fiii mei sunt atât de fericiți să Vă poată exprima cu acest prilej prin graiul meu slab toată recunoștința lor. Să dea Dumnezeu ca „Astra“, prin nobilul impuls ce-i dați acuma Majestatea Voastră spre toată fapta cea bună și spre cucerirea culmilor unei activități rodnice pentru neam și pentru țară, să poată progresa tot mai mult, în spiritul tradițiilor frumoase lăsate nouă drept moștenire de atâția înaintași iluștri, spre scopurile ce i-au fixat acei înaintași deapurarea glorioși.

Vă urez, Sire, fericire multă și viață plină de izbânzi strălucite, spre mărirea lui Dumnezeu și înflorirea patriei noastre iubite românești.

Discursul d-lui Emanuil Bucea

în numele „Direcției Educației Poporului“.

„Direcția Educației Poporului“ e mișcată și mândră că poate să aducă într-o adunare atât de strălucită salutul său „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român“.

„Astra“ se pregătește să serbeze 70 de ani de viață: „Direcția Educației Poporului“ n'are nici viața unui an. E firesc să fie așa. Societatea cu organizații pornite din propriu îndemn, s'a îngrijit totdeauna și pretutindeni, ea cea dintâiu, de trebuințele sufletești. Statul a venit la urmă, reglementând și ajutând. În domeniul învățământului care pregătește pentru viață, el dă îndrumările și pregătirea; În domeniul educației pentru oamenii ieșiți din disciplina școlară și cari vor să găsească ei frumuseța vieții și toate legăturile lor cu pământul, Statul se află în fața unei experiențe mai vechi și trebuie să urmeze sau adâncească drumuri umblate cu bucurie și la suferința fiecăruia, în parte, cu un cât mai mic amestec de afară. Deaceea, când e vorba de Educația Poporului, societatea trebuia să premerge și la noi Statul, cum l-a premers pentru cea mai oropsită ramură a poporului nostru, „Astra“ o dovedește cu existența ei trecută și cu faptele aduse la fiecare din aceste adunări generale.

În lungă ei viață, i-a fost dat apoi să se oprească la toate popasurile, ori să încerce toate căile pe cari și astăzi poporul în generalitatea lui trebuie căutat și întâlnit. Educația poporului trebuie să fie în întâiul rând o educație sanitară. Când mai ales la sate, din 3 oameni 2 sunt bolnavi și însăși vloga neamului e amenințată, încordarea cea dintâi și cu mijloace aproape Dumnezeuști, pentru că e vorba de apărarea și de păstrarea vieții, trebuie îndreptată într'acolo. Educația poporului e în al doilea rând o educație morală, rezemată pe biserică sau pe valorile de frumusețe, care dau un orizont nemărginit vieții și o arată vrednică să fie trăită, în drumurile drepte, care pot apărea sburdalnicilor mai puțin ispititoare, dar sunt cele mai sigure și mai lipsite de desamăgiri. Educația poporului trebuie să fie în al treilea rând o educație a minții, cu valori intelectuale. Când în fiecare an 50 din

100 de copii nici nu se înscriu la școală se vede cu cutremur ce luptă trebuie pornită, chiar din sânul societății, cu acest zid împrejmuitor și în neconținută înaintare de întuneric. Și educația poporului trebuie să mai fie educație economică și educație politică cetățenească.

Cine a urmărit și cunoaște activitatea și gândurile de mai bine ale „Astrei“, știe că ea a fost și este lucrătoare în întreg acest ogor al Domnului. Ea pune astăzi înainte un program deplin de lucru și echipe de oameni de încredere, pentru ca, în frunte cu Augustul ei Președinte de onoare, să avem dreptul la niște roade abia visate. Iată de ce „Direcția Educației Poporului“ e mișcată și mândră că poate să aducă la această adunare generală salutul și urările sale de muncă în bunele tradiții.

Cuvântarea dlui Jean Bart (Botez)

în numele „Societății Scriitorilor Români“.

„Societatea Scriitorilor Români“ din capitala țării, grupează pe toți scriitorii din cuprinsul României Mari.

Născută în anul 1909, împlinește tocmai 21 de ani, vârsta majoratului, se poate socoti o soră mai mică a veneratei și glorioasei „Astre“.

Tânără încă, această Societate a Scriitorilor, este prima organizație de breaslă scriitoricească.

O seamă de scriitori, tineri pe atunci, au isbutit să-și dea mâna într'o grupare profesională cu toate deosebirile ce îi desparteau în felurite școli, cenecluri, biserițe și partide politice.

Pe deasupra vremelnicele curente s'a alcătuit această organizație de către o generație de scriitori, astăzi încărunțiți.

Este generația care a crescut încălzită de focul sacru al Unirii; inima acelor copii bătea în tactul marșului *Deșteaptă-te Române* a lui Andrei Murășianu, ei declamau pe băncile școalei versul de foc al cântărețului Ardealului rob, ei au plecat în războiu cântând: *Pe-al nostru steag e scris unire*.

Schimbul sufletesc n'a încetat nici o clipă, cu toate că ne despărțea înălțimea Carpaților cu trecătorile bine străjuite.

În cele mai grele și de restriște zile, cu toată vitregia timpurilor, „Astra“ a ținut aprinsă candelă culturii românești. Ea a împărțit pâinea sufletească poporului obidit, a oțelit conștiința națională.

Întotdeauna și pretutindenea literatura a fost oglinda timpului. În cadrul creației artistice trebuie să se îmbine în chip armonios binele și frumosul.

Ideologia artistului, visurile profeților neamului, merg mai departe decât realitățile timpului.

Pentru a ajunge să dăm și partea noastră de contribuție la cultura și civilizația omenirii, societățile culturale au o mare și nobilă misiune.

Scriitorii români cari au fost în trecut pionerii culturii românești, asigură pe M. V, că se vor găsi veșnic în primele rânduri, ca ostași apostoli.

În această solemnă zi Societatea Scriitorilor Români salută cu pioasă admirație și recunoștință vechea Societate „Astra”, urându-i călduros ca numeroasele sale centre de organizare culturală să progreseze fără preget pe tot cuprinsul României Mari.

Discursul d-lui general Ioan Manolescu în numele „Centralei Caselor Naționale“ și „Cultul Patriei“, București.

Instituția centrală a „Caselor Naționale“, născută în tranșeele războiului de întregire, sub ochiul ocrotitor al marelui făuritor al României întregite, — Regele Ferdinand — socotindu-se inspirată de ideologia și faptele culturale ale „Astrei“, a ținut ca imediat după întregire să facă o vizită de recunoștință „Astrei“, la Sibiu, apoi să organizeze serbările înfrățirii dela București, onorate cu prezența Augustului vostru părinte și Maiestății Voastre și de atunci n'a pierdut nici o ocaziune ca să-și arate recunoștința și admirațiunea ei pentru „Astra“.

Astăzi — ca și până acum — „Casele Naționale“, prin mine, președintele lor, aduce „Astrei“ salutul ei omagial, alături de Asociația „Cultul Patriei“, născută mai în urmă, din aceleași nevoi de îndrumare ale poporului nostru și de întregirea lui sufletească prin cultură.

În numele lor, urez „Astrei“ ca sub domnia Maiestății Voastre, ocrotitorul culturii românești, să prospereze și să poarte mulți ani, cu acelaș eroism și nobleță, stindardul armatei inițiativelor culturale, cari se pun la picioarele tronului, ca prin muncă, devotament — și (la nevoie) sacrificiul vieții — să Vă ajute a realiza cel de al doilea ideal al neamului românesc: afirmarea personalității neamului românesc între celelalte neamuri.

Vorbirea dlui prof. Mih. Dragomirescu, in numele „Universității libere“ și „Institutului de literatură“.

In numele „Universității libere“, care prin conferențarii săi, deasupra tuturor partidelor politice, a dus cuvântul culturii române în multe orașe pe întinsul României Mari, și în numele Institutului de literatură, care caută însănătoșirea sufletului românesc, atât cât se intrupează în plastica minții, salut pe sora lor mai în vârstă „Astra“, care, în vremuri vitrege, a ținut aprinsă facla românismului în mijlocul cetății milenale a Ardealului. Pe când, în acele vremi și în aceste locuri, glasul politic, înăbușit de o stăpânire apăsătoare nu se putea auzi, glasul cultural al „Astrei“ a răsunat puternic și stăruitor, atât la vatra țaranului, cât și în salonul orășanului. În sufletul românimii obijduite „Astra“ a întreținut căldura și entuziasmul pentru numele de român; „Astra“ i-a dat mândria de a ști, că, deși încătușat de socotelile celor norociți de soartă, Românul este de neam, nu prin bunurile materiale, ci prin bunurile morale, care-l fac să strălucească printre popoare. Căci rasa românească, frământată din aluatul a trei rase, în frunte cu nebiruita rasă latină, și, mistuind în ființa ei și altele, a eșit biruitoare, deasupra multor rase din răsărit. Limba rasei românești s'a dovedit a fi de-o bogăție, de-o adâncime și de-o unitate fără seamăn și începe a fi cinstită ca unul din organele de exprimare cele mai limpezi, mai mlădioase, mai vibrante și mai armonioase. Limba rasei românești una este, și ea dă coloratura democratică întregii românimi, putând fi înțeleasă deopotrivă și între zidurile mărețe ale palatelor și în coliba celui din urmă umil țaran. Poezia română, așa cum o întâlnim pe plaiurile munților, în farmecul dealurilor și pe netezimea câmpiilor, face onoare umanității. Capodopere ca „Miorița“, ca „Mihul Copilul“, ca „Mă-năstirea Argeșului“ sunt mărturisirile, fără replică, ale unui suflet mare, ce-a mocnit sub cenușa trecutului vitreg și care a izbucnit acum, ca o flacăra cerească, să se așeze alături cu sufletele mari ale popoarelor lumii. Arta română — muzică, arhitectură, teatru, pictură, oratorie, — începe să fie prețuite ca o armonie nouă în concertul universal.

Pentru această limbă, pentru această poezie, pentru această artă, ați muncit în vremuri de restriște, voi, neobosiți membri ai „Astreii”. Voi le-ați dat viață, voi le-ați dat continuitatea spirituală, voi i-ați dat îndemnul către idealul de unitate, care astăzi se încarnează, într'un mod atât de superior, prin muncă, prin inițiativă, prin genialitate creatoare și stăpânire de sine, în persoana celui mai înzestrat rege de pe pământ, regele întreg Carol II.

Aducând prinosul de recunoștință al Universității libere și al Institutului de Literatură, acestei venerate asociațiuni și dorind ca, păstrându-și caracterul, să-și întindă sub Regele nostru, aripile peste toate meleagurile României Mari, să rostim într'un singur glas :

Să trăiască Majestatea Sa Regele, Regele culturii!

Să trăiască fruntea asociațiilor culturale române, „Astra”!

Adunarea generală dela Caransebeș (1930)

În seara zilei de 12 Noemvrie au început serbările „Astrei” în Caransebeș și au ținut până în 14 Noemvrie, seara.

Membrii comitetului central au sosit Miercuri seara (12/XI), în frunte cu dl vicepreședinte *Dr. Gheorghe Preda*. La gara frumos împodobită cu stindarde, cu covoare, cu inscripții și cu ghirlande de verdeață și de flori, aștepta comitetul aranjator al serbărilor, cu autoritățile orașului și cu toți ceilalți caransebeșeni, dornici de a saluta pe trimișii „Astrei” — o mare nesfârșită de capete. Cuvântul de bun-sosit l-a rostit venerabilul protopresbiter *Andrieu Ghidiu*, președintele despărțământului Caransebeș al „Astrei” — apoi, în numele orașului și al cetățenilor, a rostit primarul orașului, dl *Nicolae Domăniașu*, un discurs de bun-sosit. În numele comitetului central a răspuns dl vicepreșed. al „Astrei”, *Dr. Gh. Preda*, din Sibiu.

În mijlocul aclamațiilor generale au pornit apoi oaspeții pe la locuințele lor, dându-și întâlnire cu toții la Palatul Episcopal.

Miile de caransebeșeni și miile de țărani și țărance, sosite din întreg Banatul, au defilat pe dinaintea Palatului Episcopal, unde Pr. Sf. Sa Episcopul *Dr. Traian Badescu* avea ca oaspeți pe membrii comitetului central și alte personalități marcante. O serenadă sub cerul liber, executată de „Corul catedral” și de corul „Reuniunii de cântări” din Caransebeș, sub conducerea dlui prof. *Const. Vladu*, a premers cuvintelor însuflețite ale directorului liceului *Traian Doda*, dl *Ioan Penția*, în numele caransebeșenilor. Vorbirea a fost următoarea:

DOMNULE VICEPREȘEDINTE,

„Caransebeșul vechilor tradiții de cultură, orașul care a păstrat cu sfințenie patrimoniul național și în care flamura culturii a trecut întreagă dela generație la generație, începând cu modeștii traducători de biblii sfinte, cu popa Ștefan Herce și dascălul de

dascălie Efrem Zacan și până la luminoasele figuri de erarhi Popazu și Popea, acest Caransebeș cultural, prin noi cei de față vine cu cântece și facile să Vă arate, Domnule Vicepreședinte, toată bucuria, toată mândria sa, că lui i s'a hărăzit onoarea deosebită de a găzdui între zidurile sale modeste Adunarea generală din acest an a bătrânei noastre Astre.

Nu vom reaminti aici toate suferințele și luptele pe care neamul nostru de dincoaci de Carpați a trebuit să le poarte secole de-a rândul pentru păstrarea limbii, culturii, ființei sale naționale. Ar însemna să redeschidem un proces dureros și să stărnim amărăciune poate în sufletul unor concetățeni ai noștri și intenția noastră nu este de a lăsa să se scurgă nici un strop de amărăciune în paharul bucuriei noastre de astăzi.

Atâta însă trebuie să Vă spun, Domnule Vicepreședinte, că am venit aici să ne închinăm Astreii, reprezentată prin persoana Domniei Voastre, nu pentru ca să satisfacem un punct efemer din program, ci pentru că Astra a fost în trecut azilul tuturor acelor cari în zile de grea urgie, în nopți de chinuri fără somn, au mângăiat și au hrănit visul „de-al cărui dor ne-au răposat și moșii și părinți”, după cum ne spune poetul pe care mâne avem fericirea să-l vedem în mijlocul nostru. Astra a fost altarul în care s'a păstrat vie credința neștirbită în zile de mai bine și în dreptatea pe care ne-a făcut-o cerul la 1 Decembrie 1919.

Astra a ținut mereu sus steagul revendicărilor noastre naționale și culturale, ea a întărit încrederea în noi înșine, ea a făcut să vibreze sufletele noastre românești de dincoace de munți în același ritm de viață românească, Astra a alimentat avânturile sufletești cari ne-au dus la biruință.

Pentru aceste motive, Domnule Vicepreședinte, să-mi dați voie ca în numele Caransebeșului cultural și în numele Comitetului organizator al acestor serbări, să Vă zic, nu să Vă zic, să Vă strig din adâncul inimii și sufletului meu: fiți binevenit, fie binevenită Astra la Caransebeș! Bunul Dumnezeu s'o ocrotească cu brațul său puternic, la mulți ani“!

Di vicepreședinte al „Astrei“ *Dr. Gheorghe Preda*, a rostit următoarea cuvântare în numele comitetului central:

STIMATE DOMNULE PROFESOR,

ONORAȚI ȘI IUBIȚI CETĂȚENI AI CARANSEBEȘULUI!

Serenada Dv., manifestația Dv. de simpatie, atât față de Dl Președinte, care este nevoit prin boală să absenteze dela Adunarea generală, cât și față de ceilalți membri din conducerea „Astrei“, dovedește cât de mult apreciați Dv. scopurile acestei însoțiri culturale, cât de mult apreciați eforturile făcute pentru

realizarea acestor scopuri, precum și dragostea ce o purtați culturii și intereselor obștești.

Dv. știți destul de bine că astăzi se cere mai mult ca oricând ca în sufletul bunului român (mai ales în sufletul fiecărui intelectual), să troneze, deasupra pornirilor, patimilor, ambițiilor și asperităților (ce-l aduc în conflict cu alt frate) ideea culturală și națională, ideea de a da poporului anumite însușiri intelectuale superioare, ideea de a-l face să practice în viața sa anumite deprinderi morale bune, ideea de a menține și susține în sufletul său dragostea de neam.

Dacă asociația culturală „Astra” a știut să fie în trecut exponentul cugetării românești (a românilor din părțile ardelen, bănățene, maramurășene și crișane), dacă această „Astră” a știut să contribuie nu numai la închegarea culturii, dar și a întregii vieți sociale și politice (formând caractere și apropiind frate de frate, ori-care ar fi fost confesiunea sa), dacă această Asociație își are contribuția la pregătirea zilelor desrobirii și unirii, astăzi această asociație culturală „Astra”, mândră de întregul ei trecut, va ști să pășească mereu înainte, pe căile luminoase ale culturii, condusă de aceleași principii, încălzită de același ideal, ce a stat în sufletul fondatorilor și antecesorilor dela conducere.

Cu cât privim mai mult îndărăt la drumul străbătut de „Astra”, la greutățile biruinței ei, cu atât trebuie să ne încordăm puterile pentru a-i face în viitor o viață cât mai activă, cât mai înălțătoare, cât mai demnă de ea și de înaintașii ei.

Negreșit că pentru realizarea scopurilor Asociației este nevoie ca toți membri ei să conlucre armonic, este nevoie ca ea să fie sprijinită de toți cetățenii buni români din cuprinsul întregii Româнії, este nevoie ca reuniunile sau adunările ei generale să fie, ca și în trecut, nu numai prilejuri de discuțiuni administrative și de alegeri de membri, ci sărbători, în cari se pot întâlni frații, în cari se pot lega mai strâns prietenii și se pot cimenta mai bine sufletele.

Manifestația Dv. de astăseară constituie nu numai un stimul pentru acei ce-i veți alege să conducă destinele „Astrei”, ci și o garanție că, deasupra divergențelor de opinii politice, confesionale, stă dragostea de tradiții, stă solidaritatea și dorința de a apăra și salva interesele „Astrei”, o garanție că dela Dv. caransebeșenii, din acest oraș vrednic al Banatului, va porni imboldul unei eri noi de activitate a „Astrei”, de realizare a scopurilor ei și, în special, a unei bune educații cetățenești — căci numai atunci, când, fără interes politic, fără demagogie, se vor lămuri poporului problemele sociale și politice, cu întregul cortegiu de nevoi ale statului, acest popor va putea să lucreze cu adevărat la soluționarea acestor probleme și prin aceasta la evoluția sănătoasă a întregii noastre vieți sociale.

Numai așa lucrând vom putea ajuta la bunul mecanism al statului, vom putea săvârși o operă pozitivă, de consolidare și de întărire a țării.

Cu aceste sentimente, astăzi încă vicepreședinte al „Astrei”, Vă mulțumesc, în numele Dlui Președinte și al comitetului de conducere, pentru manifestație și Vă zic la toți și din toată inima: „Să trăiți!”

Joi, în 13 Noemvrie, a fost prima zi a serbărilor. O zi frumoasă de toamnă, cu cer senin. Orașul a fost în picioare de des-de-dimineață.

La orele 10 și 50 minute a intrat în gară trenul regal, în mijlocul ovațiilor generale și în sunetele imnului național: „Trăiască Regele!”

În numele populației din Banat a salutat pe M. Sa dl director ministerial al Banatului *Sever Bocu*; primarul orașului Caransebeș, dl *Nic. Domăniașu*, a oferit Suveranului tradiționala pâine și sare, iar dl gen. de corp de armată VII. *Panaiteșcu* a dat raportul despre starea trupelor în subordine.

Dela gară M. Sa, întovărașit de cei de față, a pornit în automobile la biserică. Pe tot parcursul drumului a fost frenetic ovaționat, de delegații satelor, de preoțimea și învățătorimea, de elevii școlilor din Lugoj, Timișoara și Caransebeș, de coriștii și coristele diferitelor coruri bănățene.

În ușa bisericii a fost întâmpinat M. Sa din partea Pr. Sf. Sale Episcopul Iosif al Caransebeșului și de Pr. Sf. Episcopul Grigorie al Aradului. După câteva cuvinte de bineventare rostite de Pr. Sf. Sa Episc. Iosif și după ce M. Sa a sărutat Sf. Cruce, a intrat M. Sa în biserică. Aici s'a oficiat un scurt serviciu bisericesc din partea Pr. Sf. Grigorie al Aradului, înconjurat de P. P. C. C. LLor Arhimandritii Policarp Morușca dela Hodoș-Bodrog și Dr. Vasile Lăzărescu dela Oradea-mare, P. O. D. protopresbiter Andreiu Ghidiu al Caransebeșului și Fabriciu Manuilă al Lipovei, protodiaconul prof. Ioan David și diaconul T. Roșca, corul catedralei și corul Reun. de cântări din Caransebeș, condus de dl prof. Const. Vladu, a dat răspunsurile bisericești. La slujba divină a participat și I. P. Sa Arhiep. și Mitrop. Dr. Nic. Bălan dela Sibiiu, pe lângă ceilalți, membri ai „Astrei”.

Dela biserică a plecat întreg cortegiul la adunare, după ce M. Sa a făcut o scurtă vizită Pr. Sf. Sale Episcopului Caransebeșului, în reședința episcopală.

Sedințele „Astrei” s'au ținut în sala „Luna”. Sedința festivă s'a deschis la orele 12¹⁰ când a intrat M. Sa în sala tixită de lume. Uralele nu mai voiau să contenească. M. Sa a luat loc în fotoliul prezidențial, având în dreapta Sa pe I. P. Sf. Sa Mitropolitul Bălan și Dr. Gh. Preda, iar în stânga pe P. Sf. Sa Episc. Nicolescu și pe dl director ministerial Sever Bocu.

Pe tribună au mai luat loc din comitetul central domnii: I. Agârbiceanu, Octavian Goga, Dr. I. Lupaș, Gh. Bogdan-Duică, Dr. Vas. Bologa, Dr. Teodor Botiș, Dr. Vas. Chindriș, Alexandru Lupeanu, Dr. Valer Moldovan, Dr. Voicu Nițescu, Ștefan Roșianu, Ioan Simu, Petre Suciu, Silviu Țeposu și I. Vătășanu.

Reprezentanții guvernului, ai autorităților și societăților culturale au fost următorii: dnii N. Costăchescu (Ministrul Instr. publice); Dr. Voicu Nițescu (Ministrul lucrărilor publice); Sever Bocu (Direct. ministerial al Banatului); Nic. Domăneanțu (Primarul orașului Caransebeș); Pr. Sf. Sa Episc. Grigorie, al Aradului; Pr. Sf. Sa Episc. Dr. Alex. Nicolescu, al Lugojului; gen. Panaitescu (comand. corpului VII. de armată); Octavian Goga (reprez. Academiei Române); Emanoil Bucuța și Const. Nedelcu (reprezentanții „Direcției Educației Poporului”); Jean Bart-Botez, (repr. Soc. Scriitorilor Români); păr. Dr. Ciuhandu și Dr. Nic. Colan (Asoc. Clerului ortodox); gen. I. Manolescu (Centrala „Caselor Naționale” și a soc. „Cultul patriei”); canonic Ștefan Roșianu („Ofic. naț. al cooperăției române”); Mih. Dragomirescu („Univers. liberă” și „Instit. de lit.”); Iuliu Vuia (Asoc. Profesorilor secundari din România); T. V. Țoni (Asoc. învățătorilor din România); prof. Paulian și dir. P. Costescu (Soc. „Teatrul” și „Bibl. Bibicescu” — T. Severin); Petre Roziade (Asoc. publiciștilor din România); Ersilia Dr. Petrovici (Uniunea femeilor române); prof. Iuliu Vuia (Casa Națională și Casina rom. din Caransebeș); L. Costin („Siminicul” — Lugoj).

Reprezentanții presei române au fost următorii: domnii Alex. Hodoș și Sever Ghițulescu („Universul”); I. Bănciulescu („Dimineața” și „Adevărul”); I. Ionescu („Viitorul”); N. Davidescu („Cuvântul”); D. I. Atanasiu („Curentul”); Horea Teculescu („Țara noastră”); Virgil Dalea („Patria”); A. Lupeanu („Unirea” și „Unirea Poporului”); L. Butoiu („Epoca”); I. S. Udrea și Nedelea („Vestul” — Timișoara). *Regionala Basarabeană* a fost reprez. prin dl T. Iacobescu; *Regionala Dobrogeană* prin dl Dr. P. Stoenescu.

Reprezentanții despărțămintelor „Astreii” au fost: desp. Alba-Iulia domnii: Dr. Romul Boca și Leonte Opreș; desp. Arad: Dr. Teodor Botiș; desp. Bihor: Damaschin Ioanovici; desp. Bozovici: Coriolan Buracu; desp. Caransebeș: Andreiu Ghidui și Dr. Cornel Cornean; desp. Câmpia Turzii: Iuliu Căpâlneanu; desp. Cluj: Ion Agârbiceanu; desp. Hunedoara (Deva): C. Sporea și V. Dragu; desp. Jiu: prot. I. Duma; desp. Lipova: prot. S. Manoilă; desp. Năsăud (Bistrița): Dr. V. Buta și Ștefan Lupu; desp. Orăștie: Samoil Ciumaș; desp. Orșova: Tr. Țăranu și Sergie Moraru; desp. Sânicolaul mare: Dr. I. Demian și Teodor Bucurescu; desp. Severin: Dr. V. Lohan, Dr. Nic. Brânzău, col. Apostolescu, col. Boldea, Dr. Const. Morariu, Traian Simu și Iosif Radoslav; desp. Sibiiu: Silviu Țeposu și Dr. Liviu Ionașiu; desp.

Someș : Petre Tartia ; desp. Târnava mare : Horea Teculescu ; desp. Târnava-mică : Al. Lupeanu și Șt. Roșianu ; desp. Timiș-Torontal : Dr. Patriciu Tiucra ; desp. Turda ; Petre Suciș și Iul. Morariu.

Cuvântul de deschidere l-a rostit I. Pr. Sf. Arhiepiscop și Metropolit *Dr. Nicolae Bălan*, în locul președintelui, dl Vasile Goldiș, bolnav. Vorbirea I. Pr. Sf. Sale o publicăm într'alt loc, în numărul de față, ca și celelalte vorbiri rostite.

M. Sa *Regele Carol II.* a rostit cuvântarea tipărită la loc de frunte, în numărul acesta. Cuvântarea a stârnit ropote de aplauze. A fost un delir. Fiecare voia să sărbătorească pe Augusta persoană în acele clipe solemne, de reculegere sufletească.

A urmat un salut al dlui director ministerial al Banatului *Sever Bocu*, apoi, în numele „Academiei Române”, dl *Octavian Goga*; în numele bisericii ortodoxe Pr. Sf. Sa Episc. *Grigorie al Aradului*; în numele bisericii române unite Pr. Sf. Sa Episc. *Dr. Alex. Nicolescu* al Lugojului.

În numele Caransebeșului, despărț. „Astra”, a rostit un discurs P. O. D. protopresbiterul *Andrei Ghidîn*, ca președinte al despărțământului; dl *Jean Bart* (Botez), în numele „Societății Scriitorilor Români”; dl profesor univ. *Mihail Dragomirescu*, în numele „Universității libere” și al „Institutului de literatură”; dl gen. *I. Manolescu*, în numele „Caselor Naționale” și a soc. „Cultul Patriei”; dl *Emanoil Bucuța*, în numele Centralei „Educației Poporului”. Timpul fiind înaintat nu s'a mai putut da cuvântul celorlalți oratori înscriși. I. Pr. Sf. Sa *Mitropolitul Nicolae* a mulțumit tuturor pentru sentimentele exprimate, a adus, înainte de toate, tribut de laudă și de devotament M. Sale și Casei dămnitoare, care își înțelege astfel misiunea de a sta în fruntea instituțiilor culturale și a încheiat ședința festivă, după ce s'au primit comisiile propuse de dl Dr. C. Corneanu.*)

*) Comisiunile alese, la propunerea dlui Dr. Cornel Corneanu (Caransebeș), au fost următoarele :

1. Pentru examinarea *raportului general* pe a. 1929/30 dnii: Alex. Hodoș, Teod. Iacobescu, I. Boroș, Romul S. Ancușă, Dr. P. Tiucra, Ar. Popa, Dr. Nic. Brânzău, S. Evuțianu, L. Boșă și S. Neamtu.

2. Pentru *censurarea socotelilor* pe a. 1929 și a *proiectului de buget* pe a. 1931, precum și a raportului asupra revizuirii socotelilor pe mai mulți ani din urmă, dnii: Romul Boldea, Dr. Gh. Dragu, Sergie Morariu, Pavel Goanță și Izidor Tătaru.

3. Pentru *înscrierea de membri noi*, dnii: Nic. Domăneanțu, Teodor Roșca și Iuliu Vuia.

4. Pentru *examinarea proiectului de modificare a pragmaticei de serviciu* și a *regulamentului fondului de pensiuni al funcționarilor Asociațiunii*, domnii: Dr. I. Călinescu, Dr. Ioachim Miloia și Dr. Eugen Nicoră.

5. Pentru *examinarea propunerilor intrate în termenul reglementar*, dnii: Dr. Boca, I. Duma, Dr. Gh. Ciuhandu, Dr. Gh. Repede și Const. Sporea.

6. Pentru *candidarea președintelui și a membrilor comit. central* pe anii 1930—1935, dnii: G. Bogdan-Duică, Coriolan Buracu, Dr. Cornel Corneanu, Dr. Gh. Crișan, Dr. Silviu Dragomir, Dr. Liviu Ionașiu, Dr. Vas. Lăzărescu, Dr. Vas. Lohan, Dr. Valer Moldovan, Dr. Aug. Popa și I. Penția.

În mijlocul unui entuziasm de nedescris și-a făcut apariția M. Sa, la orele 2 și 10 min., în sala restaurantului „*Pomul verde*”, feeric iluminată și împodobită, așteptat de peste 300 de persoane. Muzica militară a batalionului 11 Vânători de munte și o orchestră bănățeană a delectat publicul cu arii naționale și clasice.

I. P. Sf. Sa Mitrop. Nicolae a rostit o scurtă rugăciune și a dat binecuvântarea la banchet, apoi într'un toast a închinat pentru M. Sa.

M. Sa a răspuns:

Mulțumesc pentru frumoasele cuvinte ce mi s'au rostit și cari au mers deadreptul la inima Mea.

Angajamentul ce V'ați luat în numele acestei bătrâne asociații de cultură, este o cheazășie pentru Mine că la apelul ce am făcut pentru opera de culturalizare a poporului vouă fi urmat cu drag și cu pricepere.

Cu toate timpurile grele prin cari trecem, țin să constat, că bogăția unei țări nu constă numai în grâne și bani sunători, ci și într'un suflet înălțat și pregătit, care în zilele de restriște să reziste tuturor încercărilor.

Sunt convins că această asociație ardeleană, ca și toate celelalte, va ști să mă urmeze și îmi va fi de ajutor la opera pe care sunt hotărit să o întreprind. În acest gând, ridic paharul meu în sănătatea asociației „Astra” cu convingerea că și toate celelalte vor ști să mă urmeze și să-mi dea mâna lor de ajutor“.

Dela banchet a plecat M. Sa, urmat de partea cea mai mare a publicului, la *inaugurarea expoziției industriale* din Caransebeș, în liceul „Traian Doda”. La intrare a fost întâmpinat M. Sa cu un „*Imn de slavă*”, de maestrul *Filaret Barbu*, cântat de corul „*Vidu*”. Dl președ. al „Comunității de avere”, *Pavel Goanță*, a salutat pe M. Sa, apoi, în numele liceului, dl prof. *I. Penția*.

Despre expoziție referăm într'alt loc al revistei.

Sedința festivă a Secțiilor științifice-literare ale „Astrei” s'a ținut, după vizitarea expoziției, tot în sala „Luna”. Dl prof. univ. a vorbit despre „*Importanța luptei dela Posada*”, iar dl *Gh. Bogdan-Duică* despre bănațeanul *Vasile Maniu*, fost membru al Acad. Rom., prim-președ. al Curții de apel din Iași, etc.

Adunarea generală, în frunte cu M. Sa Regele, au ovaționat și felicitat pe conferențieri — iar I. Pr. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae a mulțumit conferențiarilor în numele „Astrei”, închizând *sedința festivă*.

La orele 6'30 a plecat M. Sa spre gară, însoțit de autorități și sărbătorit, ca pretutindeni, din partea populației, fericite că îi este dat să-L vadă în Banat. M. Sa a părăsit Caransebeșul, plecând la București.

Seara a urmat un foarte reușit concert, la care și-au dat concursul următoarele coruri bănățene: „*Corul Catedral*”, aliat cu „*Corul Reuniunii*” din Caransebeș, „*Corul Vidu*” din Lugoj, corul maestrului Sabin Drăgoiu din Timișoara. Corul caransebeșenilor a fost condus de prof. de cântare și tipic dela Academia teologică, dl *Const. Vladu*, corul lugojenilor de dl profesor *Filaret Barbu*, al timișorenilor, am scris-o mai sus, de dl Sabin Drăgoiu. Publicul a rămas încântat de prestațiunile acestor 3 coruri.

A doua ședință a adunării generale s'a ținut în 14 Noembrie, tot în sala „Luna”.

La început s'au cetit *telegramele de aderare și felicitare*, sosite dela: Sanctitatea Sa Patriarhul României, *Dr. Miron Cristea*, vicepreșed. *Astrei* *Dr. Oct. Russu*, P. Sf. Sa Episc. Maramureșului, *Dr. Alex. Russu*; *Nic. Iorga*, președ. „*Ligii Culturale*”, *Grig. Nandriș*, preș. soc. pt. lit. rom. din Bucovina, *Ion Pelivan*, președ. Regionalei *Astra Basarabeană*, *G. Ifrim*, președ. Ateneului Popular Tătăraș-Iași, *Brancovici*, președ. *Asoc. Bănățene* din București, *Gh. Bacaloglu*, președ. *Soc. „Cele trei Crișuri”*, *Dr. Vâlcovici*, rectorul Școalei Politehnice Timișoara, *Dr. Eugen Nicoară*, președ. desp. *Astra*, *Reghin*, *Nic. Bogdan*, dir. de liceu, *Cluj* și *Ioan Marila*, insp. școl. *Lugoj*.

Raportor al comisiei pentru examinarea raportului general a fost dl *Alexandru Hodoș*. Dsa a relevat evenimentul că M. Sa Regele a binevoit să ia prezidenția de onoare a „*Astrei*”. Cu privire la propunerile emaneate din congresul cultural al „*Astrei*”. (24—26 Apr. 1930) la Sibiu, comisia a fost de părere că are să se procedeze la o seriare cronologică a acestor propuneri, după două criterii imbinate: 1. însemnătatea problemei sub raportul interesului obștesc și 2. mijloacele de înlăptuire pe cari le avem la dispoziție, urmând ca acestea să servească mai apoi ca îndreptar al activității „*Astrei*” pentru un lung șir de ani și pentru a fi investite cu formule executorii, să primească sancțiunea adunărilor generale viitoare. Comisiunea a înregistrat cu satisfacție activitatea comitetului central, precum și hotărârile secțiilor științifice-literare, regretând că elanurile laudabile ale acestora din urmă au fost stânjenite de lipsa resurselor materiale, iar cu privire la activitatea despărțămintelor a constatat, că în cea mai mare parte atingerea scopurilor imediate ale „*Astrei*” depinde de felul cum aceste celule constitutive ale „*Astrei*” își înțeleg misiunea. De aceea comisia este de părere ca comit. central să examineze cu toată atențiunea activitatea despărțămintelor, procedându-se la completa lor reorganizare acolo unde s'ar părea că s'au osificat.

Comisia și-a exprimat dorința ca „*Transilvania*” să apară din nou, regulat; ca să se tipărească o gazetă pentru popor, care să aducă „servicii educației naționale”, ca întreg Muzeul „*Avram Iancu*” din Vidra să fie mutat la Alba-Iulia.

După ce dl *T. Iacobescu*, președ. despărț. Cetatea Albă, a remarcat câteva momente importante din bogata activitate a „Regionalei Astra Basarabeană”, iar dl *Dr. P. Stoenescu*, președ. despărț. Constanța, a descris dificultățile materiale cu cari are să lupte „Regionala Astra Dobrogeană”, solicitând sprijin — adun. gen. a luat act, cu aprobare, de raportul comisiei și a încredințat comitetul central să afle modalitățile pentru punerea în practică a propunerilor și concluziunilor emanate din congresul cultural (1930), a exprimat mulțumiri conducătorilor Regionalelor Basarabia și Dobrogea, autorizând comit. centr. să sprijinească, în marginile posibilității, aceste Regionale.

Raportor al comisiei pentru censurarea socotelilor și al proiectului de buget a fost dl *Izidor Tătariu*. S'a dat descărcare comit. centr. pentru gestiunea financiară pe a. 1929 și gestiunea financiară a Internatului de fete pe a. 1929/1930 și s'a aprobat proiectul de buget pe 1931. Tot dl Izidor Tătariu a citit raportul comit. centr. din sed. plenară, ținută în 13 Sept. 1930, cu privire la revizuirea socotelilor gestiunii anilor 1919—1927, precum și raportul dlui Const. Pop, dir. executiv la banca „Albina” (Sibiiu), făcând propunerea ca aceste rapoarte să fie primite din partea adunării gen. Adunarea generală a luat act de aceste rapoarte, cu aprobare.

Dl *Iuliu Vuia* a fost reprezentantul comisiunii pentru înscrierea de *membri noi*. A anunțat înscrierea a 2 membri fondatori, 11 m. pe viață și 194 m. activi.

Raportorul comisiunii pentru examinarea propunerilor intrate în termenul reglementar, dl protopop *I. Duma*, a făcut în numele comisiunii următoarele propuneri, primite fără discuție din partea adun. gen.:

a) În locul prof. univ. Dr. Gustav Weigand, mort, adun. gen. să aleagă pe cunoscutul savant, filolog romanist de renume mondial, *Dr. Meyer Lübke*, prof. univ. în Bonn, ca *membru de onoare* al „Astrei”;

b) În vederea ridicării la Cluj a unui *cămin cultural* comit. centr. să dea venitele tuturor lăsamintelor făcute „Astrei” și cari se vor face în viitor și ale căror litere fundamentale nu vor avea scopuri determinate, pentru realizarea acestei frumoase inițiative a Secțiilor științ. literare; să lanseze un apel către marele public, stat și comună, punându-se în frunte însa-și „Astra” cu toate sumele disponibile ce nu-i sunt indispensabile și să roage presa națională să întreprindă cea mai stăruitoare propagandă pentru scopul arătat;

c) *Fixarea locului* de adunare generală pentru a. 1931 să se lase în grija comitetului central, ca și până acum;

d) Propunerea dlui Grațian Mărcuș de a se alege o comisie de 5 membri în vederea centralizării propunerilor referitoare la

reorganizarea „Astrei” și modificarea statutelor, să se dea comitetului central, spre studiere și raport;

e) În privința propagandei de *reromanizare a românilor* din Săcuime comisia instituită de „Astra” să lucreze și mai departe;

f) Cu privire la propunerea dlui prof. univ. Dr. Valer Moldovan, în sensul căreia „Președintele de totdeauna al Astrei să se abțină și în afară de cadrele Asociațiunii, dela orice manifestare politică de partid, neacceptând nici demnități politice, până când este în fruntea Asociațiunii”, comisiunea, în unanimitate, a făcut următoarea propunere: „Având în vedere faptul, că propunătorul, dl Dr. Valer Moldovan, invoacă și cere precizări, pe cari actualul statut al „Astrei” nu le conține și astfel se pune în discuție, pe cale indirectă, revizuirea statutului însuși, — considerând că chestiunea de revizuire a statutelor este de caracter organizatoric, care se poate rezolvi numai printr'o comisiune organizatorie a comitetului central, — această propunere să fie transpusă comitetului central (comisiei de organizare!) ca să o ia în desbatere când va fi la ordinea zilei modificarea statutelor”.

Dl Dr. Ioachim Miloia a fost raportorul comisiunii pentru examinarea proiectului de modificare a pragmaticei de serviciu și a regulamentului fondului de pensii al funcționarilor „Astrei”. La § 13 a aflat comisia că nu s'a fixat limita de vârstă după care nu se mai pot angaja funcționarii „Astrei” — apoi că lipsesc condițiunile de admisibilitate ale funcționarilor „Astrei”. S'a dat comit. centr. spre studiere.

După ce I. P. Sf. Sa Mitrop. Nicolae, ca președinte, a enunțat primirea raportului general pe a. 1929/30, s'a ridicat întreagă adun. gen. în picioare, în semn de doliu, pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați și s'au exprimat din adun. gen. mulțumiri pentru donațiunile făcute în anul trecut.

Dl Gh. Bogdan-Duică a fost raportorul comisiunii pentru alegerea președintelui și al noului comitet central pe anii 1930/31—1934/35. Dl raportor a exprimat regretul comisiunii — și adun. gen. și l-a înșușit pentru — retragerea I. Pr. Sf. Sale Mitropolitul Dr. Vas. Suciu al Blajului (din cauza infirmității trupesti) și a dlui Petre Drăghici sen., (pentru acelaș motiv). Adun. gen. exprimă acestor doi foști membri ai comit. centr. viile sale mulțumiri pentru serviciile aduse.

Lista de 40 membri în comitetul central, propusă de comisiune, este primită cu aclamațiune. Membrii, după alfabet, sunt următorii:

1. Agârbiceanu Ion, publicist, canonic, Cluj;
2. Bălan Dr. Nic., Mitropolit al Ardealului, Sibiu;
3. Beu Dr. Ilie, medic, Sibiu;
4. Bologa Dr. Vasile, consilier mitropolitan, Sibiu;

5. Borcia Dr. Lucian, avocat, Sibiiu ;
6. Borza Dr. Alex., profesor univ., Cluj ;
7. Bunea Dr. Ioan, director de liceu, Sibiiu ;
8. Cioran Emilian, protopop, Sibiiu ;
9. Colan Dr. Nic., rectorul Academiei Teologice, Sibiiu ;
10. Corneanu Dr. Cornel, avocat, Caransebeș ;
11. Drăgan Dr. Nicolae, profesor univ., Cluj ;
12. Dragomir Dr. Silviu, profesor univ., Cluj ;
13. Goga Octavian, fost ministru, publicist, Ciucea ;
14. Ivan Nicolae, Episcop, Cluj ;
15. Ilea Dr. Vasile, dir. ospiciului de alienați, Sighet ;
16. Lăzărescu Dr. Vasile, arhimandrit, Oradea ;
17. Ionașiu Dr. Liviu, medic, Sibiiu ;
18. Lupaș, Dr. Ioan, profesor univ., fost ministru, Cluj ;
19. Lupeanu Alexandru, director de liceu, Blaj ;
20. Miloia Dr. Achim, profesor de liceu, Timișoara ;
21. Moga Dr. Gh., medic, general în r., Sibiiu ;
22. Moldovan Dr. Valer, prof. univ., Director ministerial, Cluj ;
23. Nicolescu Dr. Alexandru, Episcopul Lugojului ;
24. Nițescu Dr. Voicu, avocat, ministru, Brașov ;
25. Pelivan Ioan, avocat, ministru, Chișinău ;
26. Popa Dr. Augustin, profesor, Blaj ;
27. Popa Iacob, canonic, Blaj ;
28. Pop Ștefan, director de liceu, București ;
29. Poruțiu Dr. Petre, profesor univ., Cluj ;
30. Preda Dr. Gh., medic-director de ospiciu, Sibiiu ;
31. Roșianu Ștefan, canonic, Blaj ;
32. Russu Dr. Octavian, avocat, Sibiiu ;
33. Rusmir Ilie, profesor, Oravița ;
34. Simu Ioan, protopop, Sebeș-Alba ;
35. Soricu I. U., profesor, Sibiiu ;
36. Suciu Coriolan, profesor, Blaj ;
37. Suciu Dr. Petre, director de liceu, Turda ;
38. Stoichiția Dr. Iosif, medic-primar, Sibiiu ;
39. Țeposu Silviu, inspector școlar, Sibiiu ;
40. Vătășanu Ioan, dir. gen. la banca „Albina”, Sibiiu.

Dl raportor Gh. Bogdan-Duică a referat mai apoi despre candidatura la președinție. Comisia, cu 7 voturi pro și cu 3 voturi contra, a *propus realegerea dlui Vasile Goldiș* ca președinte al „Astrei” pe un nou period de 5 ani (1930/31—1934/35). La pronunțarea numelui dlui Vasile Goldiș, asistența, cu excepțiunea unui mic grup de țărani, a izbucnit în urale și ovațiuni nesfârșite la adresa dlui Vasile Goldiș. În urma acestor aclamațiuni a majorității membrilor, aflători în sala de ședințe, I. P. S. Sa mitropolit, președinte al adun. generale, a proclamat pe dl Vasile

Goldiș de președinte al „Astrei”, iar pe cei 40 domni numiți mai sus de membri aleși în comitetul central.

Terminându-se ședința a doua și agendele adun. gen., a mulțumit președintele, I. P. S. Sa, comitetului aranjator din Caransebeș pentru frumoasa primire și pentru organizarea festivităților, atât de reușite și a declarat adunarea gen. închisă.

Dinastia română și cultura națională

M. Sa Regele Carol al II-lea, Președintele de onoare al „Astrei”.

În mijlocul sincerei, nețărnuturitei și obșteștii bucurii, ale cărei valuri bat încă tumultuoase între granițele României, întărind-le; în mijlocul marilor nădejdi și credințe prilejuite de întoarcerea binecuvântată și urcarea pe Scaunul Domniei marilor înaintași, a Regelui Carol al II-lea, Asociațiunea noastră a fost fericită că poate însemna cu litere de aur înalta distincție ce i s'a făcut: *M. Sa Regele Carol al II-lea a binevoit să primească președinția de onoare a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.*

Abea urcat pe Tron M. S. Regele Carol al II-lea a restabilit în chip fericit și continuitatea legăturilor puternice dintre Dinastia română și cultura națională, dovedindu-Se dela început înțelegător și continuator al unei tradiții strălucite.

Știm de-acum că în rândul marilor ctitori ai culturii naționale cari au împodobit scaunele de Domnie ale Țărilor românești, și, mai târziu, Tronul României, a intrat cu hotărâre bărbătească, cu pricepere înaltă, un ctitor nou, Craiu tânăr, cinstitor al datinei domnești străbune.

Vechii noștri Domni, descălecători de țară, „dătători de legi și datini”, n'au știut numai să-și întindă moșia cu plugul și cu spada și s'o apere „dela munte pân' la mare și la Dunărea albastră”, ci au fost în vremile de pace mari protectori ai culturii naționale. Ei n'au umplut cu mănăstiri și biserici, cari fac până azi gloria artei românești, admirate de o lume, numai mândri noștri munți; n'au înzestrat cu manuscrise artistice și cărți liturgice numai altarele și stranele românești; n'au fost ctitori numai de școli și instituții caritative românești, ci hărnicia lor, ce pornea dintr'o inimă caldă și înțelegătoare, s'a revărsat până departe, peste granițele Țării celei mici.

O epocă întreagă curțile Domnitorilor români au fost centre de iradiere culturală și artistică, până la muntele Atos și până la Ierusalim.

Acești slujitori ai Țării și ai creștinătății la hotarele năvălirilor dușmanilor crucii, și-au găsit mângăerea zilelor de odihnă și bucuria sufletului în creșterea puterilor spiritului prin delectarea ce le-o aducea opera de artă sau cartea sfântă a înțelepciunii creștinești.

Neamul nostru e înzestrat cu o subtilă sensibilitate artistică, și Domnii lui au dovedit aceleași calități. Din răgazul țaranului și a țărancei noastre au răsărit acele minuni ale artei populare, ale poeziei populare. Din răgazul Voivozilor acele flori neperitoare care sunt mănăstirile și întreaga operă culturală a lor. Din răgazul Domnițelor și Doamnelor acele patrafire și odăjdii, acele broderii pentru Casa Domnului, care deșteaptă și azi admirație.

Meritul tuturor pentru creiația în cele sufletești e cu atât mai mare, cu cât răgazul tuturor, știut este, a fost prea puțin, și siguranța celor realizate, prea mică.

Din sensibilitatea culturală și din nepotolitul dor de-a înse-
nina și viața românului, stejar întunecat și bătut de toate furtu-
nile, din nizuința către lumină a Domnilor și a vechilor boieri,
a născut întreaga noastră cultură, înfrățită dela începuturi cu
creiația poporală.

* *

Românismul a avut marele noroc ca pe Scaunul Țării să
vină, când eram abea la începutul organizării vieții de Stat, o
Dinastie care, dacă a înțeles din întâia clipă rolul ei de făuritoare
a unei țări noi, a înțeles, tot atunci, și marea importanță a
culturii naționale tradiționale. Venea o Dinastie întemeiată de un
Rege de o mare cultură universală, având la dreapta sa o Regină
poetă și artistă.

Continuitatea sensibilității culturale și artistice a vechilor
Voevozi era astfel asigurată. Regele Carol I., în vreme ce întemeia
o Țară nouă ca civilizație, se îngrijea de restaurarea monumen-
telor culturii și artei vechi românești, iar Regina Elisaveta ne
căuta frumusețile bătrâne ale Țării, puneă în tipar nou vechile
legende, ori înfrumșeța în stilul vechilor Doamne Evanghelia, sau
broda cu aur sfinte odăjdii. Intemeietorii Dinastiei au prețuit în
grad înalt creiațiile artei populare, și costumul național — în
care e depozitată o bună parte din sufletul nostru — a urcat
Tronul, după veacuri, purtat mai întâi de Regina Elisaveta.

Cinstitorii tradiției sunt cinstitorii sufletului național.

Iată discursul Regelui Carol I., prin care a deschis sesiunea
generală a Academiei române, înainte cu 46 de ani, la 1884,
când a pornit din inițiativa sa „Magnum Etymologicum Romaniae”.

„Având onorul de a fi membri ai acestei adunări, Regina și Eu, venim totdeauna cu bucurie în mijlocul D-Voastră, spre a asculta discuțiile științifice, pe cari le urmărim cu un interes neîncetat. Și cum poate să fie altfel, când lucrările de căpetenie ale Academiei sunt istoria și limba, temeliile existenței noastre naționale? Țara datorește astăzi Academiei un șir de documente istorice, ascunse până acum, și cari au fost scoase din întuneric prin ostenelele neobosite ale membrilor ei, răspândind astfel o nouă lumină asupra trecutului neamului românesc. Nu mai puțin însă trebuie să ne ocupăm și de viitor, de limba noastră, care s'a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunării, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare, descrise cu măiestrie și într'o limbă așa de curată de poetul nostru popular V. Alecsandri. Ce sarcină mai dulce poate avea Academia, decât a lua sub paza sa această limbă veche, pe care poporul o înțelege și o iubește? Menținem dar aceste frumoase expresiuni întrebuințate de străbuni, și nu ne temem de cuvinte cari au căpătat de veacuri împământenirea.

Superflua non nocent.

„Ce limbă are norocul de a dispune de patru cuvinte pentru o însușire care trebuie să fie mândria fiecărui popor, care trebuie să fie scrise pe steagul fiecărei armate: voinicie, vitejie, bravură, eroism? Să ne ferim însă de o imbelșugare de expresiuni moderne, care, nepunând o stavilă la timp, va înstrăina poporului limba sa.

„Am fost indemnat a rosti aceste câteva cuvinte prin dragostea care o am pentru frumusețea și bogata limbă românească, și fiind încredințat că dorința mea — îndrăznesc a zice și a Academiei — nu rămâne un pium desiderium.

„Supun, dar, la chibzuiala D-Voastră dacă ar fi folositor de a face un fel de Etymologicum magnum Romaniae, conținând toate cuvintele vechi, cari altmintrelea vor fi pierdute pentru generațiunile viitoare.

Verba volant, scripta manent.

„Spre a sprijini această întreprindere, pentru care patru, cinci, șase ani, vor fi trebuincioși, pun în fiecare an modesta sumă de șase mii de Lei la dispoziția Academiei.

„Intr'adevăr, lucrarea aceasta este foarte întinsă, poate chiar nemărginită; să ne amintim însă de cuvintele lui Horațiu: Est modus în rebus, sunt certi denique fines, și sunt convins că opera Academiei, care-și va ridica sieși un monument neperitor, va fi încoronată de o izbândă fericită”.

Credințele mărturisite aici, dragostea pentru moștenirea trecutului românesc pe care o arată întemeietorul Dinastiei române, i-au fost călăuzitoare într-o viață întreagă de lungă, glorioasă și rodnică domnie, și au rămas ca un testament întregii Dinastii.

Cu prilejul expoziției din 1906 Asociațiunea noastră a putut să-și arate omagiile sale acestui mare și înțelept protector al culturii naționale.

Regele Carol I. a luat sub ocrotirea Sa nu numai Academia română, ci și toate așezămintele de cultură, și, cu largă dărnicie, a întemeiat altele noi, între cari strălucește marea Fundație culturală din București, ce-i poartă numele.

* * *

Legăturile străvechi dintre Scaunul Domnesc și cultura națională, au fost continuate și întărite de al doilea Rege al României Mici, și de întâiul al României întregite, de succesorul lui Carol I., Ferdinand I., Cel Loial, având și El la dreapta Sa, din fericire, o Doamnă cu sufletul îndrăgostit de frumos, un mare temperament de artist, M. S. Regina Maria.

Regele Ferdinand I. se înfrățise prin cultură și dragoste cu sufletul românesc în așa măsură, încât, bătând ceasul cel mare, a putut fi realizatorul, unirii politice a tuturor românilor. Protector al Academiei, al Universităților românești, al întregului avânt spre cultură al tinerei Țări, după realizarea unirii, El 'ia sub aripile Sale toate instituțiile de cultură harnice și din nouile ținuturi. Vorbirile sale dela Academie sunt dovadă de înaltă înțelegere și adâncă dragoste pentru cultura românească. În România mare a fost protectorul suprem al nouilor instituții de cultură. Nici odată nu a socotit că se cheltuiește prea mult pentru școala românească, dela cea primară până la Universitate. Înțeleghător adânc al istoriei naționale, iubitor al tradiției străbune, a fost, cum știm cu toții, părinte adevărat al tuturor muncitorilor în domeniul culturii românești.

„Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român” a fost printre cele dintâi așezăminte culturale din nouile provincii cari au intrat sub protecția acestui mare Domn.

În neuitatul drum triumfal prin Ardeal al Regelui Ferdinand I. și a M. S. Regina Maria, „Astra” și-a adus, la Sibiiu, omagiile sale Desrobitorului, și prin El întregei Dinastii române.

La 31 Maiu 1919 Suveranii au binevoit să cerceteze așezămintele „Astrei” din Sibiiu, și cu acest prilej președintele de atunci, neuitatul Andrei Bărseanu, în numele și pe lângă asistența Comitetului central, a rostit un emoționant și călduros discurs. În aceiași zi, din ședința Comitetului central, s'a hotărât să fie rugat Monarhul să primească prezidenția de onoare a „Astrei”.

Andrei Bârseanu spunea :

„Sire, Doamnă,

Dați-ne voie, nouă, membrilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, cea mai veche și mai mare însoțire culturală a românilor de dincoace de munți, să dăm expresiune bucuriei nemărginite ce o simțim cu toții, când vedem în mijlocul nostru pe primul Rege al României întregite, pe marele Căpitan, vitejiei și înțelepciunii căruia datorăm în prima linie liberarea noastră și recăstigarea granițelor de odinioară ale Daciei străbune, însoțit de nobila și neîntrecuta noastră Regină.

„Suntem mândri că putem saluta sub modestul acoperiș al acestei clădiri, ridicate prin simțul de jertfă al publicului nostru și închinat culturii naționale, pe Domnul tuturor Românilor, și suntem pe deplin încredințați, că sub puternicul său sceptru, și în legătură cu frații noștri din celelalte ținuturi românești, nizu-înțele noastre de înaintare vor afla tot sprijinul de lipsă și instituția noastră culturală se va apropia cu pași tot mai rezezi de înfăptuirea înaltei meniri, pentru care a fost întemeiată“.

Președintele Andrei Bârseanu nu s'a înșelat. Regele Ferdinand I. a binevoit să primească *prezidenția de onoare a „Astreii“*, iar adunarea generală, ținută la 10 și 11 Ianuarie 1920 la Sibiu, a luat la cunoștință această distincție în mijlocul unei însuflețiri generale.

Regele Ferdinand a ținut să distingă „Astra“ în chip deosebit prin participarea la adunarea generală dela Câmpeni, când „Astra“ a sărbătorit pe Avram Iancu. Regele a prezidat ședința festivă a Secțiilor literare-științifice ale „Astreii“. În discursul său ne-a uimit pe toți și ne-a umplut de admirație prin adâncile și robuste judecăți asupra importanței culturii naționale. Aceeași admirație a stârnit și la serbările Universității Daciei superioare, prin adâncimea înțelepciunii și solidele directive culturale. Amândouă discursurile acestea ale Regelui Ferdinand, ar trebui să nu lipsească din nici o carte de cetire, din nici o antologie română.

A rămas protectorul „Astreii“, ca și al Universității din Cluj — ce-i poartă numele glorios, — ca și a altor instituții culturale. De „Astra“ nu și-a uitat nici în testamentul Său. „Asociațiunea“-l va păstra o vecinică recunoștință.

Ce nu am putea spune despre legătura dintre cultura națională, arta națională și M. S. Regina Maria? Infrățirea Ei cu sufletul românesc, al pământului ca și al poporului, să o căutăm, — dar cine n'o cunoaște? — în volumele sale de adevărată poezie în proză. Înainte de războiu, în vremea lui, și după el, M. S. Regina Maria a crescut sensibilitatea românească față de noi înșine, față de țara și poporul nostru, prin cuvintele Ei, de foc, prin marea bogăție a imaginilor, prin subtilitatea sentimen-

tului din care a pornit un fel de unică și înaltă cântare a României, începând cu plângerea pentru cel răpit în frăgezimea vârstei, principele Mircea, până la viziunea soldatului, a rănitului român sau la descrierea cutărui asfințit pe Bărăgan.

Înaltă protectoare, în aceeași vreme, a artelor și artiștilor români, neîntrecută ziditoare de „cuiburi românești”, dela munte la mare, îndrăgostita vechilor mănăstiri valahe, cea care a dat întreaga și suprema splendoare costumului românesc, Regina Maria a crescut mândria și conștiința națională prin podoabele sufletului Său.

Fundațiunea culturală Regele Ferdinand I. bate drumul deschis de Carol I., luând sub ocrotirea Sa cercetările științifice, istorice și lingvistice, din aceeași dragoste a fundatorului pentru trecutul și viitorul românismului pe care a confirmat-o cu viața și jertfa Sa și întemeietorul Dinastiei.

* * *

Domnia celui de al treilea Rege din Dinastia română, și al celui de al doilea al României întregite, se începe cu aceleași bune prevestiri, ca și ale înaintașilor Săi, pentru cultura națională. Regele Carol al II-lea a intrat în conștiința națională încă de mic copil, ca cel dintâiu „românaș”. Ne aducem aminte cu adâncă emoție, românii din provinciile foste subjugate, cei cari ne apropiem azi de vârsta jumătate, cu câtă sfințenie și entuziasm juvenil priveam fotografiile „micului ciobănaș”, și ne amintim lacrimile părinților și ale bunicilor cari sorbeau, alături de noi, chipul de românaș al Moștenitorului de Tron. A fost o intuiție de mare artist aceea care ne-a făcut cunoscut mai întâiu pe viitorul Rege al tuturor românilor în cel mai tipic și mai legat de sufletul nostru, printr’o simpatie ancestrală, chip: chip acela al păstorașului. Dar a fost nu numai o intuiție de mare artist, ci și adierile temeinic conturate ale unei proorocii: „păstorașul” avea să fie moștenitorul și Domnitorul cel mai asimilat sufletului poporului care ne-a dat „Miorița”. În El Dinastia română a ajuns la biruință deplină: a devenit integral națională.

Regele Carol al II-lea n’a mai trebuit să dea nici o luptă cu mediul, cu sine însuși, cu poruncile conștiinței, cu tradiția Familiei, de câteori a fost vorba de un ideal românesc, de gândul, de simțirea, de voința acestui popor.

Pământul acesta frământat de sânge și lacrimi, ca și de sprijinul pașilor celor înclistați în lupte; pământul românesc cu munții cărunți, cu dulci plaiuri, cu codri adânci, cu prăpastii ce coboară spre alt tărâm, cu șesuri cât bate ochiul până în zarea fumurie, până la

Dunăre, Dunăre,
Drum fără pulbere;

pământul cu văile înflorite și râurile clocotitoare de mânie, azi mai înalte în cântec decât orchestrele măestrite, cu cerul clar ce te înalță sau cu cerul mohorât care anihilează cu borile domoale și crivățul năpraznic; pământul și cerul, apa și văzduhul, care prin milenii au dat piept cu sumedenie de neamuri și-au ținut vii numai pe cei ce li s'a supus lor, au sfârșit prin a birui cu desăvârșire Dinastia adusă din Apus, în Regele Carol al II-lea, făcându-l una cu sufletul național, făcându-l „o apă și un pământ” cu noi. Al treilea Rege al României nu mai este din Apus: e fiul pământului și ceriului românesc...

Marea putere a solului dacic, a muntelui cu codri ca făclii întunecate ce sparg cerul, a șesului nesfârșit, șerpuit de brăurile de argint ale râurilor, aceea care pe romani i-a topit în geto-daci cu limbă latină, pe slavi și alte neamuri în români, a biruit, în scurtă vreme, și în Dinastia română.

Ce mândru, ba chiar infumurat, e acest neam încă de plugari și păstori, dar de o antică noblete sufletească, să știe că toate odraslele Regelui Ferdinand și ale Reginei Maria, tânjesc departe fiind de pământul românesc, și că doresc să se întoarcă acasă!

Da! Pământul românesc cere lacrimi multe, se apără greu, dar are acest farmec de a te robi, de a nu-l mai putea uita, de a te crede dator lui, îndată ce ai ridicat brațul sau ai vărsat o lacrimă pentru el.

M. S. Regele Carol al II-lea nu mai avea nevoie să aprecieze în discursuri însemnătatea culturii naționale tradiționale. El crescuse în ea, era o creație a ei. Dela școala primară până la Universitate, a stat în rândul fiilor acestui pământ, a ascultat pe dascălii noștri ai tuturor, a citit pe cronicarii și literații noștri, s'a îmbăiat sufletește în literatura și arta noastră poporală, — izvorul întregii creații artistice sănătoase, fructificatoare și durabilă. — El nu mai are un apreciator, ci un element creiator al culturii de care se pătrunsese sufletește.

Întoarcerea Lui binecuvântată să știm că e și o biruință a pământului și a sufletului românesc, din care se desrădăcinează greu aceia pe cari i-a biruit odată.

Era frate cu noi, cu fiii acestui pământ, și sufletul Său se înfrățise cu sufletul neamului nostru.

Cel ce scrie aceste rânduri nu va uita nici odată tabloul văzut într'o regiune din județul Neamț, în primăvara timpurie a anului 1918. Principele Moștenitor Carol, într'o inspecție, la vânătorii de munte. Pe un platou, trupa în exercițiu, sub privirile Moștenitorului. O examinare apoi: un fruntaș pus să demonteze o pușcă-mitralieră, să o explice, cu toate șuruburile, și să o monteze sub ochii fiului de Domn. Pe pajiștea arsă încă de iarnă,

o manta soldățească, pe care, răzimat într'un cot Moștenitorul supraveghia demontarea, puneă întrebări ca unui frate soldatului care lucra de zor și cu o mândrie abia stăpănită cât știe de bine. Era o unitate între pământ, Stăpân și slujitor, o simplitate, ceva așa de firesc și așa de încântător, încât cu greu îți puteai reține lacrimile. O intimitate pe care numai, pământul și cerul românesc o poate naște.

Regele Carol, ca Principe Moștenitor, făcuse un pas mai departe decât înaintașii Săi în apropierea culturii naționale. El nu mai socoti indusulătoare, pentru masele mari ale poporului, *cultura oficială*, a Statului. El voi să coboare acest Arhanghel izbăvitor în mijlocul poporului, fără forme oficiale, și să-i aducă norodului ajutoare de luminare pe care școala propriu-zisă nu le poate aduce, fie din vina unui program, fie din lipsa de timp și puteri.

A întemeiat, deci, îndată după unire, *Fundația Culturală Principele Carol*, pe care a patronat-o și condus-o nu nominal, ci efectiv, *cu munca Sa de fiecare zi*. Ce planuri mărețe avea și cât s'a străduit să facă din ea o mare și vie școală a sufletului românesc! Construită pe temeiuri așa de largi, cu ținte așa de bine cristalizate, deși multiple, Fundația nu mai putea să progreseze lipsită de conducătorul ei, și aștepta zilele de azi, pentru a-și relua sborul inițial, cu mai mare avânt.

De tânăr Principele Moștenitor avea convingerea neclintită că neamul românesc numai prin cultură își poate atinge, fără mari perturbații, destinele sale.

Era, într'adevăr, ciudat să vezi la începuturile României mari că pe când toți bărbații cu un nume și un trecut își dădeau vânt în *politică*, pentru a fericii România mare, Moștenitorul Tronului se înjugase culturii naționale, *culturii maselor populare*.

Azi nu mai pare nimic ciudat. După doisprezece ani vedem cu toții că *la temelia Țării celei noi nu poate fi pusă lupta politică, ci lupta culturală, pentru că fără o largă cultură a maselor, politica de masse e numai o amară parodie a unei reale vieți de Stat*.

Moștenitorul dăduse semnalul înainte cu doisprezece ani.

Și-l dă din nou la urcarea Sa pe Tronul României întregite. Așa ne face să interpretăm înalta bunăvoință a Regelui Carol al II-lea de a primi, îndată după sosirea Sa în Țară, rugămintea de a fi protectorul și președintele de onoare al „Astrei” noastre.

Președintele „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”, dl Vasile Goldiș, a avut fericita inspirație să trimită, în ziua de 8 Iunie, M. Sale Regelui următoarea telegramă:

Majestății Sale Regelui Carol II.

*București
Palatul Cotroceni.*

Adânc emoționat de nespusă bucurie Vă rog Majestate să primiți asigurarea celui mai respectuos omagiu de devotament. Vă urez domnie lungă și fericită spre binele Țării, mărirea Neamului și gloria Tronului și a Dinastiei. Totodată Vă rog să Vă îndurați prea grațios a primi Protectoratul și Prezența de onoare a Asociațiunii culturale „Astra” din Sibiiu, cum a făcut Marele Vostru August Părinte fericitul în Domnul Rege Ferdinand I-ul.

*Vasile Goldiș
fost Ministru, Președintele „Astrei”*

M. Sa Regele Carol al II-lea a binevoit a primi prezența de onoare a „Astrei”, răspunzând d-lui Vasile Goldiș prin următoarea telegramă:

București, Palatul Regal.

Vasile Goldiș

Arad

Mulțumindu-Vă pentru călduroasele urări primesc cu plăcere Prezența de onoare a Asociațiunii culturale „Astra”.

Carol.

Comitetul central al „Asociațiunii”, a ținut o ședință festivă la 18 Iunie, la reședința din Sibiiu, în care se anunță marele eveniment.

Iată copia acestui proces verbal:

„Dl vice-președinte Dr. Octavian Russu anunță proclamarea fostului Principe moștenitor CAROL de Rege al României și face cunoscut, că dl președinte Vasile Goldiș a rugat pe Majestatea Sa Regele Carol al II-lea să primească Prezența de onoare a instituțiunii noastre, la care rugăminte Majestatea Sa a binevoit a-i trimite următorul răspuns telegrafic: (textul de mai sus N. R.).

La această comunicare:

Comitetul central ia act cu mare bucurie și mare însuflețire de cuprinsul telegramei Majestății Sale și încuviințează trimiterea următoarei adrese de mulțumire, redactată de către dl președinte Vasile Goldiș:

Majestate,

Comitetul central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român „Astra” din Sibiiu, luând cu patriotică bucurie act de urcarea Majestății Voastre pe gloriosul Tron al Țării Românești, grăbește a Vă arăta bucuria sa mare și întregul său devotament, mulțumindu-Vă totodată pentru deosebita grație

ce a-Ți vădit față cu vechea Asociație culturală dela Sibiiu, primind Președenția de onoare și urmând astfel pilda Marelui Vostru Părinte.

Fie ca Domnia Majestății Voastre să înscrie în istoria neamului nostru românesc o nouă pagină de înălțare pe calea progresului și a civilizațiunii.

Adresa aceasta, iscălită de președintele Vasile Goldiș și secretarul N. Băilă, a fost trimisă la locul preaînalt.

La Cluj am aflat știrea cu prilejul festivalului de întâie manifestare publică a „Șoimilor Carpaților”, organizație în cadrele „Subsecției de educație fizică” a „Astrei”, dintr'o telegramă a d-lui Vasile Goldiș către dl Iuliu Hațieganu, președintele subsecției. Marele public dela Teatrul Național unde se ținea festivalul, a izbucnit în nesfârșite urale.

Multe frunți s'au înseninat. Multe cleвете sterpe au încetat. Multe nădejdi au crescut în viitorul de muncă și realizări a vechei noastre „Asociațiuni”.

Vom încheia și noi omagiul nostru pentru Regele Carol II. cu cuvintele cu cari a încheiat Andrei Bârseanu vorbirea sa cu prilejul vizitei Regelui Ferdinand și a Reginei Maria la reședința „Astrei” din Sibiiu, în Maiu 1919:

„Suntem deplin convinși că subț fălăirea mărețului nostru tricolor național și subț părinteasca ocrotire a Majestății Voastre, însoțirea noastră va înflori din ce în ce mai mult, și-și va putea împlini cu succes, din ce în ce mai mare, menirea sa de luminaătoare și îndreptătoare pe căile cele bune, a masselor largi ale poporului”.

I. AGÂRBICEANU.

Congresul cultural în cadrele Astrei

ținut la Sibiiu, în 24, 25 și 26 Aprilie 1930.

Din inițiativa și sub auspiciile Asociațiunii, a fost convocat și s'a ținut la Sibiiu, în zilele de 24, 25 și 26 Aprilie 1930, un congres cultural, asupra importanței căruia credem potrivit a ne opri și în paginile „Transilvaniei“, deși a fost pe larg comentat la timpul său în publicistica noastră.

Inițiativa ținerii congresului a fost luată de adunarea generală a „Asociațiunii“, ținută la Turda, la 6 Octomvrie 1929, și a fost determinată în primul rând de constatarea, făcută și în alți ani, că cu prilejul adunărilor generale, rămâne prea puțin timp pentru discuțiile cari privesc problemele și activitatea culturală în cadrele Astrei. În adunarea dela Turda se hotărîse ca să fie convocați la o consfătuire specială, care să se ocupe exclusiv cu activitatea culturală a Astrei președinții tuturor despărțămintelor ei, membrii Secțiilor literare-științifice, pe lângă aceia ai Comitetului Central.

Prezidenția și Comitetul Central, revizuiind problemele cari se vedeau necesare de-a intra în programul congresului, au văzut că multe din ele nu pot fi discutate temeinic, nici soluționate, pe de-o parte fără o amplă discuție la care să participe factorii culturali din țară și pe de altă parte, fără cuvântul societăților culturale cari lucrează paralel cu Astra în propaganda culturală.

Deaceea inițiativa luată de către adunarea generală din Turda a fost desăvârșită, și la congresul cultural au fost invitate toate societățile culturale principale, începând cu Academia română, guvernul prin Ministerul Sănătății, unde e trecut azi direcțiunea propagandei culturale, precum și personalitățile culturale distinse ale Țării.

Se pare că necesitatea unui astfel de congres era de mult simțită, fiindcă el a întrunit un mare număr dintre cei invitați, și a putut fi ținut trei zile, pe lângă un viu interes și ample discuții asupra problemelor dela ordinea zilei. Pentru materialul vast supus congresului s'a dovedit că cele trei zile au fost prea puține, abia un sfert din el putând ajunge în discuție.

Vom aminti că acest material a fost din vreme și bine pregătit, prin raportori speciali la fiecare problemă, prin rapoarte în scris, dintre cari unele sunt adevărate studii temeinice a problemelor puse.

Puține au putut fi citite în întregime, cele mai multe au fost cunoscute numai în concluziile lor, altele nici n'au ajuns să poată intra în discuție. Astfel publicarea întregului material, împreună cu discuțiile dela congres, într'un volum, a devenit necesară. Lucrarea aceasta va putea fi folositoare tuturor congreselor de această natură ce se vor mai ține în viitor.

* * *

Intr'adevăr, dela unire s'a stăruit adeseori și în publicistica noastră și în ședințele și congresele diferitelor societăți culturale, asupra operei și mijloacelor de propagandă culturală în masele mari ale poporului, și s'au auzit păreri diferite, dela o extremă la alta, adeseori.

Marea întrebare care se punea după unire: ce directive trebuie să dea propagandei lor culturale la sate și societățile culturale existente și active înainte de război, ca și Statul, a rămas, pe lângă toate discuțiile avute, în partea cea mai mare nesoluționată până azi.

Asupra însăși acestei necesități de continuare a propagandei a fost o vreme nedumerire: mai este necesară sau ba, azi, când trăim în Statul național? Dar discuția aceasta a fost repede închisă, după ce ne-am convins în grabă cu toții că cultura de care are azi nevoie urgentă poporul nostru, *nu se poate câștiga numai prin școala românească a Statului*, având pe de-o parte milioane de români trecuți peste vârsta de școală, iar pe de altă parte laturile culturii naționale fiind așa de multiple și căzând multe din ele în afară de programa pur didactică și educativă a școlii naționale.

Un întâiu principiu câștigat din discuțiile din presă și dela congrese, ca și, mai ales, din experiența întâilor ani de după unire, a fost, deci, acesta:

Inițiativa particulară în opera de propagandă culturală în masele mari, și, deci, continuarea activității asociațiilor culturale, rămâne binevenită, folositoare, ba chiar necesară și după unire.

Pentru executarea cu sorți de izbândă a acestui principiu, ar fi fost necesar încă de mult un congres cultural general, și chiar mai multe, în care Statul și asociațiile culturale, prin reprezentanții lor, să stabilească un program de activitate unitar, cuprinzând problemele cele mai actuale și mai necesar de rezolvit pentru trebuințele de azi ale culturii naționale în masele mari. Mai era necesară stabilirea metodelor și a mijloacelor celor mai ducătoare la scop: ca și împărțirea între Stat și diferitele societăți

culturale, a materialului de colaborat, de fie care și a *terenului* de acțiune pentru fie care.

Dar această unitate de acțiune, de directive, mijloace și metode, nu se putea naște din discuțiile publicistice, nici din acele ale fiecărei societăți culturale, în particular, ci numai din congrese ca cel inițiat în Aprilie 1930, de „Astra“.

Nici nu s'a născut, ci am asistat ani de zile la discuții contradictorii, la încercări nereușite decât în mică parte de colaborare între diferite societăți, și, mai ales, la pătimașe critice în publicistica noastră.

Dela unire a fost criticată pe rând activitatea de propagandă culturală și a Statului și a asociațiilor culturale, fiecare critic îmbiind programul său de activitate și neaflând nimic bun în ceea ce s'a putut realiza.

Iar, pe de altă parte, s'au născut o sumedenie de noi asociații zise culturale, cari au desorientat și mai mult publicul și au dat năvală la bugetul Statului, al județelor și comunelor.

Este neîndoios că dacă în cei dintâi ani după unire se putea elabora, de comun acord, între Stat și societățile culturale active, cu garanții de seriozitate în trecutul lor — un program de muncă unitară, bine împărțit între diferitele societăți și Stat, propaganda culturală în masele mari ar fi fost cu mult mai eficace, și nu ar mai fi răsărit nici atâtea asociații noi, ai căror întemeietori și membri ar fi putut lucra în cadrele celor existente.

Avându-se un program comun de activitate, elaborat și aprobat de către Stat și societățile culturale cu girul trecutului, pe viitor s'ar putea denega ori-ce sprijin material improvizațiilor noi, în care caz multe nu s'ar mai grăbi să se nască.

Iată pentru ce credem că *un început* pentru ajungerea la acest scop s'a făcut abea în congresul cultural ținut în cadrele „Astrei” la Sibiu în Aprilie, anul trecut. Un *început care trebuie continuat*, pentru lămuririle unui program complet de acțiune.

Lucrând fiecare după cea mai bună chibzuință, și Statul și societățile culturale, în realitate se lucrează după concepția, ideile și îndrumările alor 2—3 funcționari din minister, sau, la societățile culturale, după directivele comitetelor, sub care se înțeleg, de obicei, două-trei persoane mai active, care se interesează de munca societății respective.

Pe când în congresele culturale își pot spune părerile, și din partea Statului și din partea societăților culturale, elementele de adevărată cultură sau factorii cari aduc învățămintele practice și ale realității.

Vastitatea problemelor din acest domeniu ar necesita sau un congres cultural de două-trei săptămâni sau o serie repetată

de congrese. Modalitatea dintâi ar fi preferabilă din motivul că așa s'ar ajunge dela început la un program unitar și la o distribuție de probleme în colaborare la programul comun. Pe lângă a doua, în 2—3 ani.

Chiar și după stabilirea programului comun, a colaborării și a distribuției diferitelor probleme între Stat și diferitele societăți, congresele culturale vor fi necesare pentru propaganda culturală, pentru a se constata, la 3—5 ani odată, rezultatele, a se evidenția metodele mai bune, a se corecta greșelile, și a se da noi îndrumări de caracter general.

* * *

În discuțiile urmate în cele trei zile ale congresului cultural din Sibiiu, s'a ajuns la cristalizarea câtorva principii privitoare, în primul rând, la activitatea „Astrei”, fără a avea caracter obligatoriu pentru altele, și pentru „Astra”, întrucât vor fi aprobate de adunarea generală. Dar s'au limpezit și unele principii cari sunt de *domeniu general* în propaganda culturală în masele mari.

Între acestea din urmă însemnăm :

1. „Astra”, ca și alte societăți culturale, *nu va putea omite din programul său pe decenii încă înainte, propaganda, cu mijloacele ei, pentru deșteptarea și întărirea conștiinței naționale.*

La acest principiu s'a ajuns ușor și în unanimitate, discuția pornind dela întrebarea dacă „Astra” n'ar putea să lucreze în viitor cu deosebire în domenii de ale vieții practice.

S'a arătat cu dovezi și argumente puternice că neamul românesc, în actuala lui evoluție, are încă mare nevoie de deșteptarea și întărirea conștiinței naționale, mai ales în nouile provincii.

2. S'a constatat că *cele mai mari piedeci ce se pun în drumul propagandei culturale în masele mari, după unire, le pun discuțiunile și certele politice* ce au pătruns și la sate ; *schimbarea, după schimbarea guvernelor, și a celor încredințați de Stat cu propaganda culturală la sate ; schimbarea directivelor, a metodelor de lucru și a cadrelor oficiale în propaganda culturală, și lipsa unui program cultural unitar pentru masele mari, asupra căruia să cadă de acord toate partidele, obligându-se să-l execute sau să continue executarea lui, ajungând la guvern.*

În congres s'a hotărât să se facă un *apel la toate partidele politice* să cadă de acord asupra *unui program* de propagandă culturală la sate, și să se oblige să-l execute, înconjurând de a amesteca lupta de partid în activitatea culturală dela sate.

3. S'a constatat necesitatea colaborării societăților culturale după un program unitar și după o distribuție de roluri și activitate. Începutul se va face de către despărțămintele „Astrei” cari vor

invita la colaborare, la reprezentarea în comitetele lor, a diferitelor societăți culturale de pe teritoriul lor.

Între problemele cari privesc „Astra”, s’au limpezit câteva în jurul cărora s’a făcut destulă discuție iritantă și nefructuoasă, în publicistica anilor din urmă. Iată câteva :

1. S’a constatat că reședința la Sibiiu a „Astrei” nu poate fi o piedecă în activitatea ei, dacă se face mai ușor aparatul central, alegându-se în comitet persoane mai puține și după specialități, și dacă se acoperă cheltuelile de drum ale membrilor externi pentru a putea participa la ședințe.

2. S’a fixat principiul că „Astra”, societate particulară fiind, trebuie să se razime și pe propriile mijloace materiale, taxe de membri etc. Că poate opera și cu afaceri industriale în acest scop, potrivit timpurilor de față (concesionări de cinematografe). Dar, pe de altă parte, s’a fixat ca legitim principiul că, aceste mijloace materiale fiind insuficiente, *Statul român are obligamentul moral* să o ajute după posibilități, fixându-i în bugete ajutorul posibil, — „Astra” rămânând o colaboratoare a Statului în domeniul propagandei culturale.

3. „Astra” se sesizează în propaganda sa de *problemele cele mai actuale*, de lipsurile cele mai arzătoare în domeniul educației și culturii naționale, și de aceea îmbrățișează, pentru ziua de azi, în mod deosebit propaganda igienică-sanitară și cea de educație fizică și etică.

4. „Astra” recunoaște necesitatea de a se *folosi și de mijloacele tehnice cele mai noi* (film, radio etc.), după posibilitățile materiale pe cari le va avea.

5. „Astra” e gata la o colaborare cât mai strânsă cu alte societăți similare.

* * *

Am relevat în cadrele acestui articol importanța congreselor culturale generale, și principiile mai însemnate asupra cărora s’a ajuns de acord cu unanimitate. S’au mai limpezit și alte probleme de mai puțină importanță.

Suntem convinși, ca și toți cei cari au participat la congres, de marea lui utilitate și de necesitatea continuării lui.

De încheiere ne-am permite unele indicații pentru un viitor congres cultural, care ar putea fi ținut la București, Iași, Cernăuți.

a) Atât reprezentanții guvernului, cât și delegații diferitelor societăți culturale să aibă *depline puteri* de a vota pentru hotărâri obligatorii pentru toți.

b) Să se prezinte un program de propagandă culturală în linii mari, cu distribuția lui pe Stat și pe diferitele societăți cul-

turale, care să fie desbătut temeinic, și după primirea în forma definitivă, să devie obligatoriu.

c) Toți delegații vor vorbi *numai* la acest program, argumentând strâns, și dând concluzii.

d) Cele trei principii generale asupra cărora s'a căzut de acord la congresul din Sibiiu, să fie *considerate ca un bun câștigat*, să fie primite și să nu se mai între în discuție asupra lor.

Redacția „Transilvaniei”.

„Ce frumos!”

— Schișă —

Dlui I. A. Bassarabescu.

„Ce ți-e și cu spiritul omenesc!”, se căina odată domnul bandajat la mâna stângă și la frunte. „Prinde câte un tic, câte ceva ce crede caracteristic, firește, amăsurat puterii de observație a respectivului „spirit” — construiește observația de zeci, de sute de ori, când e vorba de persoana de subț lupă și, așa, are cutare și cutare, lansat, pentru veci și pururi, un „epitheton ornans”... în opinia publică. Cunosce d. e. pe cineva care, când e emoționat de o operă de artă, exclamă: „Fantastic!”; cunosce pe un critic, care, când îi place ceva, sare 'n sus: „Strașnic!”; o doamnă, tot a doua vorbă, când e satisfăcută de ceva: „Delicios!” --- Par'că ne încălecă în ceafă un ghiduș și ne șoptește: „ăsta-i domnul „Fantastic”, ăsta „Strașnic”, doamna e doamna „Delicios!” Hait! Fruntea e pecetluită, orice ar mai mărturisi domnul sau doamna! Să te ferească Dumnezeu să ai și tu un tic al tău, așa, ca un mic călcâi vulnerabil al lui Achile, și să te ia subț lupă cutare domn cu peri pe limbă sau cutare măzgălițor dester de hârtie, meșter în zeflema — te vânzolește și te face harcea-parcea cu epitetele alese de dânsul!”

„Voiam să vă motivez numai de ce spuneam unuia dela noi”, urmă cel bandajat, „domnul „Ce frumos!” Așa l-am pomenit. L-ai văzut pe „Ce frumos”? Dădeai din umeri. Cum, nu știi? Domnul acela, vecinic cu nasu' 'n ziare! Domnul, care citește toate hârțoagele și care exclamă, după ce le-a răscetit, recapitulând una sau alta din cele cetite: „Ce frumos!” A! Domnul Costăchel Manoil? Da, el! Și nu mi-l cunoșteai pe Manoil subț „Ce frumos!”?

... „Mi-a fost dat să-l am câtăva vreme mai aproape, la cafeneaua unde mergeam regulat, amândoi, la „Împăratul Traian”. Știind că-l chiamă „Ce frumos!”, știriceam cu ochii unui detectiv toate gesturile și interjecțiile sale. La încheput ne-am salutat, așa,

politicos, ca doi domni ce se respectă; mai apoi, mai confidențial, ducând arătătorul la tâmpla dreaptă, de îndată ce ne vedeam; mai pe urmă ne eram vecini la mese, ori-cât căuta domnul „Ce frumos!” să se baricadeze în dosul unui maldăr de ziare și reviste și — odată-am spart ghiața.

„N'a fost câtuș de puțin „frumos” ce am auzit atunci din gura domnului „Ce frumos!” Se certau la o masă alături de ale noastre doi cetățeni ai urbei noastre. Unul era matadorul unui partid, nu-l spun care, celalalt era din partidul advers. Și se ... frecau cu ouă și cu oțet, încât aproape întreagă cafeneaua își îndreptase ochii spre respectabilii noștri cocoșei. Epitetele curgeau gârlă: „spertar, excroc, bandit, chiulangiu, criminal”, mă rog, epitetele în floare la noi, în zilele noastre de sfântă dihonie.

Am prins o privire de sinceră, nemărginită scârbă în ochii domnului „Ce frumos!” și — o observație, foarte justificată în clipa aceea: „Ar trebui să radem pe „Împăratul Traian” de afară și să botezăm cafeneaua la „Împăratul țigan”!

Aici eram eu să exclam „Ce frumos!”, dar nu conținea nici un strop de maliție izbucnirea domnului cu ticul vorbei. Ochii săi oglindeau în ei o mahnire adâncă, o greată îndreptățită.

Furtuna din cafenea a trecut. „Ce frumos!” ieși, salutându-mă cu degetul la tâmpile și oftând, în treacăt: „Hei, diagă domnul meu! Par'că numaiăștia doi se cinstesc cu epitete de alea, la modă?! Nū vezi d-ta coalea?” ... și arată la maldărul de ziare, tocmai cetite. — „Da, da”, am dat eu trist din cap, și ochii îmi căzură tocmai pe literele de o schioapă: „Criminalii guvernamentali”.

Ne-am privit ca doi, cari își șoptesc: Pe mâine! Mai avem ce povesti!

A urmat mâine și un alt mâine, și alt mâine, până ce l-am putut descoase binișor pe „Ce frumos!”

Era un scafandru, care se lăsa în fundul băltoacelor de noroi ale veștilor relatate pe larg de ziare, că să prindă, zilnic, câte două-trei corale, din adâncul sufletului omenesc.

Să-i vedeți sistemul — e interesant. Interesant, ca îndrăzneala din vremea războiului, a cutărui băiat mai desghețat la cap, din Cehoslovacia, ceh, colecționator, în podul casei părintești, a ordinelor de zi, date de marele stat major austro-ungar, îndrăzneală, care constata că *milioane* de dușmani s'ar fi predat, chiar în cele dintâi zile ale războiului, socotind după relatările austro-ungare.

„Ce frumos!” nu colecționa ca să prindă cu șoalda, ci ca să dea mai departe știrile și simțemintele, cari ar putea ridica sufletul omenesc, verificând „*omenescul*” din noi.

Își scotea notesul din buzunar, un notes mare, cu multe și nenumărate notițe, cam de-al de astea:

„La moartea profesorului lor Ionescu-Gion, elevii săi, din liceul „Matei Basarab“ din București, au hotărât, din îndemnul lor propriu, să poarte *doliu la braț*, timp de 3 săptămâni”.

Sau: „*Mareșalul Joffre* era membru al Academiei franceze. Cerceta ședințele regulate. Odată, întrebând de comisia Dictionarului celui mare al Academiei, în curs de redactare, la litera P, la cuvântul „Pax”, pacea, cum ar defini-o, a răspuns mareșalul Joffre, conducătorul armatelor aliate în marele război: „Pacea înseamnă *fericirea popoarelor*”!

Și aduna, aduna din greu domnul „Ce frumos!” astfel de teste, exclamând, după ce copia știrea de prin jurnal; „Ce frumos!” De aici epitetul său! Un hătru bun de glume a crezut că-l ia în zeflemea, lipindu-i epitetul pe frunte și — epitetul a rămas.

Odată mi-a explicat domnul „Ce frumos!” de ce adună, ca la un mozaic prețios, veștile de soiul celor de mai sus. Mi-a spus așa: „*Dragă domnul meu! În epoca noastră ne trebuie o medicină sufletească, altfel ne asfixiem!* Prea e supra-încărcat sufletul nostru cu veștile despre cutări matrapaslăcuri și cutări fraude, despre cutări crime și cutări șiretlicuri criminale, politicieniste! Ziarele gem de astfel de vești. Abea dacă găsești, ici-colea, câte o știre prizărită, care să-ți salte moralul. Și o prind, când conștiința mea stă să isbucnească: „Ce frumos!” și mi-o notez, *ca să o dau mai departe*. — Vezi, cazurile cele două de mai sus: acum elevii oferă, într'unele locuri, profesorilor lor, uleiuri de ricină, drept răzbunare, sau cântă „*Internaționala*”, în cutare internat, demonstrând contra profesorilor — elevii lui Ionescu-Gion au purtat doliu la braț! — Ce frumos! Te-ai fi așteptat ca Mareșalul Joffre să râdă de cuvântul „Pace”, să-și bată chiar joc — ei bine, „omul” a mărturisit din el disprețul ce îl simte față de măcelăria omenească. Analiza lui te silește să raționezi așa: dacă conducătorul armatelor aliate a simțit repulsiune față de nimicirea sdroabei mânilor omenești și jale după hecatombe de vieți omenești — să nu tindem spre pacea cântată, ca „*fericire a popoarelor*”, de Mareșalul Joffre? Ce frumos!... Și n'ar fi cu cale, scumpul meu domn, ca să fim cât mai mulți, cari adună *asa* veștile și le împrăștie mai apoi, să germineze în sufletele bolnave de astăzi?”

Mă privea „Ce frumos!” cu nește ochi, cari pentru unii păreau „naivi”, iar altora cuprinși de o meteahnă moștenită, bolnăvicioasă, și i-am ripostat așa: „Da, da, dragă domnul meu! Dacă perseverăm în murdărirea sistematică a tot ce e frumos și nobil din noi, dacă dăm frâu liber tuturor gândurilor deșănțate — unde o să ajungem? În Anglia s'a înființat un club, al oamenilor dornici de vești, cari ridică sufletul. Se adună membrii clubului, odată pe săptămână, și s'au legat cu parola de onoare,

că vor povesti celorlalți membri vești și impresii, cari pot fi *tonice* sufletești. Acolo ți-ar fi locul — și — d-tale!"

Dar „Ce frumos!" n'avea avere, ca să-și poată permite luxul călătoriilor, era chiar modest la pungă, iar hangul marilor trăgători de sfoară din capitală îl țineau în urbea noastră, oameni cu punga mai doldora, dar miopi la inimă și la intelect.

... Bietul domn „Ce frumos!" El, care se alăptase încă în tinerețe din „Viețile oamenilor ilustri" de Plutarc și care trebuia să trăiască într-o atmosferă, când se ridică, par'că, din toate părțile, devalvatorii de valori, ca să răcnească „Plutarc a mințit!"...

L'am prins odată lansând în conversație altă „tăietură de ziar". Intr'o pensiune, unde luam și eu masa. Era și el burlac, avizat să ia parte la arhibanalele mese de restaurant sau de printr'o pensiune. Bietul „Ce frumos!" a fost osândit, cu mine împreună, să audă, pentru a nu știm câtea oară, terminii de rigoare între beligeranții politici: „canalii, zevzeci, criminali, pușlamale, etc., etc.", completați aceste grațiozități cu cele mai triviale epitete. Un domn perora cu o îndărătnicie de vier turbat împotriva partidului advers, care — după dânsul — era tartorul tartorilor, iar în partidul său nu găsea decât ingeri imaculați. Altul se înflăcărase pentru arta lipsită de orice tendință morală și apăra pasagiile cele mai scabroase, scrise de un „geniu" estetic.

„Ce frumos!" nu putea să stea cu gura încleștată și căută să potolească patimele, întrebând dureros: *astea* sunt cărările vrednice de bătătorit de oameni deabea scăpați din grozăviile războiului? Așa se discută, când probleme de viață și moarte bat la poarta conștiinței omenești? Un popor, care vrea însănătoșirea să se plimbe prin toate băltoacele cu literații săi, în loc să pretindă nutremânt sănătos, nepestilențiat?

I-au răs în nas. Ochii politicianului spuneau: d-ta să-ți vezi de alții, ca să-i dăscălești! Estetul privea superior: cu cine vrea înapoiatul ăsta să polemizeze?!

Nefericitul de „Ce frumos!" a avut neprevederea să scoată notesul și să citească societății acesteia apelul Reginei Maria, când a fost M. Sa în redacția unui mare ziar de tiraj din capitală: „Aproape în întreaga Europă *civilizația*... poate fi în pericol. Datoria *tuturor* este să apere această civilizație..."

Ei, asta a pus capac la toate! „Cultura"! Ce-i vorbești d-ta de „cultură", dragă domnule „Ce frumos!", domnului, care *dă la mir*, vârtos și e maistru în bătărănia cea mai respingătoare, în parlament chiar, de pe tribuna oratorică, unde e ascultat de o țară întreagă! Ce vorbești de „cultură" afemeiatului blazat, care dela artă pretinde senzații perverse, în detrimentul moralului societății chiar!

Dupăce lansase „Ce frumos!" țipetul de alarmă al Reginei — s'a ridicat masa brusc. Politicianul pleca la o alegere, să

sdrobească pe concetățeanul adversar, cu măciuca-vorbă, ca să încalce mai apoi *el* la cârmă — estetul se îndepărta ca să comande la editorul său alte câteva mii de exemplare din romanul său, în care descriesese perversiuni omenești, aducându-le sub sticla măritoare, spre bucuria băbalâcilor și a pensionatelor din țară...

„Ce frumos!” a rămas mai pe urmă. Avea în privire ceva de căprioară rănită.

Mă privi în ochi, drept, și-mi spuse, strângându-mi mâna: „*Nu e altă cărare! Conștiința omenească trebuie să se trezească, dacă nu, e rău, e grozav, e cri-mi-nal!*”

— „Criminal, criminal, dar nu vezi d-ta cum ți-au primit ideia unii din reprezentanții urbei noastre?”

— „Ce vrednici de *compătimit* sunt!” mi-a răspuns el. „Ce soartă pregătesc ținutului întreg!”

— „Să fii bun-bucuros că nu te-ai ales cu nește grațiozități, dle Manoil!”

— „Par'că n'am tălmăcit și eu privirile lor, cari mă înjoseau?!... Mergem mai departe!”

— „Crezi d-ta că vei putea încălzi d-ta inimile cari sgribură de frig, fiindcă n'au dragostea în ele?”

— „Trebuie! Trebuie! *Nu se poate altfel!*”

Atunci am înțeles că „Ce frumos!” este un fanatic incorigibil...

Ultima dată l-am întâlnit în cafeneaua „La împăratul țigan”, pardon: „Traian”, când citea două rânduri, ascunse pe la știrile zilei, într'un ziar de tiraj.

— „Ce-ai găsit de-ți scoți, iarăș, notesul?” l-am întrebat.

— „Inchipuiește-ți: Pedagogul Foerster e candidat din partea unora la premiul Nobel. Ce știre minunată! Știi, autorul cu „Cartea vieții”, în patru ediții la noi, și cu „Indrumarea vieții”, introduse ca lectură principală, de etică socială, în școli, în seminarii, chiar și în școlile militare!”

— „Știu, știu și...?”

— „Dar, dragă domnul meu, faptul acesta merită comentarii pe larg! „Etica” sa „politică” ar trebui analizată în articole de fond, în locul criminalelor sgândăreli între frați! Am să recitesc cărțile lui Foerster și am să întreb, și în dreapta și în stânga: dacă d-voastră aplaudați pe băncile de școală *astfel* de precepte, în viața publică *de ce* le călcați în picioare?”

— „Au să zimbească, domnule Manoil, au să zimbească malițios, mușcător, și au să te arunce la haine vechi, ca pe un indezirabil...”

— „Fiindcă vreau să trezesc, cu Foerster, pe „om” din om?”

— „Da!” Eram crud, dar așa era realitatea.

* * *

Politicianul s'a supralicitat cu politicianul celalalt, în promisiuni, alegătorilor, estetul a invadat ținutul cu elucubrațiunile sale hiper-sexuale, tâmpind simțul moralității — la alegerile ultime am avut o răsmeriță în toată forma în orașul nostru. Greva muncitorimii, care cochetează cu extremiștii turbați, sate răsculate și aduse să dea *ele* porunci „domnilor”, scursorile satelor și orașelor stăpâne câteva ceasuri pe primăria orașului, baricade, masse întăritate, miliție, care trebuia să șarjeze în mulțime. . .

Știți cine a fost întâia victimă? Bietul „Ce frumos!” L-a nimerit un glonte rătăcit, pe când *cerca să potolească patimile*, pe când colinda dela unul la altul, dela țăran, la muncitor, dela politician la estet, ridicând mâna plin de elocință: „Ce frumos! Ce frumos ar fi să fiți „oameni”, să vă înțelegeți!” L-au dat laoparte cu brutalitate, în brațele morții.

L-am văzut, întins pe năsalie. Par'că surâdea. Par'că sta să-și scoată notesul, ca să mai citeze o vorbă înțeleaptă, un fapt înălțător, un țipet de alarmă: „Salvați cultura! E spre binele tuturor! Altfel e *vai și amar de toți!*”

Rânjea plebea întăritată, hohoteau politicianii, grohoteau samsarii de vieți omenești. . .

Ce frumos zăcea „Ce frumos!”, satisfăcut că a făcut ce a putut, cu slabele sale puteri, ca omul să fie „om”!

Eu m'am ales cu un braț rupt și cu capul spart...” termină vorbitorul.

(Febr. 1931.)

Horia Petra-Petrescu.

Din bogățiile bibliotecii centrale ale „Astrei“.

De ce nu recapitulăm sbuciumul sufletească al înaintașilor noștri din când în când, în zilele noastre de dihonie și de ce nu căutăm medicina sufletească la relele ce ne bântuie în sfaturile și în ținuta acestor „precursori“, cum i-a numit dl Oct. Goga?

Câte stimulente vrednice de luat la inimă am afla în scrisul și în faptele înaintașilor, — cari au judecat și și-au cântărit scrisul și faptele!

În biblioteca centrală se păstrează cu scumpătate multe manuscrise și corespondențe prețioase pentru evoluția noastră culturală-socială. Un scrutaător al culturii românești nu va putea trece peste aceste manuscrise fără ca să le ia în seamă. De astă-dată ținem să accentuăm că se află manuscrise și scrisori (ca să nu numim decât pe scriitorii și oamenii de seamă morți) dela Eminescu, Alecsandri, Vlahuță (manuscrisul: „României pitorești“), Caragiale, T. Cipariu, B. P. Hașdeu, V. A. Urechia, Alex. Moșsonyi, T. Maiorescu, I. Slavici, Iacob Negruzzi, Gh. Sion, Al. Vlădescu, Ionescu-Gion, Duiliu Zamfirescu, D. Sturdza, Gh. Barițiu, Ranta Buticescu, Matilda Cugler-Poni, I. Pop-Reteganul, Nenițescu, Andr. Bărganu, Chendi, Iosif și mulți alții.

Nu e scopul acestor rânduri să dea o icoană completă a bogățiilor din aceste scrisori și manuscrise, ci vreau să arate numai publicului cetitor de astăzi *nota etică* de care erau călăuziți cei ce redactau pe vremuri un organ de publicitate românească.

Dela *Iosif Vulcan*, care, cum se știe, a fost directorul revistei „Familia“ peste 40 de ani și membru al Academiei Române — ne-a rămas, în urma donațiunii văd. lui Iosif Vulcan, moartă și ea în timpul din urmă, corespondența avută de dânsul cu membrii Acad. Române și cu colaboratorii „Familiei“. Ce

muncă perseverantă, vrednică de toată lauda a dus Iosif Vulcan în ogorul literaturii noastre! Cum a știut să închiege rândurile, să chieме la *muncă* pe mănuitoarii de peană, din toate ținuturile românești.

Și ascultați *cum* îi scrie G. Barițiu, sufletul „Astrei” de pe vremuri, lui Iosif Vulcan.

G. Barițiu, scria din Sibiiu (3 Maiu 1890) în legătură cu numărul jubilar al „Familiei” (de 25 ani):

„Preastimate Domnule Vulcan! Nu uitasem invitarea ce mi „facuseși în București; dăra de când m'am întors de acolo la „Brasiovu și la Sibiiu zi de liniste (otium) nu am avut. Într'aceea „imi veni și scrisoarea Dtale din 16/28 Apr. pre când tocma 'mi „alesesem o tema despre: Inportanti'a literaturii naționale *scrise*. „Materia vastă, — am strins-o în curele pre câtu s'a pututu. Dta „vei sci catu și cum se folosesce din ea, după cum îți va con- „veni. *Scopulu meu era ca se inboldimu indolenti'a și totodată „pessimismulu.*

„Salutare fratiésca și cordială dela alu Dtale totdeauna sti- „matoriu G. Barițiu”. (m. p.)

În No. 23 din 1890 a și tipărit Iosif Vulcan fragmentul de lucrare al lui G. Barițiu, la loc de frunte, pe pagina întâi.

Era numărul jubilar, când îndeplinea „Familia” 25 de ani de existență!

Gh. Barițiu era de convingerea că o literatură națională numai așa are dreptul de existență dacă dă îndemnuri spre bine, spre frumos, dacă luptă împotriva pesimismului!

O, drag și scump bătrân, încărunțit în cinste! Că nu trăiești în zilele noastre, să vezi pe mulți din literații noștri bătând câmpii, cântând destrăbălarea și silindu-te să-ți pleci capul de rușine din pricina paginilor cetite din opera lor „culturală”!

Și ascultați raționamentele altui bătrân, ale lui Titu Maiorescu. Ce lecții de morală profesională se desprind din aceste două scrisori, adresate tot lui Iosif Vulcan, care îl ruga să-i permită să-l înșire între „colaboratorii” săi la „Familia”! Cu ce... desinvoltură s'ar fi îmbulzit mulți din scriitorii noștri din zilele noastre, în șirul colaboratorilor!

Titu Maiorescu scria:

București 12 Decemvrie
24 1883.

„Iubițe Domnule Vulcan!

Sunteți foarte bun, dacă sunteți mulțumit numai cu doue articule ale mele odată pentru totdeauna, dar nu sunt eu mulțumit. Pentru atât de puțin nu pot în nici un cas primi să mă treceți între colaboratorii anume arătați de mai nainte al (sic) foaiei Dvoastră. Eu am fugit în toată viața mea de o osten-

tațiune formată a persoanei mele în disproporțiune cu fondul adecă cu putința activității ei. Eu deabia mă mai pot numi colaborator la vechia și propria noastră revistă a „Convorbirilor”, și nici nu figurez anume printre colaboratori, darmite să primesc a figura la a doua foaie, pe lângă aceea! Nu mi-o lua, Te rog, în nume de rău, și lasă să mai fie câțiva oameni în România, care se uită mai mult la mâner decât la steag, mai mult la rădăcină decât la frunză. Cu salutări cordiale al Dtale

T. Maiorescu“ (m. p.)

București, 6 18 Dec. 1883.

„Stimate Domnule,

Ai avea toată dreptatea să te plângi de mine — din punctul Dumitale de vedere. Când ai fi în poziția mea însă, ai vedea ce se poate și ce nu se poate.

Trebue să știi, că eu sunt din tagma scriitorilor celor greoi. Mult, prea mult stau pe gânduri, înainte de a me putea hotări să scriu.

Dar apoi unde e și „răgazul” pentru mine? Ceeace numesc nemții Musse? Deabia începusem câteva pagine din articolul promis „despre direcție nouă”, când veni călătoria Regelui la Berlin și Viena și cu dânsa o mulțime de alte lucrări, impuse mie de împrejurări, pe care nu le puteam înlătura. Și de atunci politică zilnică, Camera, discuții bugetare, etc. etc.

Unde mai e firul unor gândiri de teorie literară, precum se cer pentru articolul promis!

Dar te rog să crezi pe de altă parte, că țin ceea ce promit. Numai timp, timp! Acum aștept cu nerăbdare vacanța Crăciunului. În orice cas, fără a me lega de o anume epocă, voi scrie pentru „Familia” articolul promis, precum și notița biografică despre Dna Kremnitz. Dar mai mult nu, fiindcă nu văd cum aș putea. Deja aceste două îmi stau grele pe conștiință, cu zilnica muștrare, de ce nu le-am scris încă.

Merită un asemenea om și în asemenea împrejurări titlul de „corespondent” sau „colaborator” al „Familiei”? Și încă un??

Salutări cordiale de la al Dtale devota

T. Maiorescu (m. p.)”

III.

Și — ca să terminăm de astădată — câteva rânduri, cari prețuiesc cât bulgări mari de aur! Ar trebui ca propoziția care urmează să fie afișată în toate localurile de întâlnire, în toate primăriile și în toate... cafenelele țării românești, ca să dea de gândit oamenilor zilelor noastre.

La jubileul de 25 de ani de existență a „Familiei” (1890), trimite *Episcopul Nicolae Popea* (din Caransebeș, 8/20 Maiu 1890) următoarea contribuție pentru numărul jubilar (s’a și publicat, în No 23, 1890):

„Mai multe fapte și mai puține vorbe, mai multă activitate și mai puțină comoditate, mai mult interes general și mai puține interese particulare, mai multă iubire frățească și mai puțină ură personală, preste tot mai multă viață religioasă-morală și mai puțin indiferentism, sub condițiunile de viață cu un bun viitor pentru indivizi ca și pentru popoare“.

Barițiu era pentru o etică-tonică în literatură; Maiorescu lupta pentru sinceritate, contra călcărilor de cuvânt-dat; Episc. N. Popea pleda pentru iubirea frățească, pentru o viață religioasă, pentru altruism.

. În Sibiiu Barițiu, în București T. Maiorescu, în Caransebeș Nic. Popea — toți trei, ca niște lampadafori ai unui crez înălțat, lipsit de sgară, ridicau și propagau lozinci sănătoase, idealiste, *vitale* pentru propășirea unui popor !....

Ce bine e să recapitulăm astfel de scrisori și ne întrebăm : dar la noi, acum, în zilele astea de grea încercare, ce fel de lozinci se dau ?...

Dr. H. P.-P.

Strigăte după ajutor cultural.

Am vrea să citească mulți rândurile, cari urmează și am dori să le cântărească după-cum merită și să-și întrebe conștiința mai apoi fiecare: dacă este atâta râvnă prin satele noastre după cartea românească, după „scumpa noastră slovă românească”, avem noi dreptul să plecăm capul în pământ sau să ne izidim puterile în certuri sterpe între frați?

Una din scrisori a primit-o „Astra” din comuna Loman (jud. Sebeș-Alba) dela 25 plugari români, alta de mai departe, dintr'un sat românesc din Jugoslavia.

Citește cu scumpătate aceste scrisori, ori câte greșeli ortografice ar avea ele — cetitorule — ortografia *inimii* în ele nu lasă nimica de dorit. Raze de lumină în bezna, care se lasă, par'că, cu nemiluita în zilele noastre. Raze de lumină, cari ne spun: iată, de aici poate veni salvarea.

Iată ce ne scrie *Ion Lazar lui Gligor* din Loman:

„Onorate Domnule Președinte.... Venim cu marea rugămintă subsemnați de pe pajina următoare acești 25 locuitori ai comunei mărginașe Loman.

Stimate Domnule Președinte fiind abonat la gazeta Foia Noastră care deși mutată acum la Cluju, însă cetinduo cu plăcere am găsit mai în fie care număr al acestei gazete și în „Foia Poporului”, articole pline de Viață dela Despărțămintele Asociațiunii „Astra” fiind condusă de oameni buni de Suflet și marii cărturari, neam convins și noi că acest Institut are rostul numai de a răspîndi cultură fiilor acestei Țării, Și cetind de multele întruniri și adăvurate Sărbări ale Despărțămintelor culturale în diferite Sate și Orașe, dară agiungind prin aceste organe Ecolul chemări, Să ne organizăm și noi cari locuim în păturile Munților în cercuri și despărțăminte culturale. Neam hotărit acești 25 locuitori ai acestei comune, cari locuim imprăștiați pe Piscurile și dealurile acestea, să așternem inaintea Dumniavoastră aceasta ferbinte rugămintă, și vă rugăm a o lua în vedere.

Stimate Domnule Președinte al Asociațiunii „Astra” din cauza că suntem cu locuințele risipite pe dealuri din locuitori acestei comune, Și locuim unul de altul la Distanță pe Kilometri îndepărtare. Și neputându-ne aduna în sări și Sărbători mai mulți la un loc să cetim într-o casă culturală iubitele și frumoasele Dumniavoastră cărțile după cum ne-am Informat dela Despărțămîntul din Sebeșul Săsăsc, am răsfoit din nou aceste gazete avându-le pusă cu îngrijire număr cu număr dar spre marea noastră mîngăiere neam bucurat de comunicatul dela Despărțămîntul Sibiiu al „Astrei”, dat în gazeta... unde ne in-

deamînă să ne înscrim fie care fără intirziere la Despărțământul Sibiiu al „Astrei” cu suma de 50 lei devenind astfel membri activi ai „Astrei” primind în schimb 8 broșuri și un calendar....

(Subscrișii doresc să se înscrie în condițiile de mai sus) „.... adunând banii un anumit soțu dintră noi, care va ținea socoteală și de împărțirea broșurilor care nile dă aparte la fiecare și Vă rugăm a ne răspunde”....

(30 Ian. 1931).

II.

Și acum scrisoarea românilor din Jugoslavia :

„Iacă și noi români de aici departe, departe din acest colț de țară *strigăm după ajutor*. Nu cerem bani, haine nici pâne ci cerem lumină adevă cerem de cetit în scumpa noastră slovă românească.

„Sântem noi români de aici ca o mlădiță desprinsă de tulpină și abia se mai ține în coajă.

„Am zis mai sus de ajutor.

„Noi români de aici Vă rugăm cu lacrimi în ochi ca se bine voiți ane trimite ziarul Dvoastre gratuit pe cât timp voiți.

„Satul (comuna) nostru.... e complet românesc are numai 3 familii sârbi. Sânt f. mulți fără nici o brează de pământ e un sat sărac.

„Am primit neșteva sute de cărți de cetit din România dela uni buni români și românce spre a mai păstra tineri nostri slova român(ească). Din cărțile primite am făcut o mică bib(liotecă) unde vin sute de suflete de se adapă la izvor.

„Și tineri români cer și doresc ca să cetească .. Vă promit că dacă il veți trimite noauă aici nuse va ceti un art. sau doauă ci foaea întreagă de zeci de ori o va ceti dornici nostri români....

„Vă rog să mise scuze la scrisoare de unele greșeli de gramatică căci ca plugar nu cunosc bine.

„Vă dorim sănătate noroc și voe bună...”

Intrebări, la cari să se răspundă respicat :

Omul cu rațiune din zilele noastre nu trebuie să aplece, mai întâi de toate, urechea spre chemarea *acestor* frați însetați după cartea bună și românească și să lucreze, ajutându-i ?

Văzând „lacrămile în ochii” celor ce cer nutremânt sufletesc, ne mai putem permite luxul de a ne rășboi frații între noi, în loc să punem umărul, ca lacrămile să dispară și cultura să fie atotstăpânitoare, spre binele *comun* ?

Simple intrebări pentru conștiința unui om, care judecă...

H.

50 de ani dela înființarea librăriei editoare „Frații Ciurcu“ din Brașov.

Acum vreo 30 de ani se afla în edificiul cel mare, numit „Podul Bătușilor“ din Brașov, față 'n față cu „Eremias“, cunoscuta firmă de coloniale, o librărie românească. Mult tineret își oprea pașii în fața galantarului de cărți dela „Frații Ciurcu“ și mulți intrau să cumpere ademenitoarele volume de clasici români sau ieftinele broșurele, începând chiar și dela 2 „creițari“. („Biblioteca copiilor“ — „Peneș Curcanul“ de Alecsandri, No. 1, s'a vândut atunci chiar, în scurt timp, în 20,000 de exemplare !) Pentru unii tineri era eveniment când băgau de seamă că au sosit în galantarul librăriei cele mai proaspete numere ale „Bibliotecii pentru toți“, ale bunului *D. Stăncescu*, sau — mai târziu — Miercurea — numărul ultim al „Sămănătorului“ lui Vlahuță, Coșbuc și Iosif, mai târziu N. Iorga.

Frații Ciurcu, harnici librari și editori, își pricepeau meseria și răspândeau cartea bună *sistematic*, cu riscul chiar și de a pierde.

Firma împlinește 50 de ani. Nu vor strica vreo câteva notițe.

Frații Ciurcu au avut norocul să moștenească spiritul de tipograf-editor dela un unchiu după mamă al lor, dela *Zaharie Carcalechi*.

Istoria literaturii române încreștează pe acest Zaharie Carcalechi la loc de frunte, când e vorba de răspânditorii cei dintâi de cărți bune românești. Încă de prin 1815 s'a stabilit Zaharie Carcalechi, brașoveanul, în Pesta. Aici a ajuns „ferlegher“ (editor, după germanul „Verleger“) al cărților românești, la „crăiasca tipografie a cetății Buda“.

Multe mii și mii de calendare și cărți de rugăciune a răspândit Zaharie Carcalechi din oficina sa pestană. În 1821 a îndrăznit să tipărească chiar și un soi de revistă lunară, cu informații și de popularizare : „Biblioteca românească“.

După 1830 a trecut Carcalechi la București și aici și-a dezvoltat arta de tipograf și editor pe pământul românesc, în care încolțise deja roada aruncată de Gh. Lazăr.

Cincizeci de ani după trecerea brașoveanului la București, au deschis în Brașov doi nepoți de ai săi, în 1880, frații *Nicolae și Ioan Ciurcu, întâia librărie și casă de editură românească în Brașov*. (În Sibiu se încheiea cu vânzarea de cărți românești, pentru popor firma W. Krafft, fostă Samuel Filtsch, încă de prin 1861. În 1877 fondă Krafft o librărie românească în Blaj, care trecu peste doi ani în proprietatea arhidiecezei gr. cat. de acolo. În Brașov se ocupa cu editura românească de prin 1878 firma germană H. Zeidner, dar mai cu seamă cu cărți de școală.)

Frații Nic. și Ioan Ciurcu și-au priceput meseria de librari și editori de minune. Fiind Brașovul tocmai la granița fostei Ungarii, doi pași de România, au știut frații să se folosească de această situație geografică favorabilă și să lanseze pe piața Ardealului cele mai recente apariții din Vechiul Regat, făcându-le accesibile publicului cetitor românesc.

Timp de 5 decenii librăria Ciurcu a fost una din cele mai principale răspânditoare de carte românească sănătoasă în largile pături ale poporului românesc și în mijlocul intelectualilor noștri. Lansați de ea, au fost cunoscuți la noi autori ca Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, C. Negruzzi, B. P. Hașdeu, G. Dem. Teodorescu, etc. în edițiile firmelor din București și Iași.

Aflându-se în Brașov școlile românești, cari au răspândit atâta lumină în besna întunecului, firma editoare Ciurcu a contribuit din greu ca manualele școlare editate de ea să fie la nivelul instituțiilor școlare, riscând energie și bani. Până în 1930, ne spune o statistică, a editat peste 150 de manuale de școală, scrise în cea mai mare parte de pleiada de profesori-români entuziaști ai școlilor brașovene. (Între altele și de actualul nostru președinte, dl Vas. Goldiș.)

Pe lângă răspândirea clasicilor români, editați de alte firme și pe lângă editarea de cărți de școală românești model, s'au ocupat frații Ciurcu cu editarea de cărți ieftine, populare, cari au avut vânzarea cea mai îmbucurătoare. În 1910 arătau registrele firmei Ciurcu că s'au tipărit în editură proprie cărți și *cărțuții românești: peste șapte milioane de exemplare*, o sumă foarte respectabilă pentru acele vremuri. Dela „Visul Maicii Preciste” și „Minunile Sfântului Sisoie” până la „1001 de nopți”, în vol., tălmăcite de I. Barac, dela „Biblioteca pop. istorică” cu scrieri de N. D. Popescu, până la „Țiganiada” lui Budai-Deleanu (sub îngrijirea regretatului Virgil Onițiu), dela snoavele și anecdotele lui Sandu Pungă-Goală (pseudonumele lui Andr. Bârseanu) și poveștile ardelenesti ale lui I. Pop-Reteganul, până la prelucrarea călătoriilor lui Stanley, de același Andr. Bârseanu — de toate a

publicat librăria-editoare frații Ciurcu, numai și numai ca să satisfacă pofta de lectură românească a poporului nostru.

O statistică tipărită în 1930 ne spune că până în 1920 a tipărit firma *peste 300 cărți populare și piese teatrale*.

„Societatea de fond de teatru român”, dacă a tipărit biblioteca sa teatrală, are de a o mulțumi spiritului de inițiativă editorială a firmei Ciurcu.

Cărțile lui Ciurcu s'au răspândit în toate regiunile locuite de români, atât la noi, cât și în Muntenia și Moldova, cât și în Dobrogea, Basarabia, Bucovina, ba chiar și în Macedonia îndepărtată și în America de Nord. Au fost ca o mană binecuvântată. Așa s'a dezvoltat gustul de lectură la poporul nostru. Bădă Cârțan cu cărțile dela „Brașău” își umplea desăgii, iar oierii noștri, duși prin Dobrogea și Basarabia cu oile, cu cărțile brașovene își omorau urâtul.

Cine va scrie odată istoricul editurii românești în Ardeal (în 1910 a apărut o dare de seamă, a fostului editor din Sibiu W. Krafft: „Negotul cu cărți românești în Austro-Ungaria” în „*Österreich-ungarische Buchhändler-Korrespondenz*”, dar necompletă și prea sumară) va da un loc de onoare librăriei-editoare „Frații Ciurcu”.

Nic. Ciurcu a murit în 1898. I-a urmat fratele, I. Ciurcu, singur, la conducere, până la moartea sa (1925). Astăzi firma este condusă de fiul lui Nicolae — de dl Gheorghe N. Ciurcu și de nepotul, dl Gh. St. Nicolau.

„Astra”, ca societate culturală, numai bucura se poate de o activitate atât de frumoasă ca aceea a librăriei-editoare Ciurcu. Existența unei astfel de instituții, timp de 5 decenii, neîntrerupt, la noi, nu este nici decât obișnuită. Desigur, editura Ciurcu a ușurat pătrunderea cărților recomandate de „Astra” în masele poporului nostru, de aceea încreștăm la răbojul vremii, la răbojul dezvoltării noastre culturale și împlinirea acestor 5 decenii, cu bucurie și dorim urmașilor „Fraților Ciurcu” să aibă și de aici înainte spor la muncă, întru răspândirea cărții bune românești.

ILIE MARIN.

Ispășirea.

(Baladă)

Născutu-s'a Cel care 'n veci nu moare!

Măreață și sfințită seară,

Când pentru 'ntâi se arătară

Adâncii-I ochi blânzi, de cicoare —

De-atunci priveau cuprinși de milă,

Peste ființele de-argilă.

Ce tainic cad din innălțime —

Tutindeni — fluturi de zăpadă,

De par'că alb ar vrea să vadă

De-aci 'ncolo, 'n viitorime,

Un Spirit nou, să primenească

Natura, inima omenească. . .

Îți strângi în chingă gânduri grele,

Le dai aripi, le-aduci lumină,

Ușoare-acum, ți se închină,

Despovărate de-orice rele,

Te simți curat, cinstit, mai bun —

E doară seara de Crăciun. . .

*S'a apropiat de satu'-ascuns în vale
Un călător, o umbră,-un ofilit; —
Păsea tiptil pe nea, încet, smerit,
De par'că aștepta să se prăvale
Pe umerii-i slăbiți grozavă stâncă,
Pe bietul om, care trăi-re-ar încă.*

*Pornitu-s'au colindători, pe stradă,
Cu stele 'mpodobite și cu crai —
Sătenilor păreau veniți din rai
Și i-au primit cu dragoste 'n ogradă,
Le-au dat și mere, nuci și băutură,
Pentru colindul dus din gură 'n gură.*

*Și-a stat streinu'-ascuns după o casă,
Nu s'a 'ndurat să iasă de-acolea —
Cu ochii săi tutindeni știricea,
Vedea 'n odăi creștinii 'n jur de masă —
Pe seama-i masa n'a fost așternută
Și gura ca să-l chieame era mută?...*

*Și în genunchi căzut-a nou-sositul
Și pumnii 'n dreptul tâmpelor și-a dus:
„De ce mi-ai dat o viață-așa, Iisus?”
A izbucnit de soartă oropsitul
Și ochii săi flămânzi și i-a purtat
Spre-o casă, care-acum s'a luminat...*

*Cum s'a târit streinul la fereastră?
Și 'n dreptul crucii cum s'a ridicat?
Pe-aici trăit-a dânsul ca băiat,
De-aci puterea lui de-acum, măiastră
Și țipetul tăcerea ce distramă,
Chemarea furtunoasă: „Mamă! mamă! mamă!,,*

Lin s'a deschis un ochiu de ferestruică
Și-o bătrânică lung mi-a mai privit,
Cum alergat-a, 'n mers de nevăstuică?
La pieptu-i stors cum mi l-a ocrotit!

— „De când ieșit-ai dela ocnă, Ioane?”
'L-a întrebat, privind ca la icoane.

Și fiul, în genunchi, în calda casă,
Cu fața 'n fața dragă-a mamei lui,
Bolborosit-a: „Ocna-acum mă lasă —
Atâtea am, măicuță, ca să-ți spui!

Primește-mă în brațele-ți bătrâne,
Ioan al tău de-acum aici rămâne!”

Și s'au pornit cei doi să lăcrămeze
Și lacrămile sfinte-au curs potop.
Așa căutat-au inimi să 'ntremeze.

— „De astăzi viața 'ntreagă-mi are-un scop!”

A zis ieșitul de prin ocna sură,
De par'că luat-a cuminecătură.

Trecut-au ani, doi, patru, șase, zece,
De când la ocnă fost-a condamnat
Și biata mamă mâinile-și petrece
Prin părul lui ce-acuma-i de bărbat.

— „Ioniță-al meu e astăzi om în lege!”

— „Vai, ispășit-a marea fără-de-lege?”

„O, mamă! Nu știi sbuciumul din mine!
Vai, ceasul ticălos, când l-am ucis
Și-acum, când mă gândesc, tresar, îmi vine
Și-acuma, noaptea, bietul om, în vis!

Schimbare-aș viața cu un cerșitor!

Răsboiul m'a 'nvățat cum să omor!

„Ți-aduci aminte seara blăstămată,
Când l-am junghiat în crâșmă, îmbătat?
Ce-i fac copiii, mamă?” — „Nu au tată!
Ajută Domnul! Impiciorogat
E cel mai mic. Nevasta îi tânjește,
Că 'n lume n'are, biata, cine-i crește...”

Și-atunci s'a ridicat, cu-o smâncitură,
Ocanașul Ioan ce cuibu'-a regăsit,
Avea ceva ceresc în căutătură,
Cu sufletul dintr'alt aluat dospit:
„De-acuma am pe lume o chiemare!
Mă sprijină, tu, mamă, pe cărare!”

Și-au mers îmbrățișați, purtați de-o mână
Ce pe de-asupra lor îi îndemna
(In seara de Crăciun nu se amână
De-un gând frumos îl prinzi, cu osană!)
S'au apropiat de-a văduvei căsuță,
Cu copilași în scunda cămăruță.

Când i-a zărit a zis: „Te 'ntorci, vecine?”
Uitat-a și ea pasul blestemat.
„Putea-vom noi să 'ntoarcem rău' 'n bine?
Așa venim la voi, la colindat...”

Și-ocnașul Ioan întins-a mâni muncite:
— „Vreau să-ți ajut în zilele trudite!”

„De ce m'au dat la ocnă chiar pe mine?
Până 'n adânc pătruns sânt că-am greșit
Și fapta vreau ca s'o îndrept la tine.”
Răspuns-a văduva: „Ai ispășit!”

Dar el din cap a dat cu'nfrigurare:
„Nu, ispășire fapta mea 'n veci n'are!”

*Și-a luat apoi pe cel mai mic de mână,
El, ucigașul tatii, răstignit
Și — odrasla l-a poftit ca să rămână,
Așa făcut-a văduva, smerit.*

*Ocnașul Ioan părea condus de-o stea:
„Altfel e ocna 'n mine, 'n viața mea!”*

*Și s'au privit în ochi cei trei, frățeste
Și mâni și-au dat, ca prietenii cei buni.
Cel mort părea că vine și-i unește,
Ca și colindul spus din răs-străbuni.*

*... Ce pace sfântă 'n suflet s'a lăsat!
Așa Crăciunul dânsii l-au serbat...*

Sibiiu, Febr. 1931.

HORIA PETRA-PETRESCU.

Mișcarea culturală.

Idei, oameni, fapte.

O datorie națională.

Să adunăm produsele folklorului nostru. Un apel.

Vremurile nouă, cu multiplele lor posibilități de răspândire a ideilor celor mai bizare, pun tot mai puternic zăgaz producției specifice sufletului național.

Orchestre internaționale, gramofioane și în timpul din urmă pătrunderea în straturi cât mai largi a instalațiilor radiofonice, strâmtorează, răpește avutul și de multe ori delătură cu totul manifestările artistice, cari de veacuri au format hrana sufletului nostru.

Spiritul primitiv de noutate se familiarizează cu cele mai exotice exhibiții, cari, ca într-o mreață blestemată, prind mai ales sufletele în formație și sufletele naive, cari nu-și dau seama de ridicolul în care le învestmântă maimuțarea streinilor.

Reprezentatii, cari spre a atrage pe cei slabi de inger, măgulesc trivialitatea, fac ca în locul cuviincioaselor cântece pornite din tresărirea sufletului nostru, să pătrundă cuplete, din cari exală murdăria, cuplete, cari, cântate pe vechi melodii populare, prind curând, ducând cu ele frivolitatea și vulgaritatea. Acestea iau locul curatelor concretizări ale sufletului românesc și cu durere vedem că și creația și utilizarea poeziei populare este tot mai restrânsă.

În fața puhoiului influențelor de tot felul, avem datoria să punem la adăpost de cotropirea streină mărgăritarele sufletului nostru românesc. Să ni le adunăm, să ni le ocrotim, să ni le pă-

străm pentru generațiile cari vor veni, ca o dovadă a bogăției strălucitoare a sufletului românesc.

Drept aceea *Astra* apelează la toți cărturarii, preoți, învățători, funcționari administrativi, cari trăiesc în mijlocul poporului, apelează la acei plini de bun simț cetitori țărani, cari culeg cu evlavie adevărul din cuvântul scris, — să însemneze tot ce pot să prindă din produsul muzei noastre populare: colinde, cântece, tradiții, legende, snoave, proverbe, ghicitori, descrieri de obiceiuri, cari toate formează comoara cea scumpă a neamului nostru.

Toate aceste prețioase producții, scrise așa cum se pronunță și purtând numele localității, precum și al aceluia sau aceleia dela care au fost auzite, să fie trimise la secretariatul literar al *Astrei* în Sibiiu, strada Șaguna.

Această muncă binecuvântată a cărturarilor dela țară, pe lângă recunoștința unui întreg popor, dă celor inimoși posibilitatea de a-și înscrie numele în istoria desvoltării culturale a neamului nostru.

La muncă deci, cu însuflețire și dragoste!

Sibiiu, 15 Martie 1931.

SECRETARIATUL LITERAR AL ASTREI.

Colecții de poezii populare.

Singură Academia Română a mai putut da, în ultimii ani, câteva colecții de folklor, — și acestea așteptându-și de mult apariția. Editori particulari nu se mai găsesc pentru astfel de material. Dragostea colecționarilor scade, văzând imposibilitatea de a le tipări. Dl I. Corbu din Bistrița a avut curajul să publice, după războiu, o colecție în editură proprie, — adunând din alte colecții și din osteneala D-sale — credem că va lupta și azi cu acoperirea cheltuielilor de editură.

„Asociațiunea” a publicat între cărțile sale Bibliotecii sale populare pe 1929 „Flori de pe Câmpie”, dintr’o colecție a studentului T. Podariu.

Dl *Alexandru Lupeanu* a publicat, acum doi ani o broșură cu poezii populare, după un manuscris *din 1838*, păstrat în Biblioteca Centrală din Blaj, — un caiet din 8, câte spune editorul că se păstrează acolo. E, pare-se, cea mai veche colecție de poezii populare. „Cântece și strigături de pe Secaș”.

Nu s’a îndemnat însă nime până azi să editeze întreaga colecție, păstrată în slove chirilice, adunate și scrise de *Nicolae Pauletti* din Roșia Secașului.

Avem cunoștință că o altă bogată colecție de poezii populare, din întreg Ardealul, e în posesiunea d-lui *Alexe Viciu*, fost profesor de l. română la liceul din Blaj, acum pensionat.

Colecția a fost oferită și primită de Academia Română pentru a fi publicată, dar, din lipsă de fonduri, a fost retrimisă colecționarului. Dar, unde să găsească azi editor ?

Credem că situația de azi se va resimți dăunător în strângerea comorilor pe cari azi le mai putem afla în folklor. Materialul adunat și needitat, mai ales când nu se păstrează într-o bibliotecă oficială, ușor se distramă sau se pierde. Indrăgostiții de poezie poporală sunt tot mai rari, iar însăși această poezie se împuținează, dar mai ales se despoetizează, ajungând tot mai mult niște simple versuri rimate. Numai poezia veche poporală are inspirația, — cu produsele de azi nu mai avem ce face. Cercetați, de-o pildă, cântecele din război: acele cari nu sunt altoite pe o trupină mai veche, pe cântece de aceeași natură, nu mai au, cele mai multe, nimic poetic. Rareori întâlnim în ele inspirația.

Cum editurile particulare refuză fără discuții, tipărirea de poezii populare, credem că tot numai asociațiile culturale, în primul rând Academia română și Asociațiunea transilvană, sunt chemate să salveze ce se mai poate salva.

Dar ele n'au fonduri.

Statul trebuie să interviev. Cu o jumătate de milion la an se pot publica 4—5 colecții mari de folklor. Și cum acesta e o bogăție națională, cine să-l salveze, în împrejurările noastre de azi, dacă nu tot Statul, care azi e *național*? S. V.

O propunere.

Notă: Am scris în 1919, din Praga, următorul articol, fiind reprezentant român la Oficiul de presă cehoslovac (min. de externe). Articolul poate fi util și acum. H. P. P.

Vremurile, pe cari le-am trăit în decursul războiului mondial, ale cărui svăcniri ultime le mai simțim și în zilele noastre — au fost o grea probă pentru omenirea întreagă. „Proba de foc” a vitalității neamurilor, va zice idealistul, proba despre ticăloșia omenească — pesimistul.

Ori-care ar fi punctul de vedere ce l-ai lua, un lucru este cert: — în cutremurul acesta de pământ am putut ceti, ca pe vreme grea, în decursul unei fulgerări, în adâncul sufletelor omenești și răscoala aceasta sufletească ne-a dat ocazia (dureroasă sau înviorătoare, după cum o iei) de a vedea pe om în toată golătatea sa, trupeză și sufletească.

Wundt, celebrul autor al „psihologiei popoarelor”, profesorul, care — durere — nici dânsul nu s'a putut reține de a nu suna în cornul de chemare la arme, teuton, la începutul războiului, analizând, într-o carte recentă, „Națiunile și filozofia lor” (1918), susține un mare adevăr, bazându-se pe studiile sale adânci psihologice:

„E destul de cunoscut faptul: caracterul unei națiuni își află expresia, superioară ori-căror alte documente, în creațiunile spirituale ale ei, superioară, deoarece documentele istoriei spiritului își dau puțința să privești mai mult decât acelea ale culturii exterioare în adâncul sufletului poporului. Nimic nu este însă mai potrivit să evoce la suprafață deosebiriile caracterelor popoarelor, deosebiri, cari în decursul păcii prea ușor sunt trecute cu vederea din partea unui observator superficial și cari — de fapt — zac ascunse în urma comunicației internaționale, ca războiul. Războiul agită patimile mult mai tare decât ar putea-o face alte evenimente din decursul unei vieți pacifice. Ceeace are valoare pentru singuratec are cu atât mai multă valoare pentru popoare: în afect se manifestă caracterul oamenilor mai deschis, mai fără de rezervă decât în decursul unei vieți obișnuite, liniștite. Dacă războiul este, în general, stimulul cel mai puternic de a agita un popor, care războiu s'ar putea asemana în privința aceasta războiului mondial, care a cuprins sau a tras cel puțin în sfera sa de interese pe toate popoarele culte ale Europei?”

Adevărul exprimat de Wundt cu autoritatea unui psiholog, care a lucrat o viață întreagă în domeniul psihologiei, e recunoscut și de poporul nostru, instinctiv.

Deunăzi îmi spunea un soldat de rând de ai noștri că în decursul luptei își dă omul „arama pe față”. Cu aceste trei vorbe susținea țăranul nostru aceeaș teză, pe care o susține Wundt cu întreg aparatul său științific.

Acum — aș vrea ca toți aceia, cărora le este dat să mediteze asupra calităților și defectelor poporului nostru (am fi orbi și iresponsabili, dacă am crede că poporul nostru are *numai* calități!) să aibă puțința să *adâncească problemele psihologice* oferite de războiul mondial. Să adunăm material, mai întâi de toate, ca să vedem *cum* își dă poporul nostru „arama pe față”.

Amănunte pentru lucrarea aceasta ne-a dat războiul din greu — e vorba să le avem laolaltă, ca apoi să vină învățatul, psihologul, să întreprindă selecția cuvenită și să tragă concluzii valide.

Voiu ilustra ceea ce vreau să scriu cu două exemple.

O marcantă persoană politică mi-a povestit lunile trecute, în Viena, cum s'a petrecut „rivoluția” într'un sat românesc (îmi pare rău că nu mi-am notat numele satului). În sat era o „lipitoare” streină, care pricinuisese mult rău poporului, mai cu seamă în decursul războiului. Când s'a declarat „rivoluția” au tăbărit oamenii asupra „lipitoarei” și — sub escortă — au dus-o dela casă la casă, dela gospodărie la gospodărie, întrebând în fiecare loc: „ce-ai făcut aici?” De pretutindenii pe unde s'a purtat rău au adunat oamenii pe capul familiei și cu toții și-au dat întâlnire la „judecată”.

În fața tuturor a trebuit „lipitoarea” să-și mărturisească păcatele, pe rând, frumușel și consiliul țărănesc însemna la răboi, întrebând mereu: „ce pedeapsă ai fi dat *tu* omului, care a săvârșit fapta asta?” La sfârșit de tot, după ascultarea martorilor și după o judecată îndelungată, și-a căpătat „lipitoare” „răsplata”.

Alt caz, acesta povestit de dl căpitan Dr. Alexandru Șimon, este dintr'un sat de lângă Cluj, unde țărani, fiindcă era „rivoluție” au hotărât oficios, desigur sub influința vreunui soldat sosit din Rusia bolșevică, să nu mai

spuie nimănui „Măria Ta”, ci numai „mă”. Toți să fie „mă”! Comunismul în intitulare. Hotărârea a fost frumoasă, dar când s'a întors acasă „Măria Sa” din Praga, tot „Măria Sa” a rămas. Întrebându-i pe țărani de ce nu-i spun și lui „mă”, unul a explicat-o în felul următor: „Bine, bine — zicem „mă” la fratele Măriei Tale, că-l vedem în fiecare zi pe la noi, da, Măria Ta, de departe, și-așa de domn, ni-e rușine, Măria Ta...”

Într'alt sat, mi-se spune tot din partea dlui Șimon, au legat pe notarul strein de un țeruş, ca pe o vită, ca să *pască*, fiindcă notarul, nedrept și lăcom de ajutorul de stat al femeilor celor mobilizați, și-a pus în buzunar multe ajutoare și trimitea, cinic, pe bieteile femei, neapărate de nimeni, la „iarbă”, când cereau ajutorul. Bărbații și-au răzbunat astfel, întorcându-se din războiu, l-au trimis pe el la „iarbă”, legându-l pe câmp de picior, timp de trei zile și trei nopți.

Și câte alte și alte întâmplări de acestea s'ar putea cita!

Să nu creadă cineva că sunt „nimicuri” cele relatate mai sus. Pentru cel ce gândește mai adânc sunt acestea manifestațiile spontane ale poporului nostru. Nu este în cazul povestit de domnul din Viena *nucleul simțului iuridic* al poporului nostru? Nu găsim în răspunsul țăranului român, care *nu* vrea să intituleze pe toți „mă”, criteriul pentru judecarea ținutei poporului nostru față de tendințele de a nivela toate clasele sociale, punându-le pe toate „într'o strachină”, cum zice poporul?

Întrebări, cari vor trebui discutate, în sprijinirea cărora vor trebui aduse tot alte și alte fapte, ca cele înșirate mai sus.

Cred că „Asociația” noastră ar face bine dacă ar aduna, de pe acum chiar, astfel de amănunte, ca cele înșirate mai sus. Să compună o *colecție de „documente omenești” din decursul războiului*, firește, trecând documentele prin sita conștientioasă a unor oameni înțelegători ai importanței materialului, pe care-l adună. Să publice un apel, rugând pe învățători, preoți, profesori, avocați, etc. să relateze, scurt și precis, cu numele persoanelor și localităților, dacă se poate, (dar la orice caz fapte, cari s'au întâmplat, nu inventate!) ca viitorii noștri istorici, viitorii psihologi să aibă material de prelucrat, gata, la îndemână.

Să nu ne fie teamă nici de câte un amănunt mai cras — să nu ducem grijă că va veni un Kemény, care să ne înegrească iară într'o „Carte neagră”. Dacă vom analiza *sine ira et studio* „documentele omenești” ale poporului nostru, din decursul războiului mondial, nu cred să „tragem scurta”, asemănându-ne cu alte popoare.

Îmi aduc aminte de o anchetă a dlui prof. univ. *Rădulescu-Motru*, în „Noua Revista Română” (1900): „Caracteristicile poporului român”. Cred că s'ar putea aduna material foarte prețios din partea „intelectualilor” noștri, acum, când sunt încă proaspete în memorie fazele războiului și ale „revoluției”.

Praga, 12 Faur 1919.

Dr. HORIA PETRA-PETRESCU

membru corespondent al „Asociațiunii”.

NB. „Astra” va aduna bucuroș astfel de documente.

În jurul educației cetățenești.

Acum 2 ani Institutul social român și-a serbat a zecea aniversare, dela înființarea sa la Iași, sub întâia numire de „Asociația pentru studiul și reforma socială“. Dl *D. Gusti*, profesor universitar, directorul Institutului, în vorbirea ținută cu prilejul aniversării, arată punctele de plecare la înființarea asociației care în cei zece ani de activitate s'a dovedit atât de folositoare în cadrele nouilor preocupări din Statul român.

Anul înființării este acela al păcii dela București. Dl Gusti spunea : „În această lume, sgduită până în temelile sale de convulsia deplasării pe o clipă a frontierelor sale, câțiva tineri, specialiști ai științelor sociale, au supus cu însuflețire unui examen de conștiință împrejurările prin care trecem și s'au întrebat care să fie lecția ce se desprinde din ele ?

„Acești tineri au înțeles lecția.

„Războiul mondial a fost înainte de toate o problemă științifică, o chestie de metodă în întrebuintărea utilajului tehnic, omenesc, economic și moral. Victoria însă, oricât ar fi cerut ea mijloacele materiale rafinate și prodigioase, *a fost înainte de toate o victorie finală a spiritului metodic.*

„Armamentul, care a dus la biruința definitivă, a fost, în ultima instanță, de ordin *intelectual și moral*: știința luptei, disciplina voinței, claritatea scopului, cunoștința necesităților și a posibilităților, îndrăzneala metodică, potrivită acestei cunoștințe și mai presus de orice : pregătirea și cultura politică“.

Dl Gusti citează întru confirmarea tezei sale, cuvintele întemeietorului „Școlii libere de științe politice“ din Paris, — Bou-tung, spuse după dezastrul dela Sedan : „A vorbi despre instrucția superioară a doua zi după o așa de teribilă încercare, poate părea ciudat. *Este Universitatea din Berlin care a triumfat la Sadova*“.

Deasemenea citează cuvintele profesorului Jäckh la deschiderea în 1920 a institutului din Berlin „Deutsche Hochschule für Politik“ : „Ecole libre“ din Paris este aceea care a învins în războiul mondial“.

Iată considerațiile care au dus la înființarea Institutului social român ! Necesitatea de a lămuri fundamental pentru specialiști, și deajuns de lămurit și documentat pentru educația marelui public, a problemelor de organizare a Statului și ale societății. Se ajung astfel două scopuri principale : se oferă, studiat și elaborat, material pentru noua legislație și se înarmează publicul cu cunoștințele și disciplina necesară pentru a putea fi colaborator util al Statului.

Nu mai încapе îndoială că, mai ales la noi, cari suferim încă de prea multă improvizafie sau imitare în materie de legislație

de stat și socială, o temeinică cercetare a problemelor la ordinea zilei, este cu totul necesară. Astfel și utilitatea Institutului social român e în afară de orice discuție, iar activitatea lui de până acum ne-a convins și mai mult.

Repausatul *Inalt Regent Buzdugan*, prezent la aniversarea Institutului a făcut următoarele constatări cu totul juste și reale.

„În adevăr, marile transformări politice și sociale, intervenite în ultimul timp, ca și tulburările adânci în viața economică și financiară, cauzate de războiu, ridică zilnic conflicte de interes și grele probleme, atât cu privire la organizarea temeinică a vieții sociale interne a Statului, cât și cu privire la armonizarea raporturilor internaționale, în cadrul noii ordine de drept și politice a lumii. De aci toată însemnătatea și marile foloase ce pot avea studiile obiective ale problemelor actuale sociale, politice și economice, care, cercetând în toată complexitatea lor și în mod științific realitățile sociale și soluțiunile practice ce ele comportă într-o reglementare legală, *creiază o bază solidă pentru întocmirea unei opere legislative temeinice și durabile*. Iar în ordinea problemelor internaționale, studii documentate și informațiuni precise, bine controlate, înlesnesc soluțiuni juste și echitabile care, ținând seama de interesele legitime naționale, să tindă totodată la apropierea și strângerea relațiilor dintre popoare, în acel spirit de pace și de concordie, către care năzuiesc azi toate manifestațiunile vieții internaționale dela războiu încoace. În concordanță cu acestea, răspândirea în public sau *popularizarea acestor științe creiază curenți de idei și opinii sănătoase, care formează tăria morală a unei societăți și constituie un puternic imbold în opera de organizare temeinică a Statului*.”

Am subliniat sănătoasele principii și concluzii ale fostului *Inalt Regent*, pentru că ni se pare că de ele s'a ținut și se ține seama prea puțin la noi, pe lângă toată activitatea Institutului social român, și a multor comisii legislative.

Ni se pare că nu numai pătura cultă, în sânul căreia lucrează mai ales Institutul condus de dl Gusti, trebuie să fie științific lămurită și convinsă de problemele sociale și politice ce ni se pun după războiu, ci și păturile largi ale poporului.

Prin votul universal mulțimile sunt chemate la viața politică, dar ele până azi au fost mai mult amețite decât educate politicește.

Cei cari și-au luat sarcina să se îngrijească de educarea „votului obștesc”, nu aduc, decât rare-ori, expuneri și argumentări științifice pentru a lămuri masele cutare problemă la ordinea zilei. Reformele ce se votează în parlament nu sunt înțelese adeseori nici de pătura cultă, iar necesitatea lor nu e lămurită masele decât sub aspectul luptei de partid.

Așa fiind, la noi nu se creiază în masele mari acele „curenți de idei și opinii sănătoase care formează tăria morală

a unei societăți", cum a spus regretatul Regent Buzdugan, ci stăpânește un haos complet în capul mulțimii față de toate problemele sociale și politice, impuse de porunca vremilor noi.

La noi nu masele mari, societatea, nu-ți pot aduce argumente și concluzii logice pentru cutare reformă, ci de multeori nici elementele publicului cult.

Organizarea temeinică sau șubredă a Statului la noi nu se face încă sub imboldul societății, a masselor cetățenești, ci iese din oficina guvernelor.

Desigur că am sosit la o clipă hotărâtoare în legătură cu educația cetățenească a masselor. Punând la baza vieții politice a mulțimilor numai câteva lozinci ale demagogiilor de partid, ușor vom ajunge la un complet faliment al guvernării... prin popor.

Dar nizuințele Institutului social român abea pot ajunge pentru o parte a păturii culte. Conferențele lui, unde se analizează problemele, se țin într'o sală unde cine încape? Se publică într'un buletin puțin accesibil marelui public.

Nu s'ar putea face aceste conferențe înaintea aparatului de emisiune, să poată fi ascultate în toată țara? Nu s'ar putea rezuma în scurte tratate populare care să fie distribuite de Stat în toate păturile sociale?

Sau, nu s'ar putea da sarcina de popularizare *asociațiilor culturale*, pe care dacă le ferim pe dreptate de amestecul politicei de partid, nu le putem completa mai folositor menirea decât cu această educație cetățenească și națională, mai presus de orice luptă de partid?

I. TURCU.

Expoziția industrială etc. dela Adunarea generală, Caransebeș 1930.

Reproducem, după „Dimineața” (8 XII. 930), părți din raportul dlui Lucian Costin despre Expoziția industrială din Caransebeș.

Ce s'a expus. -- Meritele industriei bănățene.

CARANSEBEȘ. — Solemnle zile ale „Astrei”, care i-au dat o importanță atât de mare acestui vechiu focar de cultură, orașului Caransebeș, nu le va uita nimeni din participanții, ce au avut fericirea de a se convinge de resursele morale și materiale ale acestei perle, Banatului.

Vechile și nouile așezăminte culturale ale Banatului s'au încadrat atât de armonic în cadrele industriei noastre naționale din aceste regiuni, cu o vădită ascensiune spre soliditate și probitate în structura socială. Marele ocrotitor al culturii noastre, regele Carol al II-lea, a putut astfel admira în frumoasa zi de 13 Noembrie 1930 și industria noastră națională, pe care o ocrotește ca un adevărat părinte.

Solul și subsolul bănățean, mâna meșteră și ochiul ager al bănățeanului trag mult în cumpană în ceea ce privește industria și comerțul. Banatul agricol, Banatul minier și industrial, sunt izvoare nesecate de bogății. Variatele industrii de orice categorie, expuse cu atâta gust și înțelegere în sălile liceului „Traian Doda” din Caransebeș, denotă simțul artistic al bănățenilor, cari la orice expoziție sunt întrebați și căutați.

Camera de industrie și comerț a județului Severin a descins din Lugoj (frumoasa capitală a acestui județ) în orașul Caransebeș, prin reprezentanții ei, președinte dl *Hazi Barbu* și profesor *I. Șoimu*, pentru a organiza întreaga expoziție industrială cu toate secțiile, ca să aibă un aspect într'adevăr de invidiat. Și așa a și fost. Până în ajunul zilei de deschidere întreaga expoziție a fost completă, și în cea mai perfectă ordine.

Intregul județ Severin trebuie să le fie recunoscător acestor destoinici reprezentanți ai industriei și comerțului nostru, cari au dovedit atâta zel și gust pentru zilele festive ale străbunei noastre „Astra”.

Râvna meseriașilor bănățeni, alături de aceea a industriașilor, au subliniat-o vizitatorii la orice pas în expoziție. Nu mai puțin merită toată lauda și județul Caraș, care și-a trimis reprezentanții prin Școala de arte și meserii din Bozovici. Județul Severin cu multiplele industrii, în fiecare colț din regiunile sale, a avut partea leului; e unul din județele bănățene cu ramuri reprezentative ale industriei. Suveranul, împreună cu miniștri și marea afluență a vizitatorilor, au avut într'adevăr ce admira. Industriile bănățene pot concura cu toate industriile din Vest. Camera de industrie și comerț din Lugoj, deși încă tânără în existența ei, e cu tot dreptul cel mai mare promotor al vieții industriale bănățene. Insuși orașul Lugoj și-a trimis o pleiadă de mari și mici industriași, ceea ce ne dovedește și mai mult, că Lugojul, cu toate industriile sale, e pulsul de vitalitate și promovare a industriei și comerțului acestui județ. În acest oraș și jurul său s'a concentrat o industrie reprezentativă a județului Severin. Calitatea cantitatea, exactitatea și varietatea mărfurilor industriale bănățene au atras de mult calitativul atât de legitim: „bogatul și mândrul Banat”.

Secțiile expoziției.

În cele următoare vom specifica principalele secții ale expoziției.

Secția metalurgică, Secția textilă, Secția cu diverse produse, Secția lemnului.

Mica industrie.

Expoziția aceasta a mai dovedit că vechiul și bunul renume, ce-l are clasa meseriașilor din jud. Severin încă din timpurile vechi, nu e ceva artificial, ci se bazează pe deosebita pricepere, istețime și destoinicie a meseriașilor bănățeni. Obiectele expuse de mica industrie au fost admirate de toți vizitatorii, iar produsele meseriașilor au fost punctul de atracție al expoziției.

Lucrările școalelor.

O deosebită satisfacție am avut, când am putut admira și obiectele expuse de școlile profesionale din județul Severin și Caraș, cari au dovedit tuturor vizitatorilor, că în aceste școli se muncește cu zor, tragere de inimă și pricepere. Conducătorii merită toată lauda, iar autoritățile și, în special, ministerul instrucțiunii publice, ar trebui să le pună la dispoziție toate mijloacele necesare unei bune funcționări și să le facă posibilă, prin aceasta, dezvoltarea lor normală, către care tind aceste instituțiuni așa de folositoare și necesare țării noastre.

Marele avânt ce l-a luat industria bănățeană, l-a observat la această expoziție și Suveranul nostru, care a vizitat minuțios toate secțiile, împreună cu miniștrii țării.

Diplomele.

Diplomă de onoare au primit din partea „Astrei” centrale: 1. Comunitatea de avere a fostului regiment confinar româno-bănăţan; 2. Camera de Comerţ şi Industrie (Lugoj); 3. Direcţiunea X-a reg. silvică (Orşova); 4. Ocolul silvic al Comunităţii de avere (Caransebeş); 5. Ocolul silvic al comunităţii de avere (Orşova); 6. Ocolul silvic al comun. de avere (Teregova); 7. Ocolul silvic al Statului Ferdinand (Ohaba-Bistra); 8. Prof. Dion. Lintia (Timişoara); 9. Uzinele metalurgice unite: Titan, Nadrag, Calan şi Ferdinand (Ferdinand); 10. „Creditul minier”, rafineria Orşova (Orşova); 11. Schramm, Hülftl şi Schmidt, S. A. fabrică de maşini (Topleţi); 12. Băile minerale (Buzias); 13. Baumell et Stérner, destilerii (Lugoj); 14. „Muschong”, ţiglărie (Lugoj); 15. I. Bibel şi C. Tunner, carieră de marmură, (Ruschiţa); 16. Fabrica de cheag „Românca” (Caransebeş); 17. Fabrica de lumanări eparhială (Caransebeş); 18. Nic. Zimmer, tâmplar (Caransebeş); 19. Iosif Jurănescu, lăcătuşerie (Lugoj); 20. Pera Pastila, căldărar (Lugoj); 21. Şcoala de menaj „Principesa Elena” (Caransebeş); 22. Şcoala profesională „Ion Popovici-Bănăţeanul” (Lugoj); 23. Filatura de mătase a Statului (Lugoj); 24. Industria textilă (Lugoj); 25. „Dunăreana”, ind. textilă (Orşova); 26. Theodor Jurănescu, blănar (Caransebeş); 27. Industria de lemn, Mundus, Borlova-Armeniş s. pe acţii (Caransebeş); 28. Strauss şi Polacsek, ind. de lemn (Caransebeş); 29. Coloman Szintay, tâmplar (Caransebeş); 30. N. Băleanu, tâmplărie artistică (Caransebeş); 31. Şcoala de arte şi meserii (Bozovici); 32. Văd. Iuliu Scholtz (Caransebeş); 33. N. Glaszen (Caransebeş); 34. Theodor Rotariu, forestier (Orşova).

Diploma de recunoştinţă au primit-o din partea „Astrei” centrale: 1. Ocolul silvic al Statului (Rusca-Montană); 2. Societatea anonimă p. destilarea lemnului (Mărgina); 3. Fabrica de calapoade (Lugoj); 4. Fabrica de sticlă (Tomeşti); 5. Hans Emerich, legătorie de cărţi (Caransebeş); 6. Minele de Feldpost (Teregova); 7. Băile Herculanee (Băile Herculanee); 8. V. Jucu, cojocar (Lugoj); 9. Emanuel Izrael, cismărie (Lugoj); 10. Ştefan Drăgan, tăbăcărie (Lugoj); 11. „Orient”, industrie de piele (Lugoj); 12. Aurel Roşiescu, ţesătorie casnică (Freidorf); 13. Moară şi Ţesătorie, soc. anon. textilă (Lugoj); 14. Ţesătoria colorată mecanică Sachs-Szandarszky (Lugoj); 15. Lengyel şi Comp., ţesătorie (Lugoj); 16. „Lugojana”, ţesătorie (Lugoj); 17. „Mercur”, ţesătorie (Lugoj); 18. Iuliu Richter, ţesătorie (Lugoj); 19. Ioan Jucos, preot (Zerveşti); 20. Iosif Olariu, subrevizor şcolar (Marga); 21. Şcoala de arte şi meserii (Cornea); 22. „Torsul”, E. Riesz (Lugoj); 23. Fr. Koppan, grădinar (Caransebeş); 24. „Banca Munteana” (Cornereva); 25. Ion Iacobescu, croitor (Lugoj); 26. E. Höffer, ţesătorie (Lugoj); 27. Ioan Azzola, funcţionar (Ferdinand); 28. Ion Bica, director de carte funduară (Teregova); 29. Minele de cărbuni (Baia nouă, Plavişevita); 30. Fabrica de văr (Băile Herculanee); 31. Carol Desting, meseriaş de vioare (Lugoj); 32. Fr. Lásztó (Caransebeş); 33. Iosif Pavelka, strungar (Caransebeş); 34. Petru Hunuţa, tinichigiu (Caransebeş); 35. „Moara Mărioara” (Căvăran); 36. Iosif Dan, lăcătuş (Caransebeş); 37. Heinrich Robrik, tinichigiu (Caransebeş); 38. Iefta Motorca, pantofar (Lugoj); 39. S. Hantila, pantofar (Caransebeş); 40. Martin Stockel, croitor (Caransebeş); 41. Const. Udrea, cojocar (Caransebeş); 42. D. G. Fischel, industria de lemn (Goletii); 43. Matei Kovács, topitor (Caransebeş); 44. Albert Kepp, rotar (Caransebeşul nou); 45. Laurenţiu Zimmermann, rotar (Caransebeşul nou); 46. Mihaiu Blaschi, dogar (Caransebeşul nou); 47. Anton Hermann, dogar (Caransebeşul nou); 48. Grigore Novacescu, econom (Cornereva); 49. Petru Bosneag, econ. (Cornereva).

Pentru o apropiere româno-cehoslovacă,

socială, culturală, economică, se lucrează cu frumoase rezultate în timpul din urmă. Dela d-na *Dr. Jindra Hušková-Flajšhansová* din Bratislava, lectora de limba română dela universitatea de acolo, primim, iarăș, o lucrare, în limba cehă, în care publicului cehoslovac i se fac cunoscute până și cele mai recente publicații beletristice române. O dovadă că entuziasmul d-nei cehe n'a fost foc de paie, ci că d-sa perseverează cu o tenacitate vrednică de admirat pe cărarea apucată: de a fi intermediul între cele două popoare vecine, ca să se cunoască cât mai bine. Universitatea din București a invitat pe d-na Hušková să țină câteva prelegeri, în viitorul apropiat.

Tineri studenți și studente ne-au cutreerat țara în timpul din urmă și au fost primiți cu brațele deschise acești ambasadori ai tinereții și vitalității cehoslovace (cari fac parte din „Mica Înțelegere a studențimii”).

Scenele și sălile de concerte cehoslovace ne cer cu insistență piese teatrale românești și bucăți muzicale caracteristice. Traducerile din literatura noastră sunt bine primite în Cehoslovacia.

Ziarul „*Prager Presse*” dă o deosebită atenție, și la partea beletristică, traducerilor din românește.

Am dori ca și în orașele și orașele noastre să fie urmărită în cunoștință de cauză viața cehoslovacă, sub toate aspectele ei, ca să ne dăm seama cum clădește statul lui Masaryk și să avem un stimulent, într'o emulație nobilă.

De aceea însemnăm aici trei publicații, două în limba germană și una în cea franceză, vrednice de a fi abonate și de cafenelele noastre, dar și de casinele și intelectualii, cari se respectă: Ziarul „*Prager Presse*” apare de 11 ani și este semioficiosul guvernului cehoslovac. (Lunar 150 Lei). De 6 ani apare revista săptămânală „*L'Europe Centrale*”, cu rapoarte documentare politice, economice, literare și artistice (pe an 120 coroane cehoslovace). O publicație într'acelaș spirit este și noua revistă „*Prager Rundschau*”, care apare tot la două luni (pe an 120 coroane cehoslovace), cu un bogat material din toate domeniile vieții cehoslovace. Toate trei publicațiile se tipăresc la institutul de editură „*Orbis*” (*Praha-Praga XII Fochova 62*), unde Monseniorul Abatele Dr. Meth. Zavoral este vicepreședinte. Militând pentru aceste organe contribuim la consolidarea Micei înțelegeri. Bani se pot trimite și prin Banca de credit română din București.

Cărți.

Alexandru Vlahuță refuză de a fi membru corespondent al „Academiei Române”. Următoarea scrisoare se află în „Biblioteca centrală a Asociațiunii” (Sibiu) și merită să fie reprodusă, ca document cultural. Scrisoarea a fost trimisă de Alex. Vlahuță lui Iosif Vulcan, academician și director al „Familiei”, după ce acesta, în șed. Secțiunii lit. din 9 Martie 1893 a „Acad. Române”, prezidată de Titu Maiorescu, propusese să fie ales Vlahuță membru corespondent și a și fost ales, cu unanimitatea voturilor (8).

Trebuie să adăogăm că dela 1893 a știut „Acad. Română” să dea atenție mai mare literaturii și literațiilor români.

H. P.-P.

Stimate Domnule Vulcan,

„Îți scriu aceste rânduri ca să-ți cer iertare că n'am putut primi, nici trece sub tăcere, alegerea mea de membru corespondent al Academiei.

„Dta ești unul din puținii academicieni cari ne iubesc, pe noi câți-va tineri urgisiți și priviți ca o primejdie pentru literatură, de ceilalți colegi ai Dtale. Academia n'are premiu pentru nimeni din noi. Caragiale a fost respins, Gherea a fost respins, eu am fost respins. Delavrancea va fi, probabil respins. Și toți

aceștia sunt oameni săraci și toți sunt convinși că nu-s așa de lipsiți de talent după cum îi crede Academia; cel puțin publicul așa se manifestă pe cât se poate el manifesta.

„Cum dar să nu avem și noi momente de supărare pe această Academie, care nu vrea să țină socoteală de nimic din ce se petrece pe-afară?

„Vezi, imi vine greu să spun tot ce am pe suflet, — dar Dta înțelege bine cât ne inveninează acest dispreț imperturbabil, aceste respingeri, una după alta, a tuturor acestor tineri cărora li se face un păcat neiertat din ce au ei mai bun; independența și demnitatea puținului talent, pe care și l-au putut afirma.

„Pentru aceasta noi vom fi vecinic osândiți să rămânem în urmă, și să vedem pe cine nici nu credeam trecându-ne înainte, pe calea recompenselor și-a distincțiilor oficiale.

„Nu ne plângem în vileag — ar fi o copilărie. Dar, văzându-ne așa urgisiți, ne strângem cu dragoste unul lângă altul și fiindcă împărțim aceiași soartă, firește, loviturile unuia ustură pe toți — și fiecare e îndârjit și pentru necazurile și pentru ale celorlalți. Eu eram dator, și față de prietenii mei, să răspund așa.

„În glasul meu strigau și amărăciunile lor.

„Știu cât a trebuit să te măhnească răspunsul meu, pentrucă Dta, pe cât am aflat, m'ai propus și susținut acolo. Dar nu puteam face altfel.

„Ăncă odată te rog să mă ierți și să crezi că am pentru Dta cea mai sinceră stimă și iubire. Doresc să putem sta odată de vorbă.

Al Dtale cu totul devotat

A. VLAHUȚĂ (m. p.)

Martți, 16 Martie 1893.

„PS Poimâni veți avea o parte din cqnferință”.

N. Iorga : *Intre Domnii Moldovei și ai Țării românești*, Este o problemă care va trebui cercetată odată: căror împrejurări se datorește faptul că nu avem păstrate scrisori dintre domnitorii Țărilor românești? Atât Domnii Moldovei cât și ai Munteniei au purtat, cei mai mulți, o corespondență bogată cu domnitorii vecini. Ei între ei, dela o țară la alta, domnii n'au comunicat? Sau corespondența lor nu s'a păstrat?

Dl N. Iorga constată această lipsă, într-o comunicare făcută la Academia Română, și adaugă că numai în vremea Regulamentului Organic această absență dispăre prin schimbul de scrisori dintre Știrbei Vodă al Munteniei și Grigore Vodă-Ghica al Moldovei.

Dl N. Iorga a putut prezenta cu prilejul comunicării copia unui act prin care Ion Sandu Sturdza al Moldovei scrie într-o afacere de moșii colegului său muntean Grigore Dimitrie Ghica.

S'ar părea deci că schimburi de scrisori vor fi fost între domnii Țărilor românești, dar ele sunt necunoscute.

Cu privire la acest act dl Iorga spune: „Forma e foarte curioasă: Ghica e pentru Sturdza un „prealuminat, preaînălțat și prealuminat Domn”, și ca „stăpânitor” el nu are Țară românească, cum ne-am aștepta, ci numai Ungro-

vlahia, — cum ziceau Grecii și cum se spunea în titlul mitropoliei muntene, — sau, în corpul scrisorii, Valahia. Dar se adaugă că el e „al nostru prea dorit și iubit *ca un frate*” să i se trimită „Luminării Sale” frățească îmbrățișare”.

I. Lupaș : „*Chronicon Dubnicense*” despre Ștefan cel Mare. Intre vechile cronici ungaro-latine, una din veacul al XV-lea, numită „Chronicon Dubricense” dela comuna slovacă Dubnic, în a căreia bibliotecă s'a păstrat până la 1838, cuprinde aprecieri elogioase asupra eroismului lui Ștefan cel Mare în lupta cu Turcii la 1475.

Această cronică, spune dl I. Lupaș, a fost indeajuns valorificată în literatura noastră istorică.

La începutul sec. XV-lea, cronică se păstra în familia de origine românească Drágfy, descendenții lui Drag din Maramureș.

Chronicon Dubnicense este o compilație după mai multe cronică vechi ungaro-latine. Urmează, mai ales la început, expunerea din *Chronicum Pictum* Vindobonense, apoi *Chronicon Budense*, în care se aduc laude exagerate regelui Matia. În contrazicere cu aceste laude „*Chronicon Dubnicense*”, povestește pagubele făcute de Turci, până în regiunea Orăzii, în vreme ce „Matia pustia regatul Poloniei”.

Tot în această cronică se scrie despre Matia că „voind să-și stâmpere pofta sa tinerească” a trimis pețitori la regele din Neapol. De unde se vede limpede că autorul nu era dintre curtenii adulatori ai regelui. Același autor pe Ștefan cel Mare îl numește „un bun protector al patriei și al națiunii sale, fiind gata să moară pentru ai săi”.

În schimb „*Ch. Dubnicense*” vorbește elogios despre rolul lui Bartolomeu Drágfy în lupta de pe Câmpul Pânii.

Dl I. Lupaș trage următoarea concluziune: Dacă Bonfini era omul de curte al regelui Matia, întregitorul povestirii lui apare ca adversar hotărât al acestui rege și ca partizan al lui Bartolomeu Drágfy, — ajuns în timpul lui Vladislau II, succesorul lui Matia, voevod al Ardealului; „voevodul Birtoc”. *Se știe că între acesta și între Ștefan, Domnul Moldovei, erau relațiuni de rudenie.* (În Letopisețul dela Bistrița p. 1497.)

Cum cronica dela Dubnic s'a păstrat un veac și jumătate „în familia Drágfy”, spune dl I. Lupaș „denotă că partea originală a acestei cronici, anume ultimele ei capitole, trebuie să fi fost scrise de un om dela curtea voevodului ardelean Drágfy, poate chiar de o rudenie a sa. Și fiindcă Bartolomeu era de viță românească, coborât din acel voevod maramurașan „Drag meșter” care se dusesese la 1391 la Constantinopol să închine Patriarhului Antonie mănăstirea strămoșească din Peri ca o stavrojighie, *nu este exclus ca însuși scriitorul dela sfârșitul secolului XV, care a înțeles să completeze și să rectifice expunerea italianului Bonfini, să fi fost și el un român*”.

Am avea pentru cazul că ulterioare cercetări ar putea verifica această ipoteză, pe cel dintâi cronicar român ardelean, adăpostit la curtea „voevodului Birtoc”.

Autori români în italienește. Due amori de I. Agârbiceanu, traducere de Nella Collini.

În editura „La Nuova Italia”, a apărut cu titlul de mai sus, în traducerea dșoarei Nella Collini, o colecție de nouă nuvele ale scriitorului ardelean I. Agârbiceanu. Volumul e din seria traducerilor din literatura română, îngrijite de dl Claudiu Isopescu, conferențiar pentru limba română la Universitatea din Roma, unul dintre cei mai harnici și mai pricepuți propagandiști ai noștri în străinătate, deși nu are oficial această misiune.

Dsa a fost primit într-o audiență la dl Mussolini, când i-a prezentat și volumele traduse din românește, sub îngrijirea Dsale, în editura „La Nuova Italia” din Perugia-Veneția. Premierul Italiei a arătat un deosebit interes pentru această operă de apropiere italo-română.

În volumul „Due amori”, sunt traduse nuvelele: Două iubiri, Fefelega, La sărbători, Precupaș, Trăsurica verde, Viorele, Luminița, Împărăția tăcerii și Taină.

Traducătoarea e dșoara Nella Collini, studentă, care a petrecut și în România la școala dela Vălenii de munte, pentru a-și însuși și mai bine limba română. Unele din nuvele, înainte de a apare în volum, au fost publicate în diferite reviste și ziare italiene.

Traducătoarea a ales câteva dintre cele mai reprezentative nuvele ale prozatorului ardelean, atât pentru felul lui de a scrie, cât și pentru subiectele ce tratează. Lupta de rezistență, națională a românilor ardeleni din „Două iubiri” — mediul țărănesc, cu viața simplă și tragică din „Fefelega” și „Luminița”, frânturi din viața socială, cum sunt în „La sărbători” „Trăsurica verde”, — preocupările filozofice-etice ale autorului din „Împărăția tăcerii” și „Taină”, dau o icoană folositoare cititorului italian pentru cunoașterea vieții românești, în special a celei din Ardeal.

Dșoara Collini dă dovadă de-o perfectă însușire a limbii românești și în aceeaș vreme de o bună scriitoare în limba natală.

Prefața volumului e scrisă de dl Augusto Garsia, care face o analiză concentrată a scriitorului și a operei.

În aceeași editură și sub aceeaș îngrijire au apărut volumele:

I. L. Caragiale: Una lettera smarrita (O scrisoare pierdută), în traducerea dlui A. Silvestri Giorgi, cu o prefață de Oiu-

lino Bertoni, capodopera comediei românești ajungând astfel cunoscută și la frații italieni. E posibil ca ea să fie jucată pe una din scenele italiene. Cel puțin dl Mussolini și-a exprimat această dorință cu prilejul audienței dlui Isopescu.

Din *D. Pătrășcanu* a apărut volumul de nuvele „*Doamna Cuparencu*”, în traducerea dnei *Venera Isopescu*, cu o prefață de dl Umberto Biscottini, iar drama dlui *C. Petrescu* o traduce dl *Silvestri Giorgi*, sub titlul „*La pozzia lui Andrea Pietraru*”, cu o prefață de dl *C. Isopescu*.

Toate patru volumele au apărut într-o superioară execuție tehnică și costă între 8 și 10 lire.

Dl Isopescu și-a câștigat o insufletită falangă de colaboratori în opera nespuns de folositoare la care s'a angajat. De-aici trimitem mulțumitele noastre Dsale și prețioșilor săi colaboratori, însemnând din nou că drumul ales este cel mai potrivit pentru cunoașterea imprumutată și strângerea relațiunilor de prietenie între cele două popoare surori.

I. B.

P. P. Panaitescu: *Istorie în versuri polone despre Moldova și Țara românească de Miron Costin*. Harnicul cercetător al trecutului românesc din izvoare polone, mai ales, dl P. P. Panaitescu ne dă o ediție critică și o traducere în proză, a versurilor polone ale cronicarului Miron Costin, în care se face o „Istorie în versuri despre Moldova și Țara românească”, — după manuscris: „Descrierea țării Moldovei și a Țării românești” de Miron Costin.

Această lucrare a cronicarului a fost cunoscută de mai de mult. M. Kogălniceanu reproduce textul poemei după ediția polonă Dunin Borkowsky. L-a editat și V. A. Ureche, dar în amândouă edițiile abundă greșelile de tipar.

O traduce B. P. Hașdeu, dar traducerea lui „e foarte liberă” și adeseori greșită.

Cu un bun aparat critic dl Panaitescu alege manuscrisurile principale și le traduce fidel.

Iată cum începe Miron Costin partea întâi a poemului său:

„Cânt patria înlăcrimată și pe bieții locuitori ai țării Moldovei. Aceștia au colonizat odinioară amândouă Daciile dela valurile lui Traian, până ce vremea îndelungată i-a împărțit în trei...

„Muză sarmată! Iartă-mă că nu poindestula cum se cuvine cerințele fiilor tăi frumos educați, alinații tăi iubiți, pentru cari, deși i-ai hrănit la sinul tău, ai mai adus cu cheltuială și doice, chemând pe zeițele depărtate din Helicon, și câte cântărețe sunt în jurul Helespon, tului, precum și Aretuzele și Pieridele, fecioarele din părțile Siciliei și n'ați lipsit nici voi, Diane din Asiria. *Dar pe când aceste zeități sburau deasupra Moldovei spre regatul slăvit și liber, pe mine mă îndurerau scene nemai auzite de tiranie neroniană, prădăciuni, cruzimi de nepovestit*”.

„Dar îngăduie-mi cel puțin să arăt cu cuvinte simple de unde să trage neamul Moldovenilor, să descopăr aceasta lumii și câtă vreme mai sunt vii Moldovenii sub cruda tiranie, să-și ducă viața și un pribeag alături de fiii tăi”.

Ediția dlui P. P. Panaitescu e făcută cu un vast aparat critic, dovedind temeinicia pregătirii sale. I. T.

M. T. Berza: *Memorator de istorie. (Partea I. Anticitatea și evul mediu până la 1300)*. O lucrare de compilație, precum mărturisește însuși autorul în prefață. N'a avut și n'a putut avea pretenții de originalitate, ci a întocmit, din materialul cunoscut, datele mai importante dela începuturile istoriei până la 1300 d. H., în *tabele sincronice* cu texte rezumative asupra principalelor evenimente.

Astfel, dintr'o privire, la fiecare pagină, ne improspătăm cu ușurință în memorie datele importante și faptele istorice privitoare la Egipt, Mesopotamia, Asia-Mică cu Siria, Palestina, Arhipelagul egeic și Grecia, Italia, — luându-se și creațiile mai importante în artă și literatură ale timpului. Rubricile țărilor și ale regiunilor se schimbă după-cum au intrat sau au ieșit din cursul istoriei.

Autorul crede potrivită lucrarea sa indeosebi pentru elevi și studenți, nu pentru a studia din ea, ci pentru improspătarea cunoștințelor în preajma examenelor, când nu mai e timp pentru răsfoirea mai multor manuale.

Deasemenea lucrarea poate fi folositoare — ca toate lucrările de acest gen, pentru a putea privi *sincronic* evenimentele mai importante din deosebitele țări. Ni se pare că la noi este întâia încercare de acest fel. Autorul intenționează s'o completeze.

Isus în România. Sub acest titlu dl I. Agârbiceanu a publicat în revista „Țara Noastră”, un articol, din care reținem următoarele pasagi:

„Pentru țaranul nostru Isus se coboară încă aievea în noaptea de Crăciun „tot pe scară, lemn de ceară”. Pentru plugarul nostru câteva din învățăturile fundamentale ale creștinismului s'au topit în conștiința lui, și visează încă.

Aici aflăm temeiul și explicarea existenței noastre ca popor: Isus prin pătura noastră țărănească, vine și azi în România.

„Nu avem, însă, o creștere a creștinismului, în nici una din păturile naționale. Nici chiar în țăranime. Și aici e în scădere. Dela întâia creație în creștinism, noi n'am trecut nici azi la a doua: constienta, voita aprofundare, elaborare și practicare a doctrinei și eticei creștine în viața individuală și colectivă.

Și, pretutindenea unde acest pas de al doilea nu se face, cultura și civilizația lasă numai reminiscențele creștinismului primitiv, numai datina, și aceea din an în an mai puțin păstrată, și gata să fie părăsită și de pătura țărănească în apropierea și contactul ei cu cultura, cu civilizația.

Zadarnic vom încerca să-L aducem pe Isus în România numai prin păstrarea datinei. Dacă am avea mijloace, nu numai să resuscităm datina în splendoarea ei de odinioară, ci să-i împrumutăm strălucire nouă, nu vom ajunge la nimic. Datina veche se va anemia pe măsură ce crește cultura și civilizația și nu ne va mai spune nimic.

În straturile cultivate e nevoie de o nouă sămânță creștină, de o nouă creație în creștinism.

Pentru clasele culte valorile spirituale nu mai rodesc prin însușirea moștenirii, ci prin autoelaborare și convingere.

Azi, și în viitor tot mai mult, Isus nu mai poate veni în România decât pe un singur drum: acela al inimei noastre.

Toate rechemările în temeiul datinei, ori-cât de poetice, ori-cât de sincere, rămân zadarnice. În pragul culturalizării nației noastre, lui Isus i-a rămas un singur drum pe care poate veni la noi: elaborarea unei concepții creștine despre viață, de către fiecare din noi.

Vom recunoaște bucuros că acest activism creștin e un pas înainte, nu unul înapoi. Că e mai mult decât datina. Datina este *credința de eri*, activismul, practica creștină, este o nouă creație în creștinism, este *credința de azi*. Este tocmai ceea ce cere cultura pentru a crede, pentru a putea păstra viu creștinismul.

Nu este aceasta o dovadă împotriva creștinismului. Dimpotrivă! Creștinismul, transpus în elaborația spirituală a omului,

nu e o unică, singură creație a strămoșilor, pentruca să lumineze și să rodească în veci, ci este o creație de fiecare zi a individului ce trăiește azi. Și mai mult: o evoluție a acestei creații după puterile tot mai multe ale sufletului luminat, cultivat.

Creștinismul nu este un poem scris înainte cu două mii de ani, al cărui rost ar fi să delecteze generațiile viitoare, sau chiar să-l studieze pentru plăcerea studiului sau a adevărilor și fumuseților ce cuprinde.

El este acțiunea individuală și colectivă. Adevărurile lui n'au nici un rost dacă nu rodesc, zi de zi, în viața insului și a societății.

Numai pe acest drum va veni Isus în România. El nu-și va lăsa urmele sfinte în mândra noastră țară, fie că-L va implora ortodoxismul, fie că-L va ruga catolicismul, fie că-L va cerca să-L ademenească protestanismul, decât trecând mai întâi prin inima noastră, prin viața noastră. Pogorând cu învățătura Lui, cu etica Lui, în fiecare din noi, El va afla hodină bună în România, și va petrece bucuros cu urmașii acelora, cari aproape cu două mii de ani înainte, L-au slăvit în imnuri semi-păgâne.

I. Agârbiceanu.

A. P. Bănuț: „*Tempi passati*”. Umor și satiră din Ardealul de ieri. (Editura „Bucovina”, București, Str. Grig. Alexandrescu 4.) 125 Lei.

O carte, asupra căreia atragem deosebită atenție a petitorilor noștri. Numai fiindcă unele din bucățile tipărite în volum au apărut mai întâi în „Bibl. pop. a Asoc.” (Gheorghe Cârțan) și în „Transilvania” noastră („Mon”, „Romulus și Iulișca”, etc.), ci fiindcă volumul acesta are o putere *documentară* pentru stările dela noi, de dinainte de războiu, cum rar mai aflăm în literatura beletristică românească ardeleană.

Di Bănuț a scris cele 15 schițe din volum între anii 1905—1916 și a prins pe pelicula kodakului sale și pe discul de gramofon — vreau să zic, a așternut pe hârtie, cu o scrupulozitate meticuloasă, aș susține cu sfințenie chiar, „tipuri” de oameni români ardeleni, mai mult și mai puțin simpatici.

Autorul a cutreerat ținuturile românești de-alungul și de-a latul, ca reprezentant al „Thaliei” române, militând pentru arta dramatică română, ca director artistic al „Soc. pentru fond de teatru român”, jucând chiar — a avut prilejul să se apropie de tot felul de oameni, încât le-a cetit până 'n măruntaie. De aici impresia ce o ai la lectura acestui volum: tipurile sunt prinse *sur le vif*.

Toate necazurile minuscule ale vieții de provincie ne trec pe dinainte — domni infumurați, cari n'au pe ce să fie infumurați — preoți necăjiți, cu o droaie de copii — tineri „candidați de avocat” cari se împrumută și nu pot plăti la timp — meseriași, ucenici, cari se plâng de aspirarea superiorilor — „frați în Christos”, cari se urmăresc până 'n pânzele albe, cu dispute homerice, lipsite de orizonturi, etc. Iată-l pe grandelocventul Dr. Silaghi-Sălăgeanu, rostind un „ghiscurs ghe tătului cursiv” la banchetul dat de institutul de credit și economii „Marmația” (o placă de gramofon nu ne poruncește să zimbim, astăzi ascultând pe alt confrate din Bihor, tot atât de „elocinte”?). Iată-l pe „Nenea Liță”, guralivul și simpaticul „*laudator temporis acti*”, care ți-ar sporovăi nopți întregi, dar nevasta îl duce acasă, poruncitoare. Iată „povestea unui împrumut” în scrisori, telegrame, declarațiuni și procese-verbale („pereche” la „Momentele” lui Caragiale, cu „palme cafeina”, în stilul lor lapidar, care spune atât!).

Ca antiteză la secături și craidoni, la ventriloci electorali și burtă-verzi financieri — ne arată autorul pe Badea Cârțan, țărănul isteț, glob-trotter, dornic de progres și pe minunatul Mon, luntrașul dela trecătoarea Oltului, bătrânul cu filosofia vieții, omul dintr'o bucată, cinstit, pășit și plin de bun simț nativ.

Satira nu e corosivă: par'că vezi pe autor cum povestește, cu o dure-roasă svăcnire a colțului gurii, câteodată cu un superior: „dacă înțelegi toate, ierți toate"! „Galgen-Humor"-ul, când e vorba de „autobiografia" dsale, este caracteristic. De multeori intelectualul ardelean era cuprins de un astfel de umor, dacă nu i-a dat Dumnezeu să aibă punga doldora și sănătatea de luptător de circ.

Cartea merită o recenzie mai lungă. Aici n'avem spațiul necesar. Ar fi o lucrare de seminar mulțumitoare: o paralelă între „Momentele" lui Caragiale și „Tempi passati", lăsând să treacă în revistă semidocții români din vechiul regat și pe cei ardeleni.

„Tempi passati"? Cred că și prezentul are să ne arate tipuri ca cele descrise de dl B. în volumul dsale.

Cetitorul atent va avea să rezolve problema ademenitoare: cum autorul nostru a încercat *ridendo dicere verum* — să spuie adevărul râzând.

O carte ce n'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă de cărturar român ardelean.

H. P.-P.

Dela „Astra“.

„Biblioteca populară a Asociațiunii". În anul 1931 vor apare zece broșuri de ale bibliotecii, pe lângă „Calendarul Astei" pe anul 1932.

În fiecare lună se va tipări o broșură, afară de luna August.

Pentru luna Ianuarie a apărut numărul 181, cu poezii patriotice de poetul nostru I. U. Soricu: „Ingerul a strigat". Sunt 21 poezii și un poem, care va putea fi jucat la reprezentații festive. Poeziile sunt potrivite pentru declamat, la serbări școlare, la șezători literare, la festivaluri. Cântă patria, neamul românesc, durerile și bucuriile lui, pe A. Șaguna, Mihai Viteazul, Basarabia, pe oștenii morți pentru patrie, aduc imnuri de laudă lui Dumnezeu, etc.

Nr. 182 conține trei conferințe scrise de secretarul secțiilor noastre, dl I. Agârbiceanu: „Marii cântăreți: Alecsandri, Coșbuc, Alexandrescu". Dl Agârbiceanu vrea să servească cu aceste trei con-

ferințe, pe aceia cari au dorința de a vorbi poporului despre cei trei mari poeți ai noștri. Ca să poată fi citit textul cu folos și de un țărăn, care are broșura la îndemână, poeziile despre cari e vorba au fost publicate în întregime, încât cele trei conferințe sunt trei lucrări independente, potrivite și ca lectură pentru țărănime.

În viitorul apropiat vor apărea: o broșură medicală, a dlui Dr. I. Stoichița, o broșură religioasă, a dlui Dr. Nic. Colan, o broșură istorică, alta cu povestiri populare.

Fiecare număr costă 10 Lei și se poate găsi la librăriile mai însemnate, precum și la sediul „Astei", Sibiu, Str. Șaguna 6.

Dela Secțiile „Astei". Activitatea Secțiunilor științifice-literare ale Astei a început în a. 1930/31 la 15 Sept. cu un apel al biroului pentru înființarea

unei Universităţi populare în cadrele Astrei. La 27 Sept. s'a ținut o şedinţă plenară în care s'au fixat materiile de propus în cursuri serale şi s'au ales profesorii cari să țină cursurile. Domnii membri ai secţiilor au primit cu bucurie propunerea şi doispzezece din diferite secţii, s'au angajat bucurosi cu predarea materiilor fixate.

Cursurile au fost proiectate pe re-timp de patru luni Noemvrie—Martie, cu câte două ore zilnic, dela 7—9 seara, pentru a putea participa publicul căruia se adresau aceste cursuri de popularizare.

S'au fixat următoarele materii: Literatura română, Educaţie şi cultură, Istoria Românilor, Geografia economică a României, Economia politică, Lecturi biblice, Pregătirea industrială, Vecinii României, Constituţia României, Igiena aplicată, Curs de limba română pentru iniţiaţi, Enciclopedia muzicală. Materiile, în ordinea de mai sus, au fost predate de dnii G. Bogdan-Duică, Dr. P. Roşca, Dr. I. Lupaş, Dr. I. Florinescu, Vasile Vlaicu, I. Agârbiceanu, Dr. L. Rusu, Dr. L. Chirilă, Dr. M. Zolog, Dr. I. Sudeţeanu, Augustin Bena.

Cursurile au început la 24 Noemvrie şi au durat opt săptămâni. Cele două săptămâni din urmă, reducându-se numărul ascultătorilor, cursurile au fost închise cu data de 12 Februarie.

Asupra acestei activităţi a Secţiilor se va publica un raport amănunţit, privind materialul tratat şi categoriile publicului care le-a urmat, în raportul general al secretariatului secţiunilor dela sfârşitul anului. Comunicările făcute în alţi ani de către membrii secţiunilor au fost întrerupte, pe de-o parte pentru noua activitate începută în cadrele uni-

versităţii populare în care s'au făcut 96 de cursuri-conferenţe de către membrii; pe de altă parte comunicările de natură ştiinţifică aveau menirea să apară în revista „Transilvania”. Cum revista n'a apărut în a. 1930 decât cu materialul dela congresul cultural şi numărul administrativ şi nu sunt semne să poată apare nici în 1931 decât cu acelaşi material, comunicările membrilor noştri nu mai au unde vedea lumina tiparului.

Lipsa organului cultural de publicitate a Astrei, datorită situaţiei grele materiale în care se află aşezământul nostru, se resimte mult şi în activitatea Secţiilor. Mulţi membri ai Secţiunilor noastre au ajuns să nu mai aibă unde publica studiile şi cercetările lor. Şi aceasta în dauna culturii noastre generale.

Din cauza aceleiaşi lipse de mijloace Secretariatul Secţiilor s'a văzut constrâns să denunţe contractul de chirie, pentru localul secţiilor din Cluj (o sală şi o cameră) cu 1 Ianuarie 1931, rămânând astfel din nou fără adăpost, după ce abea trei ani am putut să-l menţinem.

Din Sept. 1930 până acum Secretariatul Secţiilor a continuat scrierea de articole populare, săptămânal pentru zece ziare populare, împlinind astfel lipsa unui organ popular săptămânal al Astrei. Articolele trimise sunt bine primite şi de ziarele populare şi de către publicul cititor.

Activitate intensă desvoaltă *Subsecţia de educaţie fizică* prin organizaţia Şoimii Carpaţilor. Între mijloacele educative şi de culturalizare Subsecţia a înfiinţat pe lângă echipele de Şoimi şi Şoimane şi un cor. Iar acum e pe cale să înfiinţeze şi o orchestră a Şoimilor.

Correspondent.

REVISTA
„TRANSILVANIA“

Cuprinsul anului
1930

— Anul al 61-lea —

I. Cuprinsul vol. „Congresul cultural“.

	Pagina.
Prefață de V. Goldiș	3— 10
Deschiderea Congresului de V. Goldiș	11— 23
I. Organismul funcțional al Astrei	25
1. <i>Problema de reorganizare a Astrei</i> . Referat de Dr. Gh. Preda, vicepreședintele Astrei	27— 56
2. <i>Raportul între Comitetul central, despărțăminte și cercurile culturale</i> , de Dr. N. Căliman, președintele desp. Brașov.	57— 59
3. <i>Reorganizarea generală a Astrei</i> , de Petre Suciș dir. de liceu, președ. desp. centr. Turda	61— 65
4. <i>Secțiunile literare-științifice ale Astrei</i> , de Ion Agârbiceanu, Cluj	67— 71
5. <i>Memoriu asupra problemelor Asociațiunii</i> , de Grațian C. Mărcuș, Cluj	73— 83
6. <i>Propunerile dlui Ioan Negruțiu, Blaj</i> , membru în Comitetul central	85— 96
7. <i>Răspunsurile dlui Romul Simu</i> , fost secretar administrativ al Astrei	97—122
8. <i>Memoriul despărț. Maramureș</i> , de Dr. V. Ilea, președ. desp. Maramureș	123—126
9. <i>Organizarea Astrei în Vechiul Regat</i> , de Ștefan Pop, vicepreședintele desp. București al Astrei	127—130
II. Colaborarea Astrei cu alte societăți similare. Raportul dintre Astra și Stat. Astra și Politica. Problema culturii românești în Ținutul Săcuilor	131
1. <i>Colaborarea Astrei cu alte societăți culturale</i> , de Ion Agârbiceanu, Cluj	133— 134
2. <i>Astra Bănățeană. Fuziunea cu Asociațiunea culturală din Banat</i> , de Dr. Patriciu Țiucra, președ. desp. Timișoara.	135—136
3. <i>Memoriul Asociațiunii pentru lit. rom. și cultura poporului rom. Astra, adresat dlui Dr. Iuliu Maniu, președintele Consiliului de Miniștri</i> . (Raportul dintre Astra și Stat)	137—146
4. <i>Astra și Politica</i> , de Dr. V. Vâlcovici, rectorul școalei politehnice, Timișoara	147—150
<i>Scrisoarea dlui Rădulescu-Motru</i>	151—152
5. <i>Problema culturii românești în Ținutul Săcuilor</i> , de Sabin Opreanu	153—162
III. Cooperarea Astrei cu instituțiunile publice din Stat și cu alte organizațiuni culturale și social-economice	163
1. <i>Astra și Biserica</i> , de Dr. P. Țiucra, protopop, Timișoara.	165—166
2. <i>Astra și școala</i> , de Dr. P. Țiucra, protopop, Timișoara.	167
3. <i>Astra și Igiena publică</i> , de Dr. Iosif Stoichiția	169—181
4. <i>Astra și Sportul, de Dr. Iuliu Hațiegan</i> , președ. secției medicale și celei de educație fizică ale Astrei	183—184
5. <i>Astra și Cooperativele</i> , de Ion Popu-Câmpeanu, Blaj	185—191

6. <i>Astra și Cooperația</i> , de Ing. A. Mălăescu	193—197
7. <i>Astra și Agricultura</i> , de Dr. Mihai Șerban	199—203
8. <i>Astra și Corurile</i> , de I. Rusmir, președ. desp. Caraș	205—210
9. <i>Astra și Teatrul</i> , de N. Băilă, secretarul adm. al Astrei, Sibiu	211—215
10. <i>Rolul femeilor în cadrele Astrei</i> , de I. Rusmir, Oravița	217—218
IV. Mijloacele culturale ale Astrei în acțiunea sa	219
1. <i>Conferențele Astrei la sate și orașe</i> , de I. Agârbiceanu, Cluj	221—223
2. <i>Răspândirea culturii prin editurile Astrei</i> , de Victor Lazăr, prof. pens., Sibiu	225—238
3. <i>Problema editurilor Astrei. Răspândirea publicațiilor</i> , de Gr. C. Mărcuș, Cluj	239—240
4. <i>Astra și muncitorimea industrială</i> , de Ing. I. P. Condiescu, București	241—245
5. <i>Casele Naționale</i> , referat de: General N. Negreanu, delegatul Centralei Caselor Naționale din București	247—251
6. <i>Astra și Casele Naționale</i> , de Aurel Demean, constructor arh., Oravița	253—256
7. <i>Secția de propagandă culturală a cinematografelelor ambulante</i> , de Ilie Rusmir, Oravița	257—258
8. <i>Un film al Astrei și problema filmelor culturale</i> , de Grațian C. Mărcuș	259—260
9. <i>Societatea Astra și Radiofonia</i> , de Dr. Ing. E. Petrașcu, București	261—262
10. <i>Muzeul central și muzeele regionale ale Astrei</i> , de Ioachim Miloia, directorul Muzeelor din Timișoara	263—267
11. <i>Crearea unui Muzeu al Unirii la Alba-Iulia</i> , de I. Sandu, dir. lic., Alba Iulia	269—272
V. Mijloacele materiale pentru funcționarea Astrei	273
1. <i>Mijloacele financiare ale Astrei</i> , de Grațian C. Mărcuș, Cluj	275—286
2. <i>Veniturile Astrei și subvenționarea ei de către Stat</i> , de Victor Lazăr, profesor	287—289
3. <i>Situațiunea materială a Asociațiunii</i> , de Victor Onișor, prof. univ.	290
4. <i>Propunerea preotului I. Roman din Tălmăcel, referitoare la mijloacele financiare ale Astrei</i>	291
5. <i>Subvențiile date de Stat Astrei dela anul 1919 până în 24 Aprilie 1930 și venitele dela cinematografe în anii 1927, 1928, 1929 și 1930 până în Aprilie</i> , de I. Morariu, casierul Astrei	293—295
Desbaterile Congresului	297
Asupra tezei generale I:	
<i>Organismul funcțional al Astrei</i>	299—306
Asupra tezei generale II:	
<i>Colaborarea Astrei cu alte societăți similare.</i>	
<i>Raportul între Astra și Stat. Astra și Politica</i>	307—325

Asupra tezei III:

Cooperarea Astrei cu instituțiunile publice din Stat și cu alte organizațiuni culturale și social-economice 327—348

Desbateri la teza IV:

Mijloacele culturale ale Astrei în acțiunea sa 349—355

Desbateri asupra tezei V:

Mijloacele materiale pentru funcționarea Astrei 357—360

Concluziuni: 361

I. *Organismul funcțional al Astrei* 363—364

II. *Colaborarea Astrei cu alte societăți similare. Raportul dintre Astra și Stat, Astra și Politică. Problema culturalei românești în Ținutul Săcuilor* 364—366

III. *Cooperarea Astrei cu instituțiunile publice din Stat și cu alte organizațiuni culturale și social-economice* 366—368

IV. *Mijloacele culturale ale Astrei în acțiunea sa* 368—371

V. *Mijloacele materiale pentru funcționarea Astrei* 371—374

Problemele la Congresul cultural al Astrei, în zilele de 24, 25 și 26 Aprilie 1930, în Sibiu 375—376

Congresul cultural în cadrele Astrei, de Ion Agârbiceanu 377

I. *În prag de vremuri noi* 379—381

II. *Organizarea și mijloacele materiale ale Astrei* 381—384

III. *Directivele propagandei culturale* 384—386

IV. *Armonizarea propagandei culturale* 387—389

II. Cuprinsul numărului administrativ:

Convocare la adunarea generală 1

Raportul general 3

Anexa I.: Regionala Basarabiiei 19

Anexa II.: Activitatea desp. în cursul anului 1929/30 39

Anexa III.: Tabloul cercurilor culturale, bibl. pop., conferențelor, prelegerilor populare, serafelor etc. 105

Anexa IV.: Tabloul terenurilor de Case naționale 108

Anexa V.: Raportul secțiunilor științifice-literare 109

Anexa VI.: Socotelile „Asociațiunii” pe anul 1929 127

Anexa VII.: Bugetul pe anul 1931 140

Anexa VIII.: Tabloul bursierilor „Asociațiunii” 156

Anexa IX.: Tabloul sumar al membrilor „Asociațiunii” 157

Anexa X.: Tabloul membrilor decedați 162

Anexa XI.: Darea de seamă a desp. central jud. Sibiu 1—128

III. Cuprinsul buletinului jud. Sibiu.

Darea de seamă pe a. 1929/30 1—28

Conferințele 13—25

Raportul desp. Avrig 29

„ „ Nocrich 37

Raportul desp. Ocna Sibiului	47
„ „ Săliște, Mercurea	51
„ „ Mercurea	69
„ „ pl. Turnișor	77
Darea de seamă despre adm. gen. din Nocrich	83
Tabloul membrilor din desp. jud. Sibiu	102—127

IV. Cuprinsul numerelor 11—12:

Discursurile rostite la adunarea generală dela Caransebeș (13—14 Noem- vrie 1930)	2—23
Cuvântul M. S. Regelui	2
Scrisoarea Președ. „Astrei”, a dlui Vas. Goldiș	3
Discursul I. Pr. Sf. Sale Mitrop. Nicolae	5
„ Sever Bocu, Direct. Minist. Banat	10
„ Oct. Goga (Acad. Rom.)	12
„ P. Sf. Sa. Episc. Grigorie (Arad)	14
„ P. Sf. Sa. Episc. Alexandru (Lugoj)	15
„ Eman. Bucuța (Direct. Educ. Popor.)	17
„ Jean Bart (Soc. Scriit. Rom.)	19
„ gen. I. Manolescu (Centr. „Caselor Naț.” și „Cultul Patriei”)	21
„ Mih. Dragomirescu („Univ. lib.” și „Institut. de literatură”)	22
„ Ioan Penția (Caransebeșenii)	24
„ viceprez. Dr. Gh. Preda	25
Adun. gen. dela Caransebeș, (dare de seamă)	24—35
<i>I. Agârbiceanu</i> : Dinastia română și cultura națională	36
Congresul cultural în cadrele „Astrei” (Sibiu, 24—26 Apr. 1930)	46—5
<i>Petra-Petrescu Horia</i> : „Ce frumos!” (Schită)	52
Din bogățiile bibliotecii centrale ale „Astrei”	58
H. Strigăte după ajutor cultural	62
Marin Ilie 50 de ani dela înființarea librăriei editoare „Frații Ciurcu” din Brașov	64
<i>Petra-Petrescu Horia</i> : Ispășirea (Baladă)	67
O datorie națională (să adunăm produsele folklorului nostru.) Un apel	72
S. V. Colecții de poezii populare	73
<i>Petra-Petrescu Horia</i> : O propunere	74
Turcu I. În jurul educației cetățenești	77
Expoziția industrială etc., dela Adunarea generală, Caransebeș 1930	79
Pentru o apropiere româno-ceshoslovacă	82

Cărți: *Alexandru Vlahuță* refuză de a fi membru corespondent al „Academiei Române.” *N. Iorga*: Între Domnii Moldovei și ai Țării românești. *I. Lupaș*: „Chronicon Dubnicense” despre Ștefan cel Mare. *Autori români în italiană*: *Due amori* de *I. Agârbiceanu*, traducere de *Nella Collini*, *P. P. Panaitescu*: Istorie în versuri polone despre Moldova și Țara românească de *Miron Costin*. *M. T. Berza*: Memorator de istorie. (Partea I. Antichitatea și evul mediu până la 1300). *Isus în România*. *A. P. Bănuț*: „Tempi passati”.

Dela „Astra”: „Biblioteca populară a Asociațiunii”. **Dela secțiile „Astrei”.**